Veijo Meri

FUNIA

Născut în anul 1928, în familia unui subofițer finlandez, Veijo Meri avea să fie influențat hotărîtor în formarea sa de anii războiului, la al cărui sfîrșit împlinise doar 16 ani. Cele mai importante opere ale sale: FUNIA (1957) — o ingenioasă proză în care absurditatea și tragismul războiului se transfigurează într-o parabolă grotescă — și CHIT! (1961).

EDITURA UNIVERS

GLOBUS



Lei 7

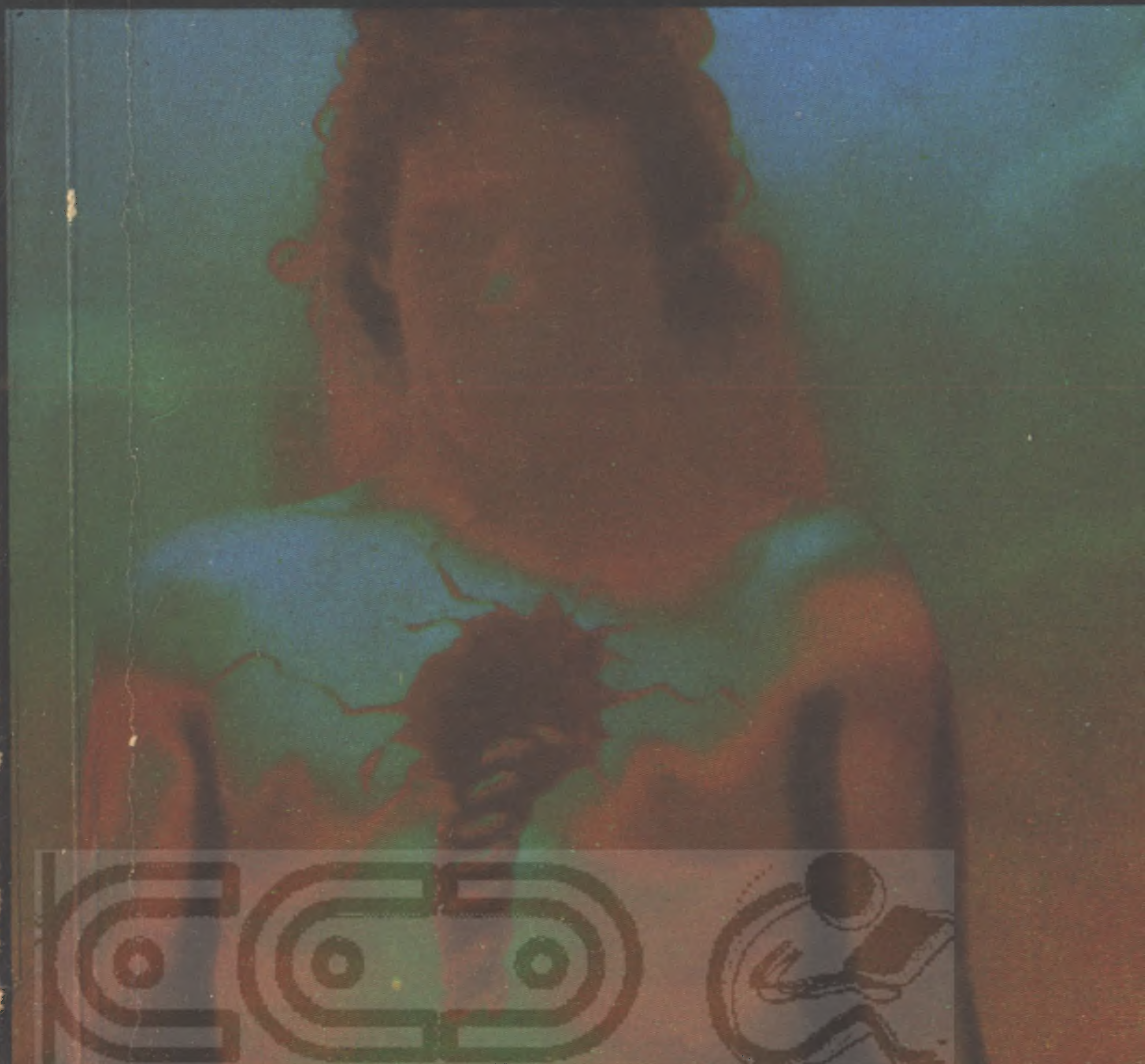
246



CG 16 VEIJO MERI Funia '74

VEIJO MERI

Funia





Colecția GLOBUS / Editura Univers

Veijo Meri
MANILLAKÖYSI
Otava, Helsinki, 1962

GLOBUS



VEIJO MERI

FUNIA

Traducere de
Dorin Oancea

EDITURA UNIVERS
București
1974

Coperta colecției *Ion State*
Ilustrația copertei *Péter Pusztai*

I

FUNIA ZĂCEA ÎN MIJLOCUL ȘOSELEI ȘI JOOSE Keppilä o ridică. Probabil că o pierduse un șofer zăpăcit de la intendență. Era singurul obiect utilizabil pe care îl putuse găsi Joose în timpul întregii campanii. Era complet nefolosită, curată, nouă, fără nici o fibră ruptă, împletită la ambele capete cum scrie la carte, nu era o funie de hîrtie fără valoare. Joose se bucură. Desfăcu funia chiar acolo, în mijlocul drumului, și se apucă să o măsoare întinzînd-o între brațele depărtate. Zece stînjeni. Un vînător se apropie, frînă, se dădu jos de pe bicicletă ca să se uite.

— E grav ? întrebă el.

— Cum adică ?

— Mă gîndeam că te-aș putea ajuta. Ar fi mai puțin neplăcut.

Joose pricepu, căci nu era greu de cap.

— Sînt lucruri pe care le rezolvi cel mai bine singur, spuse el.

— Așa vorbește un bărbat, recunoscu vînătorul și-și văzu de drum. Joose trăsese o spaimă : te

pomenești că funia era a omului și că pornise în căutarea ei, o văzuse acolo, și nu lipsise mult să pună mîna pe ea înaintea lui Joose.

Joose duse funia pe furiș la adăpost și o agăță de un cuier, lîngă ușă. Seara, după ce se întoarseră toți cei din grupa lui, ea deveni obiectul curiozității generale.

— Care dracu mi-a ocupat cuierul ? A cui e funia ? începu să bodogănească ultimul sosit.

— Ia laba de pe ea, e a mea ! Joose sări de pe prici. Avusese loc astfel o mărturisire publică, ce mai, de-a dreptul o spovedanie. Dar tocmai asta urmărise și Joose cînd agățase funia în așa fel încît să le sară tuturor în ochi.

— Atunci jos cu ea de pe cuierul meu !

Joose se repezi să-și ia funia, dar omul o și înșfăcase. O cercetă un timp cu privirea și-și dădu apoi verdictul nefavorabil.

— Dacă vrei să te spînzuri, nu cumva să o faci cu o funie de Manila. Prea se întinde.

Joose duse funia la prici și o ascunse sub paie. Rămase acolo două luni încheiate.

La începutul lui iunie îi veni rîndul să plece în permisie.

— Iau funia cu mine acasă, aici tot nu prea am ce să fac cu ea, spuse Joose în seara din ajunul plecării. Zicînd asta scoase funia și începu să-și plimbe nepăsător degetele peste ea, ca și cum ar fi chibzuit dacă merită într-adevăr să te împovărezi cu așa ceva.

În aparență această veste nu produse asupra celorlalți nici cea mai mică impresie. Își vedeau de treburile lor. Nu trecu mult și de pe priciurile de sus se auzi o voce tărăgănată :

— În locul tău nu m-aș încumeta la una ca asta. Să zicem că ideea nu-i rea, dar e periculos. Trenurile sînt pline de jandarmi care n-așteaptă decît să te prindă cu funia în raniță.

— Da' n-am furat-o ! protestă Joose.

— Cine spune așa ceva ? Nici n-ar trebui să-ți scape un cuvînt atît de tare. Dacă le bagi în cap una ca asta, să nu te miri că te și spînzură.

— Din războiul ăsta nu m-am ales decît cu vînătăi și cucuie. Și n-aș crede să mă aleg vreodată cu altceva în afară de funia asta, spuse Joose începînd să-și piardă cumpătul.

— Nu te mai văita ! gîndește-te numai că ți s-a dat prilejul să iei parte la făurirea istoriei. Gîndește-te la onoarea pe care nimeni nu ți-o mai poate lua. Gîndește-te cum ne-am purtat aici din victorie în victorie steagurile noastre stropite cu sînge și sudoare.

Unul din băiețandrii de pe priciurile de jos își desfăcu obiala murdară și începu să o fluture în văzduh.

— Na-ți și ție un steag.

— Taci, bă, că mai ai caș la gură, făcu omul de sus. N-ai decît să crezi ce-ți place, dar pe noi să ne scutești de neroziile tale. Vorbeam de steaguri simbolice care nu ne vor putea fi smulse niciodată. Nu poți să le dai nici la murdare, nici să le speli, nici să le cîrpești. Astea nu-s din cîrpă.

— Măi băieți, voi ați cărat acasă tot ce-ați vrut. Eu unul n-am luat niciodată nici măcar un ac. Pe unii i-am văzut jecmănind cadavre — nu m-am atins niciodată de vreun mort. N-am pus mîna pe nimic de-al lui.

— Nu mai spune ! Îmi aduc aminte de Äänislina, cînd Joose era în camera de alături, îți mai amintești Joose ? Învățătoarea aia din Aunus, sau ce naiba era, frumușică duduiță ! Am auzit toată chestia printr-un perete că n-aveam altceva de făcut decît să trag cu urechea. Nu știu ce dracu îi făcea Joose al nostru că fetișcana a zis : N-ai decît să mă pipăi cît vrei, numai să nu mă pipăi la feciorie ! Așa a spus. Îți mai amintești Joose ?

— Ei și ce-i cu asta ? întrebă Joose încruntîndu-se.

— Ce e ? Ai șters-o din cameră de îndată ce fetișcana ți-a retezat-o cu atîta asprime. Cu lacrimi în ochi ne spuneai că e o fată tare bună !

— E o minciună grosolană ! tăgădui Joose.

— De acord, recunoscu omul. Pare-mi-se însă că tu crezi cam prea ușor tot ce îndrugă femeile.

Povestea cu funia fusese aproape uitată, ba ar fi fost uitată de-a binelea, dar clănțăul cu pricina puse iarăși chestiunea pe tapet.

— Ce-ți trebuie să mai iei funia asta ? Peste trei săptămîni tot aici te întorci.

— I-o duc Viirei, să-și facă din ea frînghie de rufe, zise Joose, ca și cum ar fi fost lucrul cel mai firesc de pe lume.

Clănțăul începu să-i dea și mai tare cu gura.

— N-are nevoie Viira de frînghia ta. Nu te teme, au ei grijă *fritzii* să nu-i lipsească puicuței nimic.

— Nu-s *fritzi* pe la noi.

— Taci, mă. Te pomenești că vreun căprar de-al lor i-o fi sucind chiar acum capul cu dumnezeu știe ce frînghii și sforicele.

— Oricum, nu-i funia ta. Să mă taie în două — Joose se înfuriase cumplit și se bătea cu palma peste burtă — dar a ta n-o să fie ! Poți să faci pe grozavul pînă crăpi.

— N-are rost să vorbești cu un tip ca ăsta. Clănțăul își ieșise și el din sărite. Își smulse boneta din cui și ieși.

— Naiba s-o ia de treabă, ia te uită ce se înfurie din cauza unei glume, și de obicei pare deștept ca oaia.

— Mai rar așa dobitoc, spuse Joose încă furios.

— E tip șmecher ăsta, mare șmecher. Se cacă în drum și fuge în tufiș, încercă să-l liniștească cineva.

— Da' funia tot o iau, chiar dacă trebuie s-o atîrn de gît. N-o las aici nici în ruptul capului. Un bărbat adevărat se poate strecura totuși cu o funie, zise Joose răspicat.

— Bine, bine. Ia-o atunci, să nu tenteze pe vreunul de aici.

În dimineața plecării Joose se sfătui în taină cu un camarad tăcut, apoi cu un altul, după care părăsiră toți trei adăpostul. Joose mergea în frunte, cu funia sub braț.

— Te ajut chiar dacă nu-i necesar, îl asigură soldatul cel tăcut înainte de a ieși. Ceilalți urmăreau aceste mici preliminarii și-și făceau cu ochiul. Se strînseră toți ca la un semn în spatele adăpostului, să asiste la pregătirile de plecare ale lui Joose. Cele două ajutoare, fiecare cu cîte un capăt în mînă, înfășurau funia în jurul lui Joose, unul spre dreapta, celălalt spre stînga. Joose stătea la mijloc, drept și nemișcat ca un par, cu pieptul gol și pantalonii lăsați.

— Nu-ţi umfla burta, îl avertiza tot mereu unul dintre cei doi.

— Caută să fii cît mai natural, altminteri începe să joace, şi o funie din asta nouă e cam neplăcută dacă începe să alunece : nu mai poţi merge, nu mai poţi sta, s-a zis cu tine ! Şi nici nu-i voie să se vadă... Aşa că suge burta, pieptul afară !

— Trageţi băieţi, trageţi din răsputeri ! Hai, că nu se rupe, îi încurajă clănţăul.

— Cine, Joose ? întrebă cineva.

— Aiurea ! Funia.

Joose intră în horă : aşa evita cel mai uşor jignirile celorlalţi.

— Trageţi, trageţi ca lumea, nu simt nimic. Halal flăcăi ! Şi voi ce staţi cu mîinile în sîn în loc să ajutaţi ? E loc destul la capătul funiei.

Doi chiar voiau să ajute, dar funia rămăsese aşa de scurtă, că nici măcar primii doi nu prea mai aveau de ce să ţină.

— O-nfăşurăm pînă la subsoară ? întrebă soldatul cel tăcut. Nu-i voie prea jos, ca să poţi ţine mîinile pe lîngă corp. Dar dacă o încolăcim pe toată în jurul burţii se vede imediat umflătura de pe spate.

— Pînă la gît, dacă vrei, se grozăvi Joose.

— Ia ascultă, unde facem nodul, la spate sau în faţă ? Mai bine în faţă, poţi întinde funia dacă slăbeşte... Şi acum un nod zdravăn... Capetele sînt cam lungi, bagă-le în pantaloni să nu se tot bălăngăne, murmură soldatul cel tăcut terminîndu-şi opera.

— Multilateral om mai e Joose ăsta ! Are şi faţă şi spate, constată clănţăul.

— Gata, zise soldatul cel tăcut, şi-l bătu pe Joose cu palma pe umăr. Ia întoarce-te, să vedem cum arată.

Joose se dădu cîţiva paşi înapoi.

— A ieşit bine, apreciară ceilalţi.

După aceea urmă îmbrăcarea lui Joose. Cu cămaşa a mers relativ uşor, dar le era imposibil să încheie tunica. Soldatul cel tăcut era mult mai mare decît Joose, aproape un uriaş — primea dealtfel porţii duble — îi dădu tunica sa, care-i ajungea lui Joose pînă la genunchi.

— Bun. Soldatul cel tăcut era mulţumit. Pe asta o schimb oricînd cu una mai mare. Nici nu încercă să o îmbrace pe a lui Joose. Le spun că a udat-o ploaia şi a intrat la apă.

Joose săltă raniţa în spate, schiţă cu mîna un fel de salut fascist. Plecă apoi prin praful moale spre vest, pe lîngă bateriile artileriei.

— În concediu de naştere, ai ? strigă un soldat, fără doar şi poate tot acelaşi clănţău.

— Parcă ai fi în luna a noua ! O să afle Elviira că ai înşelat-o !

Dar Joose nu întoarse decît faţa radioasă, arătînd cu mîna spre vest şi o luă la picior.

— Nici n-ai crede că Joose e aşa şmecher, observă clănţăul. E un tip şmecher, mare şmecher. Ăsta se cacă în drum şi fuge în tufiş.

În timp ce urmăreau uşurinţa cu care se depărta Joose, feţele oamenilor se întunecau. Joose dispăruse de mult şi ei tot se mai uitau la drumul care se tîra pe lîngă bateriile artileriei spre vest, prin spatele unui grilaj sau al unui gard de netrecut, făcut din trunchiuri de pini.

II

De jur împrejur pădurea şi mlaştina îşi cedau pe rînd locul în peisaj. Trenul zbura uruind. Copacii parcă voiau să se culce. Soarele ardea. Trenul oprea din cînd în cînd în cîte o haltă oarecare, o biată căsuţă pierdută în mijlocul pădurii, şi lua alţi pasageri. O patrulă de jandarmi controlă foile de permisie şi dispăru din nou. În compartimentul vecin cînta cineva la acordeon. Un soldat slab şi adormit începu să strîngă şi bani, ca un sacristier la o parohie săracă. Mergea cu boneta în mînă de-a lungul coridorului şi întindea fiecăruia punga-i sunătoare, fără să scoată un cuvînt, fără să mulţumească măcar cînd primea cîte o marcă. Un caporal din armata lui Lagus, care şedea lîngă Joose, îi aruncă o monedă de cinci ca să cînte „Ochii negri". După o clipă apăru un soldat scund şi negricios, cu boneta întinsă. Nu-i dădu nimeni nimic.

— O marcă de căciulă, ceru el. Toţi aţi ascultat.

Cineva îl puse la punct :

— Şterge-o ! Am plătit odată concertul. Se stîrni mare tărăboi, dar pe soldatul slab şi adormit nu-l mai găsiră.

Trenul opri într-o staţie mai mare. Pe la cele două capete ale vagonului intrară simultan jandarmii. Controlau compartimentele. Alţii făcuseră un cordon în jurul trenului. Controlau sistematic bagajele. La celălalt capăt al vagonului era deja scandal. În rucsacul unui soldat găsiseră nişte cizme. L-au luat cu ei, deşi afirma că poate explica totul. Mai tîrziu, mai tîrziu.

— O dovadă de la comandamentul companiei că aţi adus cizmele de acasă sau că le-aţi făcut la unitate din material propriu, îl tot dăscălea jandarmul.

— Te-ai uitat în rucsacul grăsanului ? întrebă un jandarm arătînd spre Joose.

— În ordine, răspunse altul.

Cu toate acestea, în timpul controlului bagajelor, şi chiar şi după aceea, se lăsase în vagon o tăcere adîncă. Patrula ducea pe peron doi bărbaţi, unul dintre ei era hoţul de cizme. Ţinea pumnii strînşi şi tot încerca să explice ceva. Inspecţia era pe terminate. Jandarmii, strînşi cu toţii afară, vorbeau şi rîdeau. Doi stăteau de vorbă prieteneşte. Un al treilea se furişă deodată în spatele unuia dintre ei şi se ghemui cu palmele pe genunchi. Celălalt vorbea liniştit mai departe, deodată camaradul său îl îmbrînci de zbură peste cel care se ghemuise în spatele lui şi ateriză pe şale. Pentru cei din vagon hohotul de rîs care urmă semăna mai mult cu o provocare răutăcioasă. Omul se ridică anevoie ţinîndu-se de şale, cu privirea ameninţătoare. Roşu la faţă, se îndreptă spre prietenul care îl împinsese. Cei din jur rîdeau.

Unul din tren strigă :

— Nu-nghiţi găluşca, arde-i una !

Jandarmii întrerupseră joaca şi cercetară cu privirea ferestrele trenului. Chiar atunci apăru un impiegat şi începu să-şi agite steguleţul. Locomo-

tiva fluieră, vagoanele se mişcară şi se tamponară violent.

— Cîini împuţiţi, sînteţi mulţumiţi ? Strigătul ascuţit spintecă aerul, le îngheţă sîngele în vine.

Evenimentele se succedaseră apoi aşa de repede, încît trenul nici nu părăsise încă bine gara atunci cînd fu oprit.

Un val de înjurături ţîşni din tren, de pe scări şi de la ferestrele deschise. Majoritatea se mulţumeau să zbiere. Prin acest vacarm răzbăteau însă unele voci deosebit de puternice şi de stridente.

— Acum rîdeţi, dar curînd o să plîngeţi ! urlă de pe o platformă un soldat cu un gît neobişnuit de lung, ameninţînd cu pumnul.

— Ia arătaţi voi raniţele ! Pungaşilor, jecmăniţi nişte cadavre, chelălăi mai în faţă o voce ascuţită.

Soldatul cel slab şi adormit se aplecă peste balustrada platformei. Cînd trenul ajunse agale lîngă un locotenent de jandarmi, care stătea la marginea peronului, adormitul scoase din buzunar o bucată de zahăr, o întinse locotenentului şi îi şopti cu voce răguşită, diabolică :

— Cuţu, cuţu, jigodie, na, na...

N-ai fi crezut că şuşoteala asta se poate distinge în mijlocul vacarmului pe care-l auzeau acum la opt kilometri şi cei de la artilerie. Totuşi locotenentul începu să alerge pe lîngă tren arătînd cu degetul spre soldatul cel slab şi adormit.

— Omul ăsta ! strigă el şi sări pe scară. Însă adormitul dispăruse ca o nălucă între ceilalţi ; cuvintele singure nu-l puteau prinde. Se aruncă pe prima banchetă între doi soldaţi, îl ţineau încă în braţe cînd locotenentul se năpusti înăuntru.

Fugea de la unul la altul cu arătătorul întins, îl căuta şi-l căuta pe cel care-l ofensase, fără să-l găsească. Situaţia începea să fie penibilă. Cei doi, care îl flancau pe soldatul adormit, se dădură încet la o parte, ca să-i încapă şi lui fundul pe banchetă. Faţa lui osoasă era aşa de adormită, de credeai că îl fură somnul.

— Ăsta-i ! Locotenentul jubila. Stă blînd ca un mieluşel. Bine te-am găsit frăţioare, mai ai zahăr ?

Scăpaţi de încordare, oamenii se întorceau să vadă pe care îl găsise pînă la urmă. Soldatul cel slab şi adormit mişcă şi el puţin capul şi ridică pleoapa stîngă ca să se uite.

— Domnule locotenent, am stat tot timpul lîngă omul ăsta.

— Sigur n-a deschis gura, interveni caporalul din armata lui Lagus.

— Nu v-am întrebat nimic, nu vă băgaţi nasul unde nu vă fierbe oala. Da' ia te uită, încă unul. Tu, da da, tu, cel cu nasul ascuţit, ai strigat la mine din geam. Cel de la geam, mă aşteptai, nu ? Hai, marş înainte.

— Domnule locotenent, eu n-am strigat, se apără soldatul cu nas ascuţit.

— Ce dumnezeu, doar te-am văzut strigînd.

— Dacă-i aşa... mormăi omul.

În vagon intrară trei jandarmi. Îşi văzuseră şeful dispărînd înăuntru şi se gîndeau că poate are nevoie de ei. Locotenentul le ordonă să-i ia pe Joose şi pe soldatul cu nas ascuţit.

— Domnule locotenent, toată povestea asta nu mă priveşte cîtuşi de puţin, dar ţin să vă mărturisesc că nu i-aţi nimerit pe adevăraţii vinovaţi.

Putem jura cu toții că oamenii aceștia n-au făcut nimic rău, se mai amestecă o dată caporalul.

— Asta așa-i, spuse camaradul său, tot om de-al lui Lagus după insigna mare cusută pe mînecă.

— Am spus eu că indivizii ăștia au făcut ceva rău ? Am spus eu ?

Nu primi nici un răspuns.

— Da' scoală odată măi omule, îi spuse locotenentul lui Joose. Îl apucă de braț și îl sculă. Joose se trezi în picioare. Clipea din ochi, în timp ce soldatul cu nas ascuțit ședea mai departe și se uita pe fereastră.

— Ordinul e valabil și pentru dumneata. Nu auzi, sau nu vrei să auzi ? În PICIOARE !

Cel cu nasul ascuțit se uită la el cu o mutră speriată. Se ridică încet de pe bancă, ca un aluat care crește ; voința locotenentului ținea loc de drojdie. Dar Joose căzu înapoi pe banchetă, se pare că nici voința aceasta nu-l mai putea ține în picioare.

Locotenentul se întoarse pe călcîie și postă patru soldați de pe cealaltă parte a culoarului. Pe față îi apăru o expresie blîndă, binevoitoare, parcă și-ar fi pierdut memoria.

— Plecați în permisie băieți, nu-i așa ? întrebă el prietenos.

— De, tocmai asta încercam, răspunse reținut unul dintre oameni.

În aceeași clipă locotenentul se răsuci năpustindu-se asupra soldatului cu nas ascuțit și începu să-l tragă de-a lungul culoarului.

Tot așa dispăru și Joose din vagon. După aceea i-au văzut mergînd cu capul gol în mijlocul jandarmilor, de-a lungul peronului. Un jandarm rămas în compartiment le luă bonetele și ranițele din plasa de bagaje.

— Ce alegi atît, ia totul, zise caporalul provocator.

Afară, locotenentul luase stegulețul verde și tocmai cînd să dea semnalul de plecare, văzu o scenă ciudată, care-l opri. Uriașul caporal și camaradul său îl scoteau din vagon pe soldatul slab și adormit. În spatele lor erau alți trei inși, însă unul dintre ei se întoarse după ce primi un ghiont.

Caporalul, camaradul său și un soldat scund și tuciuriu cu un acordeon în spate voiau să-i elibereze pe Joose și pe soldatul cu nas ascuțit, predîndu-l pe adevăratul vinovat, care era gata să recunoască tot. Se vede că acesta adormise iar și își uitase bunele intenții. Locotenentul nu pierdea nimic la această tranzacție, așa că îl dădu pe Joose în schimbul adormitului. Dar îl păstră pe cel cu nas ascuțit.

Joose și salvatorii săi se urcară din nou în tren, după aceea dădu și locotenentul plecarea. Nu se mai auzea nici un strigăt. Doar la unele ferestre apărură niște mutre fioroase.

— Eu unul nu-mi părăsesc camaradul la nevoie, explică omul lui Lagus, caporalul, și-l bătu pe Joose cu palma pe cap.

Soldatul scund și tuciuriu cu un acordeon în spate și camaradul său, care părea mare pișicher, intrară în compartimentul lui Joose și al oamenilor lui Lagus. Pe locul soldatului cu nas ascuțit se așeză un om mai în vîrstă care se înveli imediat în manta și se culcă.

— Dacă ești om de treabă ne cînți „Ochii negri", îi spuse caporalul soldatului scund și tuciuriu. Acesta nu se lăsă mult rugat, dar după trilul final puse instrumentul în plasa de bagaje și propuse o partidă de cărți.

— Joci și tu, grasule ? îl întrebă pe Joose, însă acesta nesimțindu-se avizat tăcu și nu primi cărți.

— Nu-i admisibil să predai așa ușor un camarad jigodiilor ălora. Un om care se respectă nu face una ca asta. N-am mai pomenit așa ceva, bombăni unul dintre călători.

În tot vagonul se răspîndi imediat un murmur dezaprobator. Dar jucătorii făceau și ei atîta scandal, încît toată hărmălaia nu avea cum să-i atingă.

Mai tîrziu opriră într-o stație unde lucrau niște prizonieri cu V-urile lor uriașe pictate la spate, pe cămașă.

— Ia uitați-vă băieți, geniștii lui Lagus descarcă lemne ! strigă cineva grozav de încîntat.

Liniște. Toți se uitau la oamenii lui Lagus. Aceștia tresăriră, fără să scoată însă o vorbă, doar frunțile le erau acum încruntate. Continuau să joace.

O voce cavernoasă începu o poveste foarte scurtă, care dură foarte mult. Caporalul reacționă o singură dată : aruncă o privire celui care povestea și îi spuse camaradului său imitînd mormăitul :

— Ăla acum își dă duhul.

— Într-o zi Lagus se plimba, cum îi era obiceiul, prin Äänislinna. Căuta niscai candidați la pușcărie. Ori de cîte ori întîlnea vreun soldat care nu saluta reglemntar, care era beat, sau care

nu-i plăcea dintr-un motiv sau altul, îi ordona să mărșăluiască în urma lui. Cînd se îndreptă spre postul de gardă ar fi trebuit să fie în coloană vreo douăzeci de inși. Dar în fața postului, unde catadicsi și el să-și întoarcă capul, nu mai era decît unul singur, care mai era pe deasupra și unul de-al lui, de la statul lui major. Lagus, intrigat, se interesă unde naiba dispăruseră ceilalți. „Nu știu, domnule general", îi răspunse omul fără să clipească. „Hai, nu te mai holba la mine ca un idiot. Pleacă. Pentru că n-ai dat bir cu fugiții, îți dau drumul", zise Lagus.

Omul o șterse rapid, era însă nedumerit, doar nu mai văzuse pe nimeni. Nenorocitul n-a priceput nici pînă azi despre cine vorbea generalul. În realitate nici nu existaseră alții în afară de el. Era vorba de un singur soldat nenorocos de-al lui Lagus, tot mereu același, care îi scăpase generalului de vreo douăzeci de ori, dar era prins din nou de fiecare dată.

Rîdeau toți, pînă și cei care nu auziseră nimic.

— O clipă ! Lucrurile nu stau tocmai așa, interveni caporalul lui Lagus. Cunosc foarte bine toată tărășenia, soldatul cu pricina e din unitatea mea. Uite despre ce e vorba. În spatele lui Lagus mărșăluiau vreo duzină de bețivani, cînd l-au întîlnit pe stradă pe omul meu. Nu era beat, nu avea nimic ce să-ți sară în ochi, un soldat bun ca mulți alții ; nu-i mare lucru de capul lui, dar la nevoie se descurcă. Lagus spuse : „Vînătorule, preia comanda și du-i pe derbedeii ăștia la post". „La ordinele dumneavoastră", zise omul. Ce altceva ar mai fi putut spune ? Lagus își văzu de drum, dar după un timp trecu pe la postul de

pază. De-a lungul străzii venea puhoi o coloană fără sfîrșit. Omul lui mărșăluia în frunte și dădea mulțimii ordinele de rigoare: „Atenție! Ochii la stînga!" Să fi avut ochii cei mai buni din lume și tot nu puteai vedea capătul coloanei... „Ascultă, vînătorule, ce-i cu oamenii aceștia din spatele dumitale?" întrebă Lagus. Omul se întoarse și rămase și el cu gura căscată văzînd atîta mulțime. „Domnule general, majoritatea sînt probabil de la artilerie".

„Cum așa, se miră Lagus, unde le sînt tunurile?" De fapt voia să afle după ce-i cunoaște vînătorul că sînt artileriști, mai ales că nu aveau insignă.

„Dar li-s genunchii murdari, domnule general" spuse vînătorul.

„Da asta spune totul" recunoscu și Lagus. „Dar de ce s-au alăturat coloanei dumitale? Sper că nu i-ai degradat?"

„Nici nu i-am degradat, nici nu i-am poftit, domnule general. Prezența lor îmi este de neînțeles, domnule general".

Atunci Lagus se duse și îi întrebă de ce au intrat toți în formație. „Nici noi nu știm, domnule general", strigară tunarii într-un singur glas.

Oamenii lui Lagus rîdeau, rîdeau nechezînd.

Asta era sfîrșitul duelului, deci unul la unu. Un soldat de lîngă ușă atrase atenția tuturor asupra sa, făcînd mare tărăboi că-i fusese furată din rucsac o cutie cu țigări aproape plină, de abia apucase să fumeze din ea. Făptașii erau bineînțeles jandarmii.

Soldatul mai în vîrstă, care dormea învelit în manta, se trezi din cauza țipetelor, luă rucsacul

de la spate, din colțul băncii, și începu să-i facă inventarul. Scoase cinci chipie cu cozoroc. Probabil că erau toate, fiindcă le băgă din nou în rucsac și se vîrî plin de demnitate în manta. Voia să-și continue somnul.

Oamenii îl priveau uimiți, își făceau cu ochiul.

— Ăsta are la șepci să-i ajungă o viață, observă unul.

Jocul de cărți continuă. În vagon era liniște, mulți ațipiseră deja. Lumina soarelui se făcuse roșiatică, se lăsa seara, dar tot nu ajunseră încă în bătrîna Finlandă.

— Ce-l doare pe camaradul ăsta, de-i așa grav? se minună caporalul uitîndu-se la Joose. Nu te mai amărî, permisiile nu sînt atît de lungi încît să te pierzi cu firea...

Camaradul omului cu acordeonul făcu cîteva observații asupra prostiei omenești. „Îl vede pe camaradul ăsta? Dobitocul are în rucsac cinci oale cu sînge, eu unul n-aș purta pentru nimic în lume așa ceva, dacă nu mi s-ar ordona. Da' ăsta le duce acasă și-i e frică să nu i le șterpelească cineva. Asta-i culmea prostiei. Înțeleg să te strecori cu ceva ce merită, nu cu fleacuri din astea. Ultima dată cînd am plecat în permisie am dat de ceva asemănător. Stăteam exact ca acum, nas în nas. Ne întrebam ce o fi cu unul, care căzuse deodată cu capul în jos de pe bancă.

„Ce ai? Spune odată, măi omule, să te ajutăm, dacă se mai poate".

Nu zicea nimic, se mulțumea să stea în cap între bănci. Atunci, fără vorbă multă, l-am ridicat și l-am așezat pe locul lui, dar după un timp

era din nou în cap. Nu scosese decît un singur cuvînt, tocmai cînd a căzut „funia".

Ne-am gîndit că vrea să aducem o funie să-l legăm de bancă.

„Nu sînt funii pe aici ! dar avem toţi centuri."

L-am ridicat din nou şi l-am legat cu un cordon de centuri înădite, cîte putusem şi noi găsi, ca să-l sprijinim pe prăpăditul acela.

„Stai bine ?" l-am întrebat noi. Începu să urle şi să se zvîrcolească, repetînd întruna că e vorba de o funie.

„Ajutaţi-mi odată, pentru numele lui dumnezeu" zise el în cele din urmă. Ne gîndeam că-i cam enervant tipul, nu-i convine nimic ; dar din gură îi curgea deja salivă verde, sau cine ştie ce altă drăcie. L-am dezlegat iar şi l-am culcat pe bancă. Socoteam că acum o să-i fie bine. Da de unde. O luase de la capăt cu funia şi striga întruna după ajutor.

„Cum te-am putea ajuta ?"

„Luaţi funia", zise el.

„Aha, ne gîndeam noi, crede că l-am legat cu o funie... Ideea pare bună, mai ales că îi curge saliva din gură şi că i se învîrt ochii în cap ca la turbaţi." L-am dezlegat. Începu imediat să se rostogolească pe bancă, aşa că am strîns iarăşi centurile, le-am înnădit, l-am legat din nou şi am chemat doctorul. A venit un felcer. I-am spus : „Dă-i amărîtului ăsta un calmant".

A vrut să-i toarne pe gît heroină, sau cine ştie ce, da' înăuntru n-a rămas, a dat tot afară.

„Uitaţi-vă şi voi, n-am ce să-i mai fac" zise felcerul.

Am spus că trebuie să facă ceva, ce rost mai au altfel măcelarii de felul lui. Voia să se evapore, da' am pus mîna pe el şi i-am spus că nu vrem să avem în compartimentul nostru un mort pe conştiinţă. Să se pună pe treabă, da' repede, că altfel... I-a descălţat atunci cizmele şi i-a dezbrăcat pantalonii.

„Vrei să-i faci cumva un clistir ?" am întrebat noi.

„Trebuie să-l consult, te pomeneşti că are hernie."

Doamne dumnezeule, şi mai zice că-i doctor, am început noi să ocărîm. Nici vorbă de hernie, totul părea normal... Cîrpaciul se apucă să-l îmbrace. „Ia să ne uităm la partea de sus, zise el. Poate şi-a rupt niscai coaste, după simptome aşa ai crede".

„Dă-i drumul" am făcut noi, fiindcă cine ştie, tot căzînd atît, chiar că şi-a rupt pînă la urmă coastele.

Tipul se înfăşurase cu o funie de zece braţe, însă aşa de strînsă, încît n-am putut desface nodurile şi a trebuit s-o tăiem cu cuţitul. S-a simţit imediat mai bine. Era un individ vorbăreţ, ne-a povestit cîte şi mai cîte, s-a făcut că ne suspectează, ne-a reproşat ajutorul pe care i l-am acordat, şi a spus că am făcut totul din josnicie, ca să-i luăm funia. Mamă, da' hapsîn mai era, chiar şi pentru un soldat simplu.

— Şi meschin pe deasupra, adăugă acordeonistul.

— Da da, nebunii cresc singuri, ca buruiana, nu-i nevoie să-i mai semeni, observă caporalul şi-l întrebă pe Joose :

— Nu crezi ?

Joose tăcu. Arăta așa de serios, de-ai fi crezut că-i în drum spre propria lui înmormîntare. Doar sudoarea îi curgea șiroaie pe față.

— Nu lua viața chiar așa în tragic camarade. Oricum n-o faci mai bună. Lasă grijile pe seama celor mari, domnii ăia au capul mare...

III

CATRE SEARĂ TRENUL SE OPRI. ERA TIMPUL mesei. Oamenii își mîncau rațiile prevăzute pentru permisie, în spatele gării era o fîntînă bună. Vagoanele se goliră. Unii voiau să bea o gură de apă, alții să se dezmorțească puțin. Caporalul lui Lagus și camaradul său erau tot în vagon ; merseseră de fapt împreună cu ceilalți pînă la ușă, de acolo se întorseseră însă înapoi. Caporalul scoase din buzunarul mantalei o sticlă galbenă și plată, trase o dușcă și o întinse camaradului său. Momentul era bine ales : Joose era singurul martor, aveau deci un singur invitat. Caporalul îi întinse lui Joose sticla, fața îi era schimonosită fioros, se vede că în sticlă era ceva care provocase această schimonoseală...

— Trage o dușcă.

— Hai odată, o să-ți placă, îl încurajă și camaradul.

În sfîrșit scoase și Joose o vorbă.

— Să mă îneci în ea și tot nu pun băutură din asta în gură.

— Mă, ce pasăre rară, se minunară ceilalți.

— Nici să nu te mai apuci, dacă n-ai făcut-o pînă acum, spuse caporalul.

— Asta așa-i, cu cît ești mai bătrîn cînd începi, cu atît le sugi mai zdravăn. Bețivanii înveterați sînt tocmai cei care încep tîrziu, nu prea știu nici eu din ce cauză, își dădu părerea camaradul său.

— Ăia regretă toate chefurile pe care le-au pierdut, așa că încearcă să recupereze. Îți vine să urli cînd te gîndești cît ai fi putut să sugi dacă ai fi început la timp și dacă ai fi avut destule parale, adăugă caporalul, care goli sticla și se duse cu camaradul său după apă.

La fîntînă mai erau o mulțime de oameni însetați. În sfîrșit le veni și lor rîndul, dar tocmai atunci pleca trenul. Înciudat, caporalul se hotărî să bage totuși puțină apă în sticlă. Cînd o luă apoi la goană spre vagoane, boneta i se agăță de manivela pompei. Trenul nu se mai vedea din spatele gării, așa că nu mai avea timp să ia boneta, cu chiu cu vai sări pe scara ultimului vagon.

Pierderea unei bonete nu are în viața civilă cine știe ce importanță, dar un soldat cu capul gol nu ajunge departe. Toți camarazii își exprimară adînca lor părere de rău, dar ce s-a dus s-a dus. Ce altceva le mai rămînea de făcut, decît să-l scoale pe soldatul mai vîrstnic din manta și să-i povestească necazul camaradului.

— Ascultă, poți arăta că ești un bun camarad, îl luă în primire acordeonistul. Dar celălalt mai era încă pe jumătate adormit. Acordeonistul îi mai explică o dată totul, însă ceva mai amănunțit.

— Dacă un camarad are o mulțime de bonete iar altul și-a pierdut-o pe a lui, atunci îi va da celuilalt fără șovăială una de-a lui, nu ?

Omul nu părea să priceapă despre ce e vorba, sau pur și simplu nu voia.

Acordeonistul scoase o cutie de țigări și-i oferi una soldatului cel vîrstnic. Acesta luă o țigară, ba și mai mult, acceptă să-i fie aprinsă. Tușind îngrozitor o fumă pînă la capăt.

— De fapt nu sînt fumător, spuse el, ca să se justifice într-o oarecare măsură.

Acordeonistul îl luă pe departe.

— De unde ești, dacă-mi dai voie să te întreb ?

— Din Luumäki.

— Ia te uită, din Luumäki. Pe-acolo dealurile sînt din oase și lacurile pline cu pietre. N-ai observat ? Eu unul n-am fost prin părțile acelea, dar așa mi s-a povestit. Cît mai e de acolo pînă la Kolekola ?

Un camarad sări în ajutorul acordeonistului.

— Povestea asta cu dealul de oase și cu lacuri pline cu pietre e adevărată. Am fost pe acolo. Ia zi, mai trăiește bătrîna aia, avea doi feciori, pe ăl mai mic îl chema Ville, îmi aduc bine aminte. Amărîtului ăla de Ville i-a plesnit apendicele, probabil că ar mai boli și acum, dacă nu-l duceam cu mașina pînă la spitalul din Viipuri. În vremea aceea aveam o rablă de mașină. Probabil c-aș mai fi avut-o și acum, dacă nu venea războiul ăsta împuțit. Bătrîna era așa de calică, de m-a întrebat :

„Trebuie să-ți plătesc ceva că l-ai dus pe Ville la Viipuri ?“

I-am spus că nu mi-ar strica ceva și mi-a dat exact douăzeci și cinci de pfeningi. I-am dat nimicul ăsta înapoi și i-am spus că am făcut totul din prietenie. Și chiar că n-am făcut-o pentru bani, ci pentru bietul Ville.

Cît despre Ville, a ieșit mai tîrziu sănătos tun din spital. Bătrîna s-o fi gîndit că sînt un șofer prea scump și că scapă mai ieftin cu autobuzul. I-a trimis lui Ville taman atît cît să achite costul spitalului și să se întoarcă cu autobuzul. Da' și Ville era un zgîrie-brînză care întorcea banul pe zece fețe, și așa a făcut și atunci.

Visase întotdeauna să aibă un instrument muzical, dar nici vorbă de așa ceva cu bătrîna lui. Ville intră deci în prăvălie, nu-și putea lua un acordeon, dar banii de călătorie îi ajungeau numai bine pentru cea mai ieftină muzicuță. Mai bine atît decît nimic, se gîndi Ville. Și așa, pe jumătate aplecat, o luă spre casă ținîndu-se cu mîna de burtă. Cît ținu drumul cîntă din muzicuță. A treia zi ajunse acasă. Muzicuța o ascunse sub șură, nu îndrăznea să i-o arate bătrînei. Se ducea din cînd în cînd acolo și cînta pe ascuns. L-ai cunoscut ?

Omul cel vîrstnic se holbă un timp la el, dar nu răspunse nimic.

— Dă-i o sută. Am cu ce plăti, zise caporalul și-i întinse acordeonistului o bancnotă. Acesta se puse din nou pe treabă.

— Ascultă, măi omule, dacă tot ai atîtea bonete în plus, nu-i vinzi și ăluia una ? Uite aici un preț bun, ca între camarazi... Da' asta-i culmea !

Omul din Luumäki se ascundea din nou în manta. Toate rugămințile erau zadarnice.

Acordeonistul își strecură mîna în spatele omului din Luumäki și luă rucsacul din colțul băncii. Omul se trezi imediat și se agăță de averea lui.

— Jos mîna de pe rucsac !

— Liniștește-te, liniștește-te. Ușurel. ușurel... Nu ți-o iau, nici o frică. Vreau să mă uit numai puțin la ea, te pomenești că e rucsacul pe care l-am avut în timpul războiului din iarnă. Arăta exact ca ăsta. Gaura asta cîrpită e exact în același loc, sigur în același loc...

Acordeonistul deschise deodată rucsacul, scoase o bonetă și i-o aruncă caporalului în poală spunîndu-i :

— Ține o bonetă, sînteți toți martori. Trebuie să-ți găsești singur o insignă. Pune-o pe cap.

Închise apoi rucsacul și-l puse înapoi în colț. „Ție, omule din Luumäki, ție îți dau un rucsac. Nu-i nou-nouț, da'i întreg, chiar dacă e puțin cîrpit. Ești mulțumit ?"

Omul din Luumäki voia să se ia la bătaie, dar acordeonistul, mai tînăr și mai puternic, se eliberă repede din strînsoare, îl împinse la loc pe bancă și-l ținu de umeri.

— Nu vreau să dau într-un bătrîn prăpădit, așa că poartă-te cum trebuie.

— Tu ești de vină ! Ce-ți veni să-mi furi lucrurile ! strigă omul din Luumäki cît îl ținea gura.

— De ce nu spui ? Ți s-a furat ceva ? Hai spune-ne și nouă, poate te ușurează. Ce ți s-a furat ?

Omul se ridică, dar cu asemenea violență, încît căzu imediat la loc.

— Nu te-n-fierbînta. Doar n-o să țîșnești de aici ca un elefant întărîtat, spuse acordeonistul, căutînd să-l liniștească. Omul părea dealtfel resemnat cu soarta sa, dar tocmai atunci se sculă Joose, își luă repede rucsacul din plasă și se înghesui între cei doi cocoși, ca să iasă din compartiment. Omul din Luumäki se eliberă în felul acesta din strînsoarea acordeonistului și căută să-i smulgă caporalului boneta de pe cap. Nici nu putea fi prea greu, așa de mare era boneta.

— Da' unde a dispărut băiatul acela serios ? mai apucă să se lumineze caporalul înainte ca cel din Luumäki să se repeadă la el. Dar boneta era bine fixată.

Soldatul cel vîrstnic fu împins în colțul său și i se explică cît se poate de serios că nu poate face oamenii hoți cu una cu două, e o insultă gravă. Dealtfel nu avea nici un sens să strige fiindcă în tren era o patrulă pe care o interesau în mod deosebit cei care strigă. Bineînțeles, putea reclama că i s-a furat ceva, și atunci se va vedea care e adevăratul hoț.

Omul se băgă din nou în manta, încet.

— Mai terminați odată ! strigă cineva de la ușă. Ce naiba vă ciondăniți atît ? Certați-vă pe front, nu aici. Nu mai umbla pe aici, uită-te puțin unde calci. Ce-i cu alergătura asta, vă fîțîiți atîta, de nu mai are omul o clipă de odihnă. Și-nchide odată ușa, că trage al dracului.

— Trage ca-n cimitirul din Pirkkala. Acolo nici nu se mai închid ușile, mai adăugă o voce adormită.

Joose trecuse între timp prin alte două vagoane, spre locomotivă. În vagonul al treilea găsi un loc lîngă ușă.

Se făcuse așa întuneric, încît nu se mai distingeau trăsăturile feței. Prin fereastra compartimentului se mai desluşeau unele contururi. Era ora care înghite toate culorile : afară mai era lumină, dar nu pătrundea înăuntru, în întuneric. Primii stropi, grei ca plumbul, izbiră fereastra ca niște gloanțe, se părea că vor sparge geamurile duble. Un jucător ridică mîna să arunce pe măsuță o carte, de parcă i-ar fi dat-o chiar zîna lui cea bună. Dacă în loc de carte ar fi fost un cuțit i-ar fi tăiat nasul lui Joose. Strigătul lui le atrase atenția.

— De unde a apărut chibițul ăsta ?

— Din vagonul celălalt, mormăi Joose.

— Așa, așa, din vagonul celălalt. Și cum e acolo ?

— Ăia au început să fure, spuse Joose, ca să spună și el ceva.

— Mi-am închipuit eu că sînt hoți, de-aia nu m-am așezat acolo. Ia te uită ce mai plouă, cu „trefle", cum spunea unul din Kalvola, care se rătăcise cu căruța cu făină prin cimitir, turui omul mai departe. Vremurile sînt grele, oameni buni, ceri o pîine și-ți dau două. Tu ce zici, nu-i așa ?

— N-am pîine de dat, chiar dacă aș vrea, mormăi Joose foindu-se pe bancă.

— Văd că stai rău de tot. Nici nu mai vorbesc cu tine. Sună groaznic cînd vorbesc doi flămînzi între ei.

Jocul continuă, dar vecinul lui Joose trăncănea mai departe. Punea o întrebare, răspundea tot el, și după cîte se pare își făcuse din flecăreală un scop în viață. Dar pe cealaltă parte a culoarului ședeau patru siluete fantomatice care vorbeau pe un ton mai grav. Povesteau întîmplări de război cumplite, sau în orice caz ciudate ; de fapt vorbeau numai trei ; al patrulea, un om din Turku, îi îmboldea.

— Aha, și după aceea ? Da, da, da, și după aceea ? repeta el la intervale regulate. Dar ritmul povestirilor era așa de lent, încît nu-ți puteai da seama decît după mult timp dacă e vorba de război sau de pace. Dealtfel prima istorie, deși de război, nu-i vorbă, numai eroică nu se putea numi.

POVESTEA PORCILOR ÎMPUȘCAȚI ȘI A COLONELULUI

Într-un loc oarecare rămăsese un cîmp plin cu cadavre. Probabil în urma unui atac, altfel n-ai putea vedea așa ceva. Printre spicele de grîu, care tocmai se cocea, morții păreau niște pete negre, din care nu încolțise nimic dintr-un motiv sau altul. Deși nu stăteau de mult timp în soare, de cel mult două sau trei zile, începuseră deja să fermenteze și să se mufle, să li se întindă hainele pînă ce plesneau cusăturile și săreau nasturii. Cel mai tare li se umflaseră burțile, semănau cu niște mingi mari. Aveai impresia că se luau toate la întrecere, ca să atragă atenția asupra lor. Muște de un albastru strălucitor, care nici creatorul lor

nu le știa cîte sînt, se strînseseră în jurul morților. Le vedeai numai dacă cutreierai cîmpul, dar cine intră într-un lan în timp ce se coace grîul? De pe fiecare cadavru peste care treceai se ridica cu zgomot mare un roi de muște înspăimîntătoare, așa de mare, încît ți se părea că mortul se descompune în milioane de particele zburătoare care bîzîie.

Iar porcii, o sută și mai bine, se distrau după pofta inimii. Li se dăduse drumul din ocoale și acum cutreierau satul și grădinile în lung și-n lat, adevărate trupe organizate. Cînd o lua toată turma pe uliță, în ordinea ei porcească, spre scăldătoare, grohăind și guițînd infernal, tot satul dispărea într-un nor de praf. De mîncat mîncau chiar în lanul de grîu pe care l-am descris. Duhoarea cadavrelor nu părea să-i deranjeze, cum li se întîmplă oamenilor. Și orice s-ar spune, e un miros îngrozitor. Un cadavru irită animalele cu mirosul fin, lucru constatat la cîini: Dacă moare un om cu care era obișnuit cîinele, de care se apropia fără teamă, și spre care vine acum plin de încredere ca să-l adulmece — chiar dacă e un cadavru așa de proaspăt încît nici un om nu simte nimic — cîinele e cuprins de o asemenea panică, încît trebuie scos imediat din cameră. De obicei dispare cîte o săptămînă. Apare într-o seară tîrzie, se ghemuiește înfometat și pe jumătate sălbăticit la marginea curții și o ia la fugă la cea mai mică mișcare bruscă. Numai dacă-i vorbești multă vreme cu blîndețe se liniștește și se apropie să-și ia mîncarea, dar numai după ce omul s-a îndepărtat. Dacă nu-ți pierzi răbdarea, și continui să-i vorbești frumos, se liniștește, iar

într-o bună zi uită frica și sare deodată la tine, nebun de bucurie îți linge mîinile, dă din coadă și latră. Și atunci, indiferent cine ești cîinele se atașează de tine. Așa spun bătrînii. Dar tot ei spun că porcul are miros. Cam așa stăteau lucrurile și în cazul ăsta.

După ce se scăldau destul, entuziasmați de libertatea lor neîngrădită, porcii plecau pe cîmp să mănînce. Cuceritorii noștri mai împușcau ce-i drept cîte unul, ca să-și îmbunătățească mîncarea, dar comandanții nu vedeau lucrul acesta cu ochi buni, așa că nu se întîmpla prea des. În plus nici nu merita să omori pe o asemenea căldură mai mulți porci decît puteai mînca. Dar trupele care au înlocuit cuceritorii nu se mai atingeau de porci pentru nimic în lume, mai mult chiar, oamenii refuzau uneori să mănînce ciorbe cu carne de porc, fiindcă observaseră cum se distrează porcii în lanul de grîu.

Fiecare porc își începea prînzul în același fel, de parcă i-ar fi învățat cineva cum să procedeze, sau ar fi fost hrăniți înainte numai cu cadavre. Făceau o gaură în burtă, întotdeauna în același loc și-și înfigeau rîtul pînă la ochii lui mici, uneori și mai adînc.

Uneori se încăierau, iar porcul cel mai mic fugea atunci urmărit de un vier sau de un porc mai mare, dar nu lăsa să-i scape prada, ci o împrăștia pe mai mulți metri pătrați. După cîteva zile nu mai erau pe cîmp nici urmă de spice, ca și cum ar fi trecut cineva cu grapa. Putea fi la fel de bine un abator, în care niște măcelari nebuni aruncaseră resturile în jurul lor.

Porcul e un animal înfricoşător, lucru pe care nu l-ai crede cînd îl vezi îndopat şi clătinîndu-se pe picioare în ţarc sau în grajd. Nici nu-i de mirare că în multe ţări oamenii nu-l mănîncă.

Cînd ajunsese turma să ameninţe tot satul şi cînd nu mai rămăsese mai nimic din uliţă, — aşa o răscoliseră bestiile, — o companie de mitraliori i-a împuşcat aproape pe toţi. Timp de cîteva zile i-au mai vînat pe cei rămaşi prin pădurile din împrejurimi. Ultimii, cei care au scăpat, trebuie că s-au sălbăticit şi ameninţau după aceea ţinutul.

Cînd cei de la intendenţă au aflat despre ce e vorba, a ieşit mare tărăboi. L-au interogat pe unul, pe altul, iar un domn cu trese de colonel s-a deplasat personal pe cîmpul de luptă să numere porcii căzuţi. Dar cadavrele erau deja într-o asemenea stare, încît nici un porc nu le-ar mai fi mîncat. La marginea drumului stătea un soldat obişnuit, muritor de rînd, şi colonelul începu să-l ocărască şi să blesteme nemăsurata prostie omenească. Auzi, să împuşte ei o sută de porci, care erau, după cîte se vede, aşa bine hrăniţi, puteau fi tăiaţi fără să-i mai îngraşe.

Soldatul începu atunci să-i explice colonelului cu mult tact cum stăteau lucrurile. Văzuse cu ochii lui nişte porci luptîndu-se pentru un colonel mort, care fusese mai mult ca sigur trupeş şi voinic, cam aşa, ca domnul colonel... Lupta o cîştigase masculul cel mai puternic, care după toate aparenţele era şi conducătorul turmei. Într-un sfert de oră înghiţise tot ofiţerul, şi pielea, şi părul, şi uniforma, şi cizmele, aşa încît nu rămăsese decît nişte monede şi cîteva decoraţii. Se

vede însă că un singur colonel nu-i era de ajuns, uitîndu-se urît în jur plecase imediat să mai cucerească unul...

Colonelul aruncă omului o privire care l-ar fi dat gata pe unul mai slab cu duhul. Fără să scoată un cuvînt se urcă în maşină şi dispăru, iar după aceea n-a mai pus nimeni întrebări supărătoare. Nu se ştie cine s-a ocupat pînă la urmă cu transportul hoiturilor. Poate că au făcut din ele conserve !

— Aha ! Şi după aceea ? Urmă o poveste în care se arăta

CUM POT FI PĂCĂLIŢI NIŞTE SOLDAŢI NEŞTIUTORI

O unitate de pionieri se nimeri în primăvară pe locul unui vechi cîmp de bătaie, lucru constatat numai după ce corturile fuseseră deja întinse la marginea drumului desfundat de ploi. Morţii nu fuseseră îngropaţi, probabil că nu mai călcase nimeni pe acolo în afara acestei avangărzi. Ici-colo erau aruncate nişte arme.

Omul se descompune şi putrezeşte foarte repede. Aici nu mai rămăseseră decît oasele. Un medic militar tînăr le explica oamenilor înmărmuriţi că viteza de putrefacţie se datorează gazelor care ţîşnesc din morţi în cantităţi mari, dacă sînt lăsaţi sub cerul liber. Gazele acestea distrug repede hainele, centura şi cizmele. Iarna curăţase definitiv oasele de resturi putrezite. Numai că vulpile dăduseră iama printre oase, împrăştiaseră aceste rămăşiţe omeneşti, aşa de monotone în ase-

mănarea lor, care păreau niște bibelouri mult prea stilizate, sau niște coji de pin cojite și uscate.

Doctorul chemă deoparte doi soldați, le oferi țigări și le spuse că acolo se găsește o inegalabilă colecție de oase. Și-ar dori și el un schelet întreg, dar n-are timp să caute, mai ales că nu are voie să lipsească nici un uscior. Dar dacă vor găsi ei, într-un fel sau altul, un schelet întreg, atunci le va da drept recompensă cinci sute de mărci. De luat îl va lua chiar el, transportul și prepararea nu-i privea. Oamenii n-aveau voie să slomnească, fiindcă furtul scheletelor era strict interzis. Bine, bine, oamenii pricepură cum stau lucrurile. Dacă se răspîndea zvonul se înghesuiau imediat alții amatori, unii să cumpere, alții să caute oase, febra aurului și alta nu.

Cei doi soldați s-au pus imediat pe căutat. Așa a trecut toată ziua. Treaba era mult mai grea decît crezuseră ei la început, dar nici cinci sute de mărci nu erau de lepădat. Oase erau cîte vrei, numai că nu se potriveau între ele. La urmă au făcut o grămadă din tot ce le ieșise în cale și l-au chemat pe doctor. Acesta se mulțumi să strîmbe din nas. Pretențioși mai sînt negustorii ăștia de oase. Dar acum, după atîta osteneală, chiar că nu mai puteau rămîne fără nici o răsplată. În cele din urmă tot au dat de un schelet întreg. Era întins pe burtă, mai bine-zis pe ce fusese odată burta, într-o mică adîncitură, acoperit de brazi pitici, aproape invizibil. În mijlocul frunții avea o gaură rotundă prin care puteau fi băgate cel puțin două degete. Cel mai sprinten dintre cei doi fugi după doctor. Celălalt om,

mai liniștit, rămase de siguranță acolo, odată se uită în pădure astfel de locuri.

Omul cel liniștit fuma și se gîndea la sfîrșitul care ne pîndește pe toți într-o bună zi. Încercă să vadă dacă omul fusese căsătorit, sau dacă mai era ceva de moștenit, un portofel de exemplu. Dar i-o luaseră alții înainte. Camaradul se întorcea și el cu doctorul: îi auzea vorbind tare, de parcă s-ar fi certat. Camaradul îl sfătuise pe doctor să ia cu ei un sac, de vreme ce oasele nu se mai țineau între ele. Dar tînărul Știe-Tot îi arătă tașca de pîine. Pînă și unui copil i-ar fi sărit în ochi că nu încăpea tot scheletul în tașcă, chiar dacă puneai toate oasele unele peste altele. Dumnezeu știe de ce se aprinsese camaradul său așa ușor, dar prostia altora te irită întotdeauna. Vorbărețul propuse în cele din urmă o prinsoare: mă prind pe partea mea de răsplată că oasele nu intră în tașcă. Doctorul îi spuse soldatului tăcut că, dacă tot e vorba de prinsoare, ar fi mai elegant să meargă și el. Soldatului tăcut nu-i prea plăceau pariurile și poveștile de felul acesta, se putea vedea și așa dacă ceva intră sau nu în altceva... Dar camaradul său îl înghionti în spate și atunci acceptă. Și la urma urmei, de ce nu? Chiar și o mie de mărci nu aveau pentru doctor cine știe ce importanță, iar el nu prea avea cum că piardă, așa că bătură palma.

Scheletul părea să fie într-adevăr de mare valoare, era întreg și frumos. Probabil că doctorul ar face bani frumoși dacă l-ar vinde. Doar scăfîrlia era puțin cam mică, aproape minusculă. Poate că e scheletul unei femei, zise soldatul care propusese pariul. Doctorul nu era de acord: era

al unui bărbat de un metru șaptezeci. Soldații erau uluiți : de unde știe că nu-i al unei femei ? Dar doctorul nu avea timp de explicații. Strîngea sistematic oasele și le punea grijuliu în tașcă, atent să nu lipsească vreunul. Spunea că omul are în total 208 oase. Era o cifră impresionantă. Le arătă craniul. Nu lipsea nici un dinte. Două măsele de sus, din dreapta, aveau coroane de aur. Soldații credeau că valoarea scheletului crește în felul acesta considerabil. Doctorul era de altă părere : picul acesta de aur n-avea nici o importanță, cel mult urîțea așa frumusețe de schelet. „Trebuie înlocuiți cu niște dinți sănătoși" spuse el. „Oricum, stimabilului n-o să i mai folosească" zise vorbărețul puțin cam acru, afacerea nu-i se mai părea acum așa strălucită.

După ce-și termină treaba doctorul zîmbi puțin cam strîmb și constată că a cîștigat prinsoarea. Soldații se întoarseră în corturi înjurînd sinistru. N-aveau ce să-și reproșeze unul altuia, dar erau surprinși că un doctor, om instruit, putea păcăli niște soldați simpli, neștiutori. Bineînțeles, știa că o să intre totul în tașcă. Sigur nu făcea pentru prima dată blestemățiile acestea interzise : Dumnezeu știe cîte schelete o fi cărat deja acasă. Te pomenești că-și umplea dulapurile cu schelete sau își împodobea cu ele pereții, toate exemplare înîntregi și frumoase, ca acesta pe care-l ducea acum în tașcă.

Soldatul vorbăreț dorea să se răzbune ; voia să-l jumulească pe tînărul doctor la cărți, dacă se va ivi ocazia. S-a ivit. Într-o singură noapte a pierdut 700 de mărci.

Domnii cei cu capul mare,

De mergi cu ei la pescuit,
Îți fură tot ce pui în sare,
Rămîi în drum năpăstuit.
— Aha ! Și după aceea ? După aceea urmă

POVESTEA DUȘMANULUI CARE A MURIT ÎN PICIOARE ȘI A SOLDATULUI HRĂPĂREȚ

După atac mortul atîrna agățat de cele cîteva sîrme rămase întregi după distrugerea gardului. Pînă la tranșee mai erau cel mult douăzeci de metri. Capul i se bălăbănea, mîinile îi atîrnau, genunchii erau ușor îndoiți, era aplecat înainte într-un unghi de aproximativ șaizeci de grade, de parcă ar fi încercat să se arunce în zăpada adîncă și ar fi împietrit în mijlocul mișcării, în clipa în care totul se sfîrșise.

Valul atacului fusese oprit iar dușmanul mort în picioare semăna cu un stîlp înfipt în pămînt, ca să arate pînă unde au ajuns. Se uitau la el și se întrebau dacă valul următor va reuși să atingă tranșeea. Mai departe nu trecuse nici unul, el alergase în frunte ; era ofițer. Avea o șubă lungă, mai albă ca zăpada și niște pîslari cenușii, care-i ajungeau pînă la șolduri. Totul se întîmplase în timpul războiului din iarnă.

În noaptea următoare un soldat lacom se strecură pînă la el. Luna părea o deschizătură îngustă, subțire a cerului, așa că lumina era numai bună, nici prea puternică, nici prea slabă. O beznă adîncă ar fi fost poate și mai folositoare soldatului, dar nu aveai cum să știi cînd vine așa o noapte iar gloanțele și grenadele puteau ciurui

pînă atunci blana albă ca zăpada și pîslarii cei lungi.

Soldatul luă cu el un ciomag, instrument special pentru scosul pîslarilor. Piciorul înghețat în cizmă e zdrobit cu ciomagul pînă ce poate fi scoasă cizma. Ciomagul n-are voie să aibă muchii ascuțite, ca să nu strice cizmele. Omul nostru și-l făcuse pe al lui ținînd seama de aceste criterii speciale.

Îmbrăcat cu mantaua de camuflaj se apropie de mort și îndrăzni să se ridice. Umbla la sîrma sfîșiată aproape invizibil, ca o fantomă. Însă uneori îl pierdeau din vedere fără să-l mai poată zări ; același lucru se întîmplă cînd te uiți după un avion sau după o pasăre care zboară la mare depărtare. De aceea n-au văzut mai tîrziu cei din tranșee cum s-a întîmplat nenorocirea.

Din cînd în cînd izbucnea pe cer cîte o rachetă luminoasă. Soldatul dispărea de fiecare dată, parcă îl înghițea pămîntul. O mitralieră inamică slobozea din timp în timp o răpăială înfricoșătoare și sinistră. Neștiind încotro îndrepta focul aveai tot timpul impresia că ținta erai chiar tu. Soldatul furișat din tranșee nu părea să știe ce-i frica, deși în cazul lui mai exista încă o primejdie : dușmanul putea trage din greșeală asupra mortului agățat de sîrma ghimpată — umbra ofițerului mort se bălăbănea de colo pînă colo în lumina rachetelor, semăna cu alergătura bezmetică a unei găini decapitate.

Tras de aproape, glonțul care-l nimerise pe ofițer făcuse ravagii. Nimerise în cap și îl făcuse zob. Văzută dintr-o parte silueta părea fără cap. Rămăsese doar fața, ca masca inutilă a unui Moș

Crăciun. Creierii se scurseseră pe spatele șubei și formau o urmă lată, înghețată, care se întindea pînă aproape de centură. Blana, vezi bine, nu mai era bună de nimic. Dealtfel, pe soldat îl interesau mai mult cizmele. Talpa era din cauciuc. Ciomagul special era acum inutil, fiindcă genunchii îndoiți și înghețați bocnă nu lăsau cizmele să iasă. Dar asta nu era singura metodă cunoscută.

Soldatul se tîrî înapoi în tranșee, fugi la adăpost, luă de acolo o toporișcă și dispăru din nou. „Astea-s cizme, nu glumă“ zise el. Acestea aveau să-i fie ultimele cuvinte. Cei din adăpost îi priveau bănuitori pregătirile, dar nu și-au dat seama decît mai tîrziu. Chiar așa și era, dar nu și-au dat seama decît mai tîrziu. Cînd i se întîmplă unui om ceva definitiv, cu alte cuvinte cînd moare și își aduc aminte ceilalți unde și cum l-au întîlnit ultima oară, comportarea lui stranie le pare un presentiment a ceea ce avea să se întîmple. Se vedea încă de atunci că nu mai avea mult de trăit. Așa s-a întîmplat de exemplu cu omul care și-a ras într-o dimineață barba. O lăsase să crească cîteva luni și așa, deodată, într-o dimineață, pune mîna pe foarfecă și pe brici și o taie. Nici nu-l mai recunoști. „Ce ți-a venit măi omule să-ți razi barba ?“ se minunau camarazii. „Crezi că pleci în permisie ?“ (Nu s-au prea dat permisii în timpul războiului din iarnă). „Nu, nu, da' așa o să fie cadavrul mai frumos“ spuse omul. Pe la prînz îl nimeri în plin un obuz, așa că n-a mai rămas nici măcar cadavrul, ce să mai vorbim de frumusețe. Iată o prevestire sigură, care nu lasă nici o urmă de îndoială.

— Da' şi eu am spus de multe ori asta cînd mă rădeam, şi tot mai trăiesc, dacă nu mă-nşel, spuse unul dintre povestitori. Se spune că cine crede în vise îşi salută propria-i umbră. Nu există semne prevestitoare.

— La tine trebuie să fie vorba de un alt fel de semn. Îl cunoşti pe Jaako Salminen ?

— Cum îl cheamă ?

— Pe cine ?

Discuţia se împotmoli.

— Ei, şi ce s-a mai întîmplat ? se impacientă omul din Turku iar povestitorul continuă :

Hrăpăreţul mai făcuse o dată o excursie asemănătoare cu toporişca şi adusese la adăpost nişte pîslari ca să-i dezgheţe. Ceilalţi l-au dat afară cu cizme cu tot. El n-avea decît să rămînă, dar cizmele, care mai erau încă pline, trebuiau scoase afară. A dispărut cu cizmele, dar nu s-a putut despărţi de ele. În dimineaţa următoare a apărut cu cizmele sub braţ. Probabil că le dezgheţase altundeva, unde nu erau oameni aşa de sensibili. Tot altundeva ar fi trebuit să ducă şi superbele cizme lungi, tălpuite cu cauciuc ale ofiţerului, dar acestea n-au mai fost dezgheţate niciodată ; la scurt timp era şi el îngheţat tun...

Cei din tranşee aveau impresia că-l văd înaintea unei bucăţi de sîrmă rămasă intactă, dar numai atunci cînd se uitau foarte intens. Hrăpăreţul opera. Se auzea un hîrşîit, ca al sapei cînd intră în pămînt nisipos. Sîrmele scheunau şi scîrţîiau pe stîlpii strîmbi, atrăgînd astfel atenţia în altă parte. Deodată umbra se lăsă la pămînt. Au deslușit mai bine mişcarea aceasta rapidă, decît tot ce făcuse mai înainte. Imediat după aceea se

auzi un ţipăt, poate un strigăt sau o înjurătură şi focul unei arme.

Se lăsă o tăcere adîncă. Din spatele rîului apărură aproape simultan două rachete luminoase. Deci văzuse şi duşmanul că ceva nu e în ordine. Bineînţeles că era mult prea tîrziu. Zadarnic îşi desenau rachetele pe cer arcul tremurător şi fără speranţă. Imaginea lor mai zăbovi o clipă înaintea ochilor orbiţi, după care lumina se stinse.

Cei din tranşee se cam speriaseră la început, dar după aceea toată întîmplarea li se părea mai mult stranie decît periculoasă. Crezuseră iniţial că trimisese şi duşmanul pe cineva după mort, iar singurul glonţ tras dovedea că lupta pentru stăpînirea lui era de acum încheiată. Cel mult puteau să ghicească care dintre ei îi ţine de urît. Văzînd că omul lor nu se întoarce şi că nici el nici duşmanul nu dau semne de viaţă, unul dintre oameni se tîrî afară din tranşee, ca să vadă care e situaţia.

Hrăpăreţul căzuse pe burtă şi zăcea chircit cu faţa în zăpadă. Camaradul său îl tîrî înapoi în tranşee şi de acolo la adăpost, ca să-l examineze la lumina lămpii. Mîna dreaptă îi era cramponată pe un pistol. Încercară să i-l ia, dar omul ăsta tot zgîrcit rămăsese şi după ce-şi dăduse duhul, aşa că au fost nevoiţi să renunţe. Lua pistolul cu el în mormînt, dacă nu reuşeau să-l dezarmeze cei care se ocupau cu toaleta soldaţilor morţi. Glonţul intrase pe partea dreaptă, pe la subsoară. Dar pistolul nu era al lui, nu-l văzuseră niciodată la el. Probabil că îi aparţinea morţului, doar era o armă de-a lor, un pistol mare asemănător cu un

Mauser, aproape de același calibru, un pistol de ofițer.

Omul care-l adusese pe soldat se simți obligat să dezlege misterul, așa că se tîrî pînă la cadavrul dușmanului. Examină pămîntul înghețat, îl pipăi, dar de priceput tot nu pricepea nimic. Găsi toporișca, care-i scăpase camaradului său și se scufundase în zăpadă. Dar nici asta nu explica nimic. Pe ofițerul mort n-aveau cum să-l întrebe, nu mai scotea nici un geamăt. Omul stătea acum în patru labe lîngă partenerul său cel tăcut, chiar pe urmele soldatului hrăpăreț. Glonțul n-avusese cum să vină de la dușman și să-l lovească în umăr, fără să treacă din exterior prin mîna dreaptă. În cazul acesta glonțul trebuie că era tras din pozițiile noastre. Dar celor din tranșee n-avea cum să le scape dacă ar fi tras vreunul dintre ei. Deci el era singurul care putea să tragă. Dar de ce și cum ?

Privirea omului alunecă încă o dată de-a lungul mortului, de parcă acesta i-ar fi putut trăda secretul : mortul devenise deodată foarte important, chiar dacă se bălăbănea agățat de sîrmă aparent fără nici un rang și nici o valoare. Cînd omul îi privi fața ochiul drept i se mișcă, scînteie, îi făcu semn și se holbă la el fără să se miște. Omul se sperie și fără să-și dea seama bolborosi un fel de întrebare. Încercă să-l ațintească și el pe celălalt la fel de nepăsător, așa cum se joacă copii, cînd vor să se facă unii pe alții să rîdă. Numai că lui îi venea să plîngă, nu să rîdă. În interiorul lui era sigur că această privire nu era decît o iluzie optică și că se va stinge, dacă o examinează cu luare-aminte. Dar ochiul scînteia mai departe,

parcă ar fi fost viu. În plus începu să se miște, ca și cum ar fi căutat o armă sau vreun alt obiect, cu care să dea și mai multă greutate privirii sale înghețate. Omul își dădu deodată seama că se clatină și în aceeași clipă dezlegă enigma camaradului împușcat. Capul lui nu luase în serios povestea asta, prea era absurdă, și se gîndise într-una. Pitindu-se lîngă cadavru, soldatul hrăpăreț întîlnise aceeași privire fixă. Intrase-n panică, apucase din zăpadă pistolul mortului și împins de instinctul de conservare nu mai avusese decît un singur gînd : să împuște cadavrul care se holba la el cu ochii larg deschiși. Neavînd însă timp să schimbe poziția de tragere așa de repede cum voia el, își pierduse capul fără să mai știe ce face. Întoarcerea pistolului necesita timp, fapt pe care-l pierduse din vedere. Capul nu mai știa ce face mîna, și îi ordonă arătătorului să apese pe trăgaci imediat, fără întîrziere, deși mîna luînd arma de la spate nu apucase să ajungă decît la înălțimea propriului său umăr.

Greu de spus de cînd stătea omul așa, holbîndu-se la ochiul acela monstruos și sarcastic, care-i făcea semne. Camarazii începură deja să-l cheme cu voce joasă, dar el nu răspunse decît cu un semn al mîinii, care voia să însemne : „stați acolo". Deodată își dădu seama la ce se uitase tot timpul. Nu era un ochi. Se ridică, luă toporișca și plecă. Mai înainte însă îi dădu dușmanului mort un picior și acesta căzu în spatele sîrmei. Căscînd îndelung se înapoie la tranșee. Camarazii îl potopiră imediat cu întrebări despre ce văzuse și ce făcuse acolo. „Nu era nimic de văzut. Camaradul a luat probabil pistolul ăluia și s-a împușcat ca prostul

singur". Ce rost are să povestești întotdeauna totul. Totuși nu ți se întîmplă în fiecare zi să vezi stelele sclipind prin ochiul găurit al unui mort.

— N-ar strica să mai terminați odată, le spuse jucătorilor unul care tocmai se trezise. Era deja atît de întuneric că puteai juca cu cărțile pe față.

— Lasă, că moțăim destul pe front, îi răspunse unul dintre jucători.

Joose se răsturnă în cap între două bănci.

— Ia încetați odată cu poveștile astea macabre, e destul pentru astă seară. Uite că unul a și leșinat, spuse vecinul lui Joose. Dar toți ceilalți dormeau deja.

— Chiar ai leșinat ? întrebă el și-i arse lui Joose o palmă peste fund. Ciudat, ăsta nu se trezește, deși stă în cap. Eram gata să cred că tipul a căzut din plasa de bagaje. Sigur a leșinat, dacă dormea se trezea dintr-un somn obișnuit.

— Dacă a leșinat, trebuie să-l reanimăm, îl sfătui de la celălalt cap al vagonului unul care nu apucase să adoarmă.

— Da' cum ? Vino și ne-arată, mormăi, vecinul lui Joose și trînti o carte pe rucsacul pe care jucătorii îl țineau pe genunchi în chip de masă. Ceilalți luară cartea și se uitară la ea pe rînd, ținînd-o la fereastră ca să vadă dacă e într-adevăr zecele de carou.

— Scoateți-l la aer pe platformă. Ploaia o să-l trezească, spuse același sfetnic ; vocea îi era acum mult mai adormită.

Jocul continuă cu greu, dar pătimaș, de parcă nu voia să se mai termine.

— Nu l-ați scos încă ? se auzi din celălalt capăt al vagonului aceeași voce, vorbind parcă în

somn. Salvarea lui Joose devenise pentru cel din spate un fel de idee fixă.

— Pentru numele lui dumnezeu ! Vecinul lui Joose sări în picioare cu ochii strălucitori, cu toate că nu aveai cum să-i vezi pe întuneric. Nervii lui nu mai suportau nici un cuvînt din direcția aceea. „Păstrează-ți sfaturile pentru taică-tu ! Și ține-ți gura, că oamenii vor să doarmă."

Vecinul lui Joose se așeză și își examină cărțile.

— Tu ești la rînd, îi spuse unul dintre jucători.

— Naiba să-l ia, individul mi-a încurcat toate socotelile. Ce-am jucat mai înainte ?

— Să nu cadă cumva afară. Legați-l mai bine cu o centură. Și culcați-l... Îi ajunge mai mult sînge la creier... zise același sfetnic în somn, fiindcă vorbea deja cu un ton solemn, ca la predică. Corzile vocale nu mai repetau gîndurile decît mecanic, așa cum cîntă un gramofon vechi o melodie răsuflată.

Vecinul lui Joose, care stătea cel mai departe de fereastră și care bănuia că de aceea pierduse ultimele trei jocuri, desluși de abia atunci ce cărți are în mînă. Le aruncă cît colo, după aceea se auziră niște bubuituri și niște zdruncinături, tîra pe ușă afară un obiect voluminos și greu. După cîteva clipe se întoarse gîfîind și se așeză pe locul lui Joose. Cărțile le lăsă deocamdată acolo unde erau.

— La naiba ! Mai ai ceva de zis ? Spune dacă ai, dar după aceea să-ți ții gura, că altfel vin eu și ți-o închid, șuieră el printre dinți așteptînd parcă un răspuns. Neprimind nici un răspuns

începu să aprindă chibrituri și să-și caute cărțile pe jos.

— Numai de-aș ști cum arată tipul, tare i-aș lipi vreo două, amenință el. Are careva o lanternă ? Unde dracu s-a dus asul ?

— Nu mai sînt ași, îl lămuri o voce.

— Nu cumva mi-ați luat o carte ? O pusesem aici pe bancă.

— De ce o cauți atunci pe jos ?

— De ce, de ce ! pufni omul și căută mai departe între bănci.

Deodată jocul se termină. Omul care-și căutase cărțile adormise pe podea. Ceilalți ședeau cu cărțile în mînă și-și tot făceau semne cu capul, ca și cum ar fi avut o înțelegere tainică împotriva celui de pe podea.

IV

SE LĂSASE NOAPTEA. CURÎND SE IVIRĂ ZORILE. Situația se lămuri. Era ziuă. Pătrunseseră deja adînc în bătrîna Finlandă. La marginea pădurilor străluceau pereții noi și albi ai caselor careliene, de parcă lumina ar fi avut aici o intensitate specială.

Ploaia încetase. Soarele a pătruns pentru prima oară în vagoane pe la șase. Scularea generală s-a produs la ieșirea din Viipuri, cînd trenul trecea cu mare tămbălău peste poduri. Tocmai atunci apăru în vagon un om care susținea sus și tare că afară, pe platformă, era unul care n-apucase încă să moară, dar nici mult nu mai avea. Oamenii îl înjurară din adîncul somnului lor și-l trimiseră la dracu'. Dar au trebuit să se scoale în ciuda încercărilor lor de a rămîne în ținuturile acelea frumoase în care-i transportase noaptea, departe de zgomotul lumii și de greutățile călătoriei. Unii erau așa de furioși, încît își căutau cizmele să le arunce în cel care-i trezea — numai atunci au observat că dormiseră în uniformă și că mai aveau cizmele în picioare. Aceasta avu darul să-i bine-dispună. Nu mai erau pe front, plecau spre casă.

Omul o ținea una și bună, de parcă nu era în toate mințile. Dealtfel nici nu l-ar fi putut auzi, fiindcă tot vagonul vuia de gălăgia sculării. Unul strănută ca un cal, altul se întinse în mijlocul culoarului așa de energic de trosni în tot vagonul. Un al treilea își scotea cu pumnii cine știe ce mizerie din ochi. Pleoapele îi erau așa de umflate, de parcă ar fi participat la un chef monstruos sau măcar ar fi visat așa ceva.

— L-am tot scuturat ca să-l trezesc, dar degeaba, e ca o piatră, părea să povestească omul acum.

Și deodată se înghesuiră toți în jurul lui Joose. Chiar și pe micul pod între vagoane erau trei oameni. Nu-l cunoșteau pe omul ăsta, nu era din „vagonul nostru". Soldatul care-l tîrîse pe Joose afară se furișă repede în vagon și-i lăsă pe ceilalți, care așteptau la rînd în spatele lui, să îl vadă pe bețivanul care se prăbușise din întîmplare acolo. Nu merită să te uiți... am văzut noi altele și mai și, aruncă el disprețuitor.

— I s-a învinețit fața, imediat o să-i atîrne și limba. Treziți-l odată, să știe măcar cînd crapă,

4 — Pa[illegible] — c. 1570

imploră unul care nu putea să facă nimic din cauza îmbulzelii. Ţi se face rău dacă te uiţi.

— Atunci ce te uiţi ? aruncă un alt soldat.

Unul dintre cei trei care stăteau între vagoane le povestea camarazilor săi cum un şef de companie ţinuse recruţilor săi o prelegere despre sarcinile unei santinele, care sînt simple ; despre drepturile lui, care sînt remarcabile ; despre îndatoririle lui care sînt multiple şi a căror neglijare aduce cu sine urmări cumplite. Nici măcar un pui de somn nu poţi să tragi, cum te prinde te şi împuşcă ! Şeful de companie exagerase, ca să-i sperie pe recruţi. După terminarea instrucţiei au mai discutat de una şi de alta, iar şeful companiei i-a întrebat dacă mai are careva vreo întrebare. S-a sculat atunci un băieţaş foarte serios : „Da' te împuşcă fără să te trezească ?"

Pe pod se iscă o discuţie de principiu : ce e de preferat, să dormi sau să fii treaz cînd mori ?

— Mai bine nu te-ar trezi. N-ai avea cînd să-ţi fie frică, îşi dădu unul părerea. În cele din urmă au fost şi ceilalţi de acord, după ce au dezbătut avantajele şi dezavantajele celeilalte alternative. Apoi s-au reîntors la cazul lui Joose.

— Nu mai suflă, cel puţin aici sus nu, constată un caporal care se aplecase deasupra lui Joose. Timp de o clipă amuţiră toţi, acum ascultau.

— Ia-i pulsul, propuse unul care stătea mai în spate.

Caporalul îşi apăsă un timp palma pe pieptul lui Joose, pe partea stîngă.

— Oricum, inima nu mai bate. Nu se mai simt decît coastele, explică el.

— Ce dracu', măi omule, nici pulsul nu ştii să-l iei ? se înfurie omul din spate, se împinse pînă ajunse la Joose şi începu să-i caute pulsul. Se uita printre oameni undeva, departe, cu gura pe jumătate deschisă. Ceilalţi îl fixau la rîndul lor cu nasurile încreţite de încordare, de parcă faţa lui ar fi fost un aparat de măsurat. Omul lăsă mîna lui Joose să cadă şi se ridică încet. Gura i se strîmbă.

— Nu-mi dau seama. Nu se poate constata.

— Te pomeneşti că şi-a dat duhul, se îngrozi caporalul, care începuse însă să acţioneze.

— E pe aici un doctor sau un infirmier ? întrebă el.

Bineînţeles că nu apăru nimeni de bună voie.

— Ticăloşii ăştia nu-s niciodată acolo unde ai avea nevoie de ei, naiba să-i ia, se descărcă omul cu pulsul.

— Asta-i o porcărie, să nu le pese de tine nici cît negru sub unghie, asta-i... încercă unul să continue, dar observă şi el că nu mai avea nimic de adăugat.

Un altul apucă un picior de-al lui Joose şi-l lăsă să cadă în speranţa că va da un semn de viaţă.

— Oare n-ar trebui să-i facem respiraţie artificială ? întrebă caporalul.

— Doar nu s-a înecat. Omul cu pulsul se cruci în faţa unei asemenea naivităţi.

— Mai ştii... murmură caporalul, dar nu găsi nici o ipoteză plauzibilă pentru înecarea lui Joose. În orice caz, tipul e ud leoarcă. Poţi să îneci pe cineva şi într-o chiuvetă dacă îi ţii nările sub apă...

Atunci ieşi din înghesuială unul care luă situaţia pe cont propriu. Era unul dintre acei oameni rari care nu pot să suporte ezitările şi tărăgănelile celorlalţi, oameni hotărîţi care cred că întîi trebuie să acţionezi şi după aceea să te minunezi de cele întîmplate. Un exemplu: un bătrîn între şaptezeci şi optzeci de ani a plecat pe polei cu un cal aproape la fel de bătrîn. Sania e goală, bătrînul vrea să cruţe calul, trage şi el la rudă. Calul alunecă în mijlocul străzii. Imediat se strînge lumea: bărbaţi, femei şi copii, tot mai mulţi se înghesuie unul în altul. Încearcă să-l ajute pe bătrîn, dar calul a căzut între rude, hamurile sînt aşa de întinse, încît nu pot fi desfăcute. Cei de faţă se miră, compătimesc, fac planuri. Tocmai atunci trece un om pe o bicicletă, nu prea tînăr, slab, cu privirea ageră, îşi aruncă bicicleta, se împinge în faţă şi pricepe imediat despre ce e vorba. Înainte de a deschide bătrînul gura scoate cuţitul, taie din două mişcări curelele, scoală calul trăgîndu-l de hamuri, fuge la bicicletă şi dispare ca un vîrtej; nu mai are timp de mulţumiri. Bătrînul însă batjocoreşte şi înjură cît îl ţine gura ştirbă, mîinile îi tremură de furie ca varga. Dar nu mai e nimic de făcut, lacrimile nu ajută la nimic. S-a zis cu amîndouă curelele.

Un bărbat asemănător, poate chiar acelaşi, îl apucă pe Joose, îl sculă şi îl scutură cu o asemenea violenţă încît lui Joose îi clănţăniră dinţii iar capul i se izbi de peretele vagonului. Îl scuturase aşa de zdravăn, încît era cît pe-aici să-l scape din mînă: omul apucă mai bine şi o luă de la capăt.

— Ce are omul ăsta pe piept? Şi-a tras sicriul pe el? gîfîi omul. Tare mai e tipul ăsta... Voise să spună că el e şi mai tare, dar Joose îi trase deodată un pumn în faţă. Joose se clătina, oamenii stăteau în jurul lui iar el se holba la ei cu ochii injectaţi de sînge. Mîinile lui mari se transformaseră în nişte pumni şi mai cumpliţi. Toţi cei din jur lăsau acum impresia că au fost surprinşi în timp ce făceau o faptă ruşinoasă. De fapt, ce avuseră de gînd cu Joose? Se trezise tocmai la momentul potrivit. Stăteau în jurul lui cu mutre spăsite. Din pieptul lui Joose ţîşni o înjurătură cumplită. Ce-i făcuseră ăştia? Ei îl aduseseră în halul ăsta?

— Hai linişteşte-te măi omule... spuse scuturătorul pe un ton împăciuitor.

Deodată Joose se pierdu din nou, se apucă de bară şi scoase un sforăit răsunător.

— Trebuie că ai chefuit zdravăn ieri, îl suspectă scuturătorul.

— Poţi să-i mulţumeşti lui dumnezeu dacă scapi numai cu atît. Mulţi au crăpat, alţii au orbit sau au înnebunit, mai adăugă şi omul cu pulsul.

Diagnosticul era deci limpede.

Oamenii îşi pierdură interesul şi se împrăştiară.

— Ăsta-i începutul nebuniei; nu-i primul pe care îl văd că o ia razna, zise un om cu o voce sonoră care tocmai pleca. Vorbea de parcă avea gura plină cu pioneze.

Un om cu faţa şi cu mîinile negre ca ale unui mulatru, ai cărui ochi de porţelan alb se învîrteau în orbite în timp ce el scuipa pe jos fără încetare o salivă ciudat de albă — era deci vorba de şoferul unui gazogen — povestea ceva camara-

dului său. Vorbea însă așa de repede, încît au prins toată povestea, deși nu l-au auzit decît puțin, cînd a trecut prin antreu.

— Asta mi s-a întîmplat la Aunus. Eram puțin băut, da. Era și un locotenent acolo, da! Ne-am dus să luăm un rachiu, da. Cu o mașină, da, cam cin'zeci de kilometri, da. Căci se găsea acolo, da. Era un singur individ cu o butelcă de rom, da, o sticlă de un litru, da. Locotenentul scoate o mie de mărci, da. Erau patruzeci de grade, da, sub zero, da. Trebuie să te încălzești puțin, da. Dimineața am vrut să ne întoarcem la Aunus, da. Rabla nu mai voia să meargă, i se terminase pișatul, da. O mașină d'asta nu mai pleacă, da. Dobitocul plătise poșirca din radiatorul nostru cu o mie de mărci, da. N-am mai putut să plecăm și nici nu ne-am amintit, da, de la cine cumpărasem butelca.

Doar cel cu pulsul nu plecase de lîngă Joose. Îl împinse în vagon, dar Joose se tîrî imediat pe culoar. Nu-i plăcea înăuntru, era strîmt, hărmălaie, tot felul de indivizi, dintre care după aspect nu-i plăcea nici unul. Toți aveau un nas în mijlocul feței iar la rădăcina nasului se căscau ochii. Rămase într-un colț al culoarului.

Cu capul gol, cu părul ud lipit de scăfîrlie, cu ochii injectați de sînge și cu o strălucire stranie pe față și în jurul ochilor, așa a stat ore în șir cu brațele desfăcute, ca pe cruce, deoarece pereții de care se sprijinea erau uși împinse tot timpul din afară, ca să-l strivească pe el, Joose.

— Nu puteam face nimic pentru camaradul ăsta? întrebau uneori oamenii care foloseau closetul de pe culoar. Joose nu scotea nici un cuvînt.

Întorcîndu-se în compartiment unul își exprimă temerea că „Joose are nebunia pereților, adică sprijină tot timpul pereții și nu vrea să creadă că nu se prăbușesc dacă-i lasă.

— Poate-l putem atrage în compartiment, dacă-i spunem că trebuie să țină aici podeaua, spuse un glumeț.

Un altul susținea însă că Joose nu-i nimic pe lîngă caporalul lui, care chiar că era, sau mai bine zis fusese nebun, fiindcă zăcea de mult sub pămînt ca hrană viermilor, sau care era așa de normal de îi puteai crede nebuni pe toți cei din jurul lui. Ca dovadă povesti

POVESTEA PLUTONIERULUI NEBUN

Din totdeauna ceva părea ciudat la plutonier, numai că oamenii nu-și dădeau seama despre ce e vorba. În orice caz era de o curiozitate bolnăvicioasă. În timpul cîte unui marș pe biciclete era în stare să spună deodată: „Oare ce s-o fi tot mișcînd acolo pe mal? Ia să ne uităm puțin."

Făceau o pauză, iar oamenii trebuiau să coboare după plutonierul lor prin arătură pînă la lac.

Pe mal stătea un pescar singuratic, curăța peștii pe care-i prinsese. Mîna dreaptă își făcea vînt ori de cîte ori arunca intestinele în apă: tocmai mișcarea aceasta atrăsese atenția plutonierului.

Omul înmărmuri cînd se trezi deodată înconjurat de o companie întreagă. Printre ei era și plutonierul cel sașiu, un om scurt și gros, lat ca peretele fără geam al unei căsuțe... Soldații nu scoteau nici un cuvînt, se uitau numai la pescar

și-l înconjurau, de parcă li s-ar fi ordonat să studieze fenomenul sub toate aspectele. Mîinile omului începură să tremure iar privirea lui vinovată rătăcea de la unul la altul, ca și cum l-ar fi prins asupra faptei.

— Peștele ăsta s-a dus. I-a crăpat fierea, constată plutonierul.

Într-adevăr, omul atinsese fierea cu cuțitul iar lichidul verzui se scurgea în burta peștelui.

Soldații priveau în tăcere cum maltrata peștele tremurînd tot mai tare, pînă ce reuși să se taie adînc în palmă. Plutonierul făcu atunci un semn disprețuitor cu mîna, își adună oamenii și-i conduse tot prin arătură pînă la șosea. Văzuse și el că mersese prea departe, fiindcă după această întîmplare au lăsat pescarii în pace.

Dar după părerea lui nimic nu mergea prea departe în timpul războiului. Ori de cîte ori trupa ajungea, de bine de rău, la capătul unei etape, plutonierul propunea: „Ce ziceți băieți, mai mergem puțin ?" Nu era de fapt un ordin, dar nu avea sens să sesizezi asemenea nuanțe. Puținul acesta era uneori așa de anevoios, încît erau nevoiți să mărșăluiască o bucată bună înapoi. „Nu mai mergem puțin ?" spunea atunci plutonierul ; asta voia să fie o glumă. După o jumătate de kilometru erau tolăniți în tufișuri trăgîndu-și puțin răsuflarea — atunci se auzea din nou vocea plutonierului : „Ia să mai mergem puțin". O dată, oamenii scurtară distanțele tot mai mult, pînă la o sută de metri. Erau acum lîngă o linie de fortificație și plutonierul zise : „Aici nu putem rămîne. Hai, sus, mai departe." Au ajuns în cele din urmă și la lacul Ääninen. S-au oprit chiar lîngă

mal. Din hățiș au ieșit unul după altul vreo douăzeci de prizonieri, au găsit acolo și dușmani morți. Mai puteau fi zăriți cîțiva supraviețuitori, puncte minuscule în largul lacului. „Aici chiar că nu putem rămîne. Ce ziceți băieți, nu mai mergem puțin ?" spuse unul dintre oameni. Ca la un semn s-au întors toți spre plutonierul care era de acum locotenent, ca să vadă dacă pricepuse aluzia. Acum era momentul să-i plătească glumele. Nu i-a căzut prea bine plutonierului, dar nu avea ce să răspundă, și de atunci nu le-a mai spus niciodată : „Hai să mai mergem puțin".

— Știu eu cum s-o scot la capăt cu nebunii. Era o altă frază favorită a plutonierului, pe care o folosea încă de pe vremea armistițiului din vară.

Unitatea trecea într-o zi prin fața unui spital de nebuni. Trebuie că se întîmplase ceva neobișnuit ; se auzeau strigăte disperate, infirmieri îmbrăcați în alb fugeau prin curte. Îți venea să crezi că evadase o ceată de nebuni care jucau acum o sîrbă. „Ce li s-o fi întîmplat ?" se minună plutonierul. „Ia să vedem".

Oamenii se opriră din marș și merseră în urma plutonierului printre copaci spre complexul sanatoriului.

Pe acoperișul unei clădiri cu șase etaje era un nebun, dumnezeu știe cum ajunsese acolo. Urla că-și va da drumul drept ca lumînarea pînă-n inima pămîntului, de unde nu va mai auzi în vecii vecilor țipetele nebunilor.

Infirmierii încercau să-l convingă să coboare de pe streașină, dar toate amenințările, toate promisiunile și toate tentațiile erau zadarnice. I-au arătat și o sticlă cu rachiu.

— V-aţi pişat în ea, le strigă omul.

Îngrijitorii nu îndrăzneau să se apropie, fiindcă era în stare să sară. Trebuiau să cîştige timp şi să încerce tot ce era posibil. De fapt se cam săturaseră de omul acesta, totuşi nu-l puteau lăsa să se arunce — s-ar fi zis pentru totdeauna cu bunul renume al instituţiei. Infirmierii care se agitau prin curte întindeau acum un fel de plase şi de pînze între geamurile de la primul etaj şi copacii din apropiere, dar îşi pierdeau timpul de pomană. Pînă şi nebunul de pe acoperiş pricepuse acest lucru: făcea observaţii batjocoritoare în timp ce se plimba de-a lungul acoperişului. Putea să se mişte în voie şi să sară de unde dorea, plasele erau oricum insuficente.

— Doar n-oi fi nebun să sar în plasele voastre, ţipa el. N-o să faceţi din mine piftie pentru nebuni.

Avea probabil impresia că e un animal sălbatic pe care vor să-l prindă cu plase. Plutonierul se rezemă de un copac şi începu să rîdă din toată inima.

— Aşa nu-l daţi niciodată jos. Lăsaţi-mă să încerc şi eu. Vă asigur că n-o să aveţi nimic de suferit, nici voi, nici sanatoriul, iar nebunul va coborî repede ca gîndul, şi anume pe trepte în jos.

L-au lăsat şi pe plutonier să încerce. Toţi se uitau ţintă la el, infirmierii şi medicul, care fusese şi el pe acoperiş ca să-l îmbuneze pe omul de sus, renunţase însă văzînd că nu are succes. Soldaţii s-au dus lîngă ceilalţi spectatori.

Plutonierul păşi plin de importanţă pînă la peretele clădirii, sprijini mîinile de perete şi se

făcu că împinge. După aceea strigă pe un ton de comandă:

— Dacă nu te dai imediat jos de pe acoperiş răstorn casa.

Imediat apăru faţa nebunului deasupra streşinii.

— Ce-ai spus? întrebă el neîncrezător. Nu se mai vedea nici o urmă de fanfaronadă.

— Dacă nu te dai imediat jos de pe acoperiş răstorn casa, repetă plutonierul.

Faţa dispăru. Treizeci de secunde mai tîrziu omul ţîşnea ca vîntul pe uşă. Infirmierii l-au prins şi l-au dus cu ei.

— Aşa procedăm noi cu nebunii, se lăudă plutonierul.

Doctorul se uită la el înmărmurit. Ridică apoi din umeri spunînd: „Nu ştii la ce să te aştepţi cu pacienţii ăştia, aţi putut constata şi dumneavoastră. Dar ce aţi fi făcut dacă dintr-un motiv sau altul nu vă reuşea şmecheria?“ Îl deranja probabil faptul că nu reuşise să salveze el nebunul; credea că îl va pune pe plutonier în încurcătură şi că îl va blama în faţa soldaţilor.

Într-adevăr plutonierul nu a răspuns imediat. Se uită pe rînd la toţi cu o mutră îngîndurată şi cu fruntea brăzdată de nişte cute pronunţate. Dar după cîte se vede era mulţumit de auditorul lui.

— Ce să fac, aş fi răsturnat casa, spuse el cu o mină cît se poate de serioasă, pînă şi fruntea i se descreţise. Nu era de glumă cu plutonierul: era vorba de o treabă serioasă şi trebuia tratată ca atare.

Se lăsă o liniște mormîntală. „Ce ați spus ? întrebă doctorul neîncrezător.

— Aș fi răsturnat casa, repetă plutonierul, de data asta mai tare și mai apăsat... Nu l-au auzit, sau nu voiau să-l audă ? Să-l audă bine cel puțin de data asta.

Peste întreaga curte se lăsă o tăcere penibilă.

— Așa, făcu doctorul. „Ar fi fost o glumă cam costisitoare. Casa a costat multe milioane de mărci".

Privirea doctorului alerga de la plutonier la soldați și înapoi. Voia să știe dacă e vorba de un fel de glumă.

— Cu atît mai bine, spuse plutonierul, v-a scutit de cheltuieli.

Ridică apoi mîna și arătă în direcția șoselei. „Haideți băieți, să mergem."

Doctorul îl prinse pe ultimul om și-l apucă de mînecă ; de unde era să știe că și camaradul ăsta era cam sucit. „Ce ziceți ? întrebă doctorul. Ar fi încercat să răstoarne casa dacă omul nu cobora de pe acoperiș ?

— Sigur o răsturna. E destul de smintit să o facă.

— Dumnezeule, cum e turcul și pistolul, zise atunci doctorul.

În timpul războiului plutonierul se dovedi un conducător remarcabil și un strălucit comandant de companie. Pînă și la ofensiva de la Syvări nu a pierdut decît trei oameni, dintre care numai unul în luptă, pe ceilalți doi i-a aruncat în aer o mină. Aceasta în ciuda faptului că plutonierul și oamenii lui au trecut prin etape tot atît de dificile ca și toți ceilalți.

În timpul primului atac plutonierul se uitase la o trupă învecinată care trecuse o mlaștină ; muriră atunci vreo duzină și tot atîția fură răniți. Cu alte cuvinte nu supraviețuiră decît vreo cîțiva oameni, care reușiseră să se întoarcă la pozițiile inițiale, dar în timpul nopții, sub focul neîntrerupt al inamicului. „Nu", povestea plutonierul mai tîrziu, „așa nu mai mergea." Își chemă repede oamenii la instrucție. Le venea rîndul de abia în dimineața următoare, așa că mai aveau timp. Scoase oamenii din prima linie în grupe mici și mărșălui cu ei pînă la un cîmp de exerciții, cam un kilometru în spatele liniilor. Jumătate din grupă se uita la cealaltă jumătate cum exersează atacul, apoi rolurile se inversau. În felul acesta oamenii căpătau o imagine clară a felului cum nu trebuiau să atace. După aceea alinie toată grupa și le demonstră ce au de făcut ; oamenii căpătau în felul acesta o imagine clară a felului cum trebuiau să atace. Punea atunci o jumătate din grupă să repete, timp în care ceilalți se uitau, după aceea rolurile se inversau din nou. Apoi arăta fiecăruia în parte cum trebuie executat. Oamenii trebuiau să-și ochească cu puștile camarazii iar dacă vreunul credea că-l poate nimeri pe cel care ataca, atunci acesta trebuia să se ducă înapoi și să ia totul de la capăt. Trebuia să fugă, să se arunce, să se tîrască și așa mai departe, pînă ce totul era în ordine. Instruirea unei grupe dura două, trei ore, iar după zece ore toată unitatea terminase cursul acesta rapid. Exercițiul lua sfîrșit odată cu căderea nopții. Ascuns de niște brazi din apropiere

comandantul batalionului se uită o vreme la toată alergătura.

— Plutonier, ce faceți aici ? întrebă el în cele din urmă. Totul i se părea fără sens. Instrucție disciplinară în toiul ofensivei generale ? Ce vrea să însemne asta ?

— Instruiesc oamenii, explică plutonierul.

— Păi bine măi, omule, e război, sîntem în război, spuse înfuriat comandantul batalionului. Trebuia să-i instruiți la timpul potrivit, nu-i așa ?

— Domnule colonel, niciodată nu înveți destul, zise plutonierul. Tocmai aici e indicată și foarte necesară instrucția. Aici poți învăța ceva și tot aici trebuie să arăți ce știi.

— Ia terminați cu prostiile. Țineți-vă oamenii în linie și rămîneți și dumneavoastră acolo. Ce căutați aici, la un kilometru de front.

Plutonierului nu-i rămase altceva de făcut decît să-și strîngă oamenii și să plece. Dar nu renunță la instrucție. Făcură un ocol și găsiră un alt teren pentru exerciții, la trei kilometri în spatele liniilor.

— Sper că aici nu vom fi deranjați, spuse plutonierul. Cine era deci la rînd ? Trei sute de metri în direcția aceea, marș — marș, aici nu se tîndălește, nu prea mai avem timp.

După aceea plutonierul își duse oamenii înapoi în prima linie și luă altă grupă. Pe comandantul batalionului nu l-au mai întîlnit.

Urmărind atacul celeilalte unități plutonierul constatase cu uimire cît de neexperimentați erau oamenii. Cînd atacau, o parte se năpusteau înainte, în timp ce ceilalți deschideau focul asupra dușmanilor adăpostiți la marginea pădurii din față.

Acesta și era de altfel principiul, dar în practică nu dădea rezultate. Ori de cîte ori soldatul se repezea înainte era împușcat, dacă nu la primul atac, atunci la al doilea. Cădeau întotdeauna la începutul săriturii. Dar dușmanii nu erau țintași deosebiți. Nu-i ușor să nimerești cu pușca un om care fuge, iar la o distanță de trei sute de metri nimerești greu chiar dacă stă liniștit. Ochitul nu e chiar așa de simplu cum ar crede unii, cine poate afirma cu certitudine că a omorît cel puțin un singur dușman... Așa se explică zelul care poate fi observat cînd sînt exterminați prizonierii sau inamicii care ar putea fi luați fără mare greutate prizonieri. Un soldat care n-a omorît nici un singur dușman suferă din cauza aceasta. Simțămintele lui seamănă cu cele ale unui tînăr care nu s-a culcat încă cu nici o femeie.

Deci, de ce mureau ca muștele cei din unitatea vecină ? Din simplul motiv că săreau tot din locul unde se aruncaseră mai înainte, apăreau ca niște Hopa-Mitică din spatele aceleiași ridicături de pămînt, pe care dușmanul avusese timp berechet s-o ochească cu pușca. După fiecare săritură oamenii ar fi trebuit să se tîrască trei, patru metri lateral de locul unde se aruncaseră mai înainte. Cînd se năpusteau din nou, dușmanii apucau să ochească noua poziție, dar nu și să tragă — cei care atacau erau deja bine acoperiți...

Cînd se schimbă ținta în felul acesta, durează cel puțin patru secunde pînă ce se poate fixa un alt punct. Jesse Owens ar fi fugit de exemplu în patru secunde patruzeci de metri. Pînă ce realizezi schimbarea punctului mai trec minimum alte două secunde, de obicei durează chiar trei sau patru :

așa că cel care atacă are cel puțin șase secunde la dispoziție. În timpul acestor șase secunde se poate mișca tot atît de liniștit ca duminica dimineața pe străzile orașului. Un om foarte iute poate face în timpul acesta chiar și un copil ; un altul, mai leneș, poate merge șase metri, deși asemenea încetineală e greu de întîlnit. După socotelile plutonierului se puteau cîștiga șapte secunde cu un risc de zece la sută. Dacă distanța de alergat nu e prea mare, unitatea poate ajunge în timpul unui atac bine executat pînă în pozițiile dușmanului și chiar dincolo de ele fără nici o pierdere.

— Se spune că în război cad cei mai buni : am văzut eu și alte războaie și vă pot spune că asta e curată tîmpenie. Cei care nu-s buni de nimic sînt omorîți primii. Doar n-o să credeți că luptăm cu forțe supranaturale. Războiul n-are nimic tainic în el, este o lucrare omenească obișnuită. Vor spune atunci că nu va fi niciodată perfect, probabil că e așa. Dar un tip destul de șmecher poate păcăli și moartea. Nici măcar nu trebuie să calce pe o mină. Să fie doar ferm convins că nu va muri în război și să alerge suficient de repede, ca să fie mai iute decît moartea. Mulți au scăpat din ghearele morții zbătîndu-se și mergînd înainte, aproape fără nici o rațiune. Într-o situație disperată n-ai de ales, trebuie să mizezi totul, în nici un caz n-ai voie să te oprești, să stai să te gîndești la ce s-ar putea întîmpla. Întîmplă-se ce s-o întîmpla, dar nu te opri.

În dimineața următoare unitatea trecu la atac, înfrînse rezistența inamicului și ajunse la obiectivul propus, la Syväri, aproape fără nici o pierdere. Au fost necesare mai multe atacuri, dar totul a trecut fără greutăți. Cei din unitate recunoșteau însă mai tîrziu, cînd discutau despre cele întîmplate, că n-ar mai avea ce povesti dacă plutonierul n-ar fi făcut cu ei instrucție specială. Cu atît mai mult i-a surprins pe toți moartea plutonierului. Lucrurile s-au petrecut în felul următor :

Un sergent dintr-o companie vecină căzu deodată în mania persecuției. Pe neașteptate, fără să-i avertizeze măcar, începu să tragă pe drumul dinspre intendență în doi camarazi care nu bănuiau nimic, stătea întins în șanțul șoselei și trăgea.

— Dușmani blestemați, viu nu mă prindeți ! strigă el.

Strigătul adună o mulțime de oameni, fiindcă după intensitatea zgomotului puteai crede că cel puțin un batalion inamic trecuse linia frontului. Încercară să-l liniștească pe sergent, să-l lămurească că nu e nimeni amenințat, că nu se vede nicăieri nici un dușman. Fură chemați camarazii lui de grupă, ca să se convingă că în jurul lui erau numai oameni cunoscuți.

— Nu-i recunoști după uniformă ?

— Uniforma e finlandeză, dar voi sînteți dușmani. Nu e pentru prima dată cînd se îmbracă dușmanii ca noi...

— Sper că mai știi atîta finlandeză ca să vezi că nu vorbim altă limbă, strigă cineva.

— Dușmanul e dușman, chiar dacă vorbește în ebraică, le răspunse sergentul.

Cu cît vorbeau cu el mai mult și mai amănunțit, cu atît era sergentul mai convins că nimerise într-o cursă infernală. Îi venea tot mai ușor să găsească răspunsul potrivit. Era un om important.

5 — Funia — c. 1/570

Nici nu încercau să-l prindă așa, fără nici o precauție. Știau și ei că nu-i de glumă cu el. Ca să-l poată prinde trebuiseră să organizeze o operație de mari proporții : să îmbrace toată trupa în uniforme finlandeze, mai mult încă, să-i învețe și finlandeza !

Nici măcar cînd veniră camarazii lui cu gîndul să-l convingă nu avu nici cea mai mică îndoială ; era limpede că nimeriseră în mîna dușmanului, care voia să-i folosească acum drept momeală, ca să-l distrugă pe el.

— Întindeți-o sau veniți aici !

— Venim, venim, îi strigă unul din grupa lui, dar sergentul își retrase imediat propunerea. Fără îndoială că veneau și dușmanii în spate, camarazii formau numai un paravan. Nu, sergentul nu voia să riște nimic. Se băteau pe viață și pe moarte, Bineînțeles că l-ar preda dacă i-ar lăsa să se apropie. Numai de aceea îi cruțase dușmanul. Și din momentul acela nu mai răspunse decît cu pușca.

Pe drumul spre intendență se strîngeau acum tot mai mulți soldați. Încercară să-l scoată afară cu tot felul de trucuri, dar cînd le probau eficacitatea începeau să șuiere și să fluiere gloanțele. Dumnezeu știe de unde avea atîtea muniții, probabil că se pregătea de o groază de vreme pentru o asemenea eventualitate. Cei din grupa lui povesteau că în ultimul timp fusese cam tăcut, mulțumindu-se să amintească din cînd în cînd că premiul acordat pentru împușcarea unui sergent era destul de mare : 10.000 de mărci. Atîta ar fi promis dușmanul oamenilor săi ; pentru un soldat simplu erau numai o mie de mărci.

După cîte se părea avea gloanțe berechet, așa că singura soluție era să-l faci să-și irosească muniția. Atunci trebuiau să-l prindă repede, ca să nu apuce să-și facă felul cu ultimul cartuș.

Oamenii începură să alerge de colo pînă colo prin tufișuri, iar gloanțele le fluierau tot mai repede pe la urechi. Nu era o joacă prea plăcută. Sergentul era un trăgător bun. Cei din grupa lui îi avertizară pe ceilalți și căutară să oprească circul acesta. Sergentul dobîndise în timpul carierei sale o diplomă de trăgător fruntaș și o cruce a libertății clasa a patra. Era un soldat neînfricat și neistovit, la malurile Syväri-ului fusese numit trăgător al batalionului. Unul se și alesese cu un glonț în mînă. Pîrîi, de parcă s-ar fi rupt o creangă uscată, groasă cît încheietura unei mîini. Oasele erau zdrobite. Dar ceilalți nu renunțară : sergentul trebuia salvat. În principiu trebuie să salvezi întotdeauna un camarad, nu se știe cînd vei avea nevoie și tu de ajutorul celorlalți. Asemenea evenimente erau niște pietre de încercare, niște mărturii și dovezi ale inepuizabilului spirit de camaraderie. Încrederea nestrămutată în credința celorlalți, în ajutorul acordat fără excepție în momente de cumpănă formează armătura morală a soldatului în timpul războiului. O singură acțiune de salvare întreprinsă cu mai puțină energie ar fi putut străpunge această armătură declanșînd o reacție în lanț, o pierdere dezastruoasă a încrederii reciproce, lucru resimțit de fiecare tocmai în timpul unei lupte pe viață și pe moarte. Soldații se ajutau unii pe alții cu rîvna la care s-ar fi așteptat și ei într-un caz similar. Fă și tu altuia

ce dorești să ți se facă ție: acest principiu creștin avea valabilitate absolută. O mamă bătrînă le-ar fi putut spune în timp ce le dădea niște pîine că face aceasta cu gîndul că o altă femeie sau o altă mamă îi va da undeva, cîndva, fiului ei ceva de-ale gurii, indiferent de bogăția ei. În felul acesta toți soldații îi erau fii.

Cînd plutonierul află toată tărășenia apăru și el imediat la fața locului.

— Gata băieți, terminați acum cu săritul, urlă el pe un ton de comandă. Știu eu cum se tratează cazurile acestea, adăugă el mai încet, ca să nu-l audă sergentul. Nu vă lăsați împușcați, n-are nici un sens. Plutonierul se furișă apoi în spatele unei sălcii din fața sergentului și îi strigă:

— Dacă nu încetezi imediat cu împușcăturile și nu te duci imediat la adăpost să te culci, vin la tine și-ți trag o mamă de bătaie. Îți tăbăcesc curul gol în fața întregii companii.

Ca să dea mai multă greutate amenințării sale plutonierul rupse o creangă de mesteacăn lungă de cîțiva metri și i-o arătă sergentului din spatele unui pin gros.

În aceeași clipă se lăsă o tăcere adîncă. Tăcerea se prelungea, nu se putea spune dacă era amenințătoare sau promițătoare. Oare ce se întîmplase cu sergentul? Parcă nu voia să asculte. Dar nici nu trăgea. Cînd și cînd gîndurile îi storceau gemete surde. Într-adevăr, sergentul era supus unei presiuni enorme. În sfîrșit, se auzi o voce spartă, aproape pițigăiată.

— Mai termină cu vorbăria, pui de lele. Vorbește în finlandeză, eu sînt finlandez!

În momentul acela plutonierul apăru în mijlocul drumului și se îndreptă cu pași liniștiți spre el, cu joarda de mesteacăn în mînă. Toți îl preveniră, căutară să-l împiedice. Chiar și sergentul se ridicase în șanț și se uita înmărmurit la plutonier. Dar după ce plutonierul făcu vreo zece metri, dovedind astfel că nu glumește, sergentul se ascunse din nou în șanț. Cînd sosi glonțul, plutonierul se învîrti, de parcă ar fi fost beat, sau parcă ar fi vrut să se întoarcă, după ce constatase eșecul încercării sale. Se prăbuși în drum ca un sac de porumb, praful se ridică în ambele părți, un nor subțire, gălbui, care se îndepărtă de drum și dispăru în pădure aproape fără să-și schimbe forma, tăcut, fără să se grăbească, ca o stafie.

Rîsul sergentului era cumplit. Oamenii erau complet paralizați. Au adus un medic și o targă, dar nu-i putea acorda plutonierului primul ajutor, iar el nu mai avea nevoie de așa ceva.

După ce-l împușcă pe plutonier, sergentul își pierdu mințile de tot. De abia mai pridídea cu trasul și urla ca un diavol. Lui nu-i vine nimeni de hac, nici cu apă, nici cu foc, nici cu gloanțe. Era un tip așa dur încît se turteau și pietrele cînd se așeza, nu-i puteau smulge inima nici măcar cu un clește. Va împușca și va scalpa pe orice nepricopsit care va încerca să se apropie. Pe sîngele lui dumnezeu și al lui Hristos, era așa de tare, încît nu-l puteau roade nici măcar șobolanii.

Unuia dintre camarazi îi veni o idee. Începu să se dezbrace. Îți venea să crezi că nebunia e molipsitoare: omul își aruncă mantaua, își dădu jos cizmele și pantalonii, de parcă ar fi luat foc

și alta nu, după aceea se aplecă, smulse snopi mari de buruieni și îi înfundă în hainele dezbrăcate. În cîteva clipe făcuse o păpușă de mărimea unui om; lipsea numai capul. Inventatorul luă un trunchi de molid mic și uscat, îi rupse crengile și îl băgă prin gulerul sperietorii, prin haină și printr-unul din cracii pantalonului pînă în cizmă. Confecționarea capului fu mai anevoioasă, dar pînă la urmă reuși și aceasta. Omul, descurcăreț, împrumută o jachetă și o înveli în jurul capătului de sus al bățului, pînă ce făcu un fel de legătură rotundă de mărimea capului. Încă o bonetă și gata era omul de buruieni. Soldatul se furișă pînă la un loc potrivit, unde-l ridică de unicul lui picior. El însuși rămase culcat lîngă sperietoare.

— Nu-i nici ăla chiar așa nebun, încît să tragă în așa ceva, își spuneau oamenii unul altuia. Se părea că sînt doi nebuni în loc de unul singur.

Cînd văzu omul de buruieni, care apăruse deodată, dumnezeu știe cum, la celălalt capăt al luminișului, sergentul fu atît de uimit, încît rămase liniștit.

— Trebuie să-l miști, să dea din mîini, spuse cineva omului care făcuse sperietoarea. Altfel nu te crede.

— Vino tu și-l plimbă, mormăi celălalt, dar începu totuși să-l miște cu ajutorul parului pe camaradul împăiat. Sergentul tăcea în continuare. Inventatorul îi împrumută atunci creaturii sale și vocea: începu să rîdă batjocoritor și să se distreze pe seama sergentului.

— Omul dracului, și alta nu, nu se teme nici măcar de Dumnezeu!

Dar asupra sergentului nu avu în aparență nici un efect, iar inventatorul începu să se cam sature de toată povestea. Încetă să mai strige și să mai miște omul de buruieni, care începuse deja să se descompună: îi căzuse cizma și iarba îi curgea din pantaloni.

— Spune odată ceva, cîine! urlă deodată sergentul. Ți-e frică? Mai bine ai vorbi, decît să stai ca prostul și să te holbezi la mine!

— Ce dracu i-aș putea spune? se gîndi omul.

Văzînd că nu primește răspuns, sergentul deschise focul.

Trăgea ca apucat. Soldatul, în izmene, aproape culcat sub țintă, văzu cum se turteau gloanțele și simți deodată o senzație de frig și singurătate. Dar nu știa ce să facă, așa că ținu omul de buruiană în aceeași poziție. Simțea în mîini fiecare lovitură reușită, așa cum simte pescarul cînd mușcă peștele. Văzînd că dușmanul nu cade sergentul fu cuprins de o asemenea furie, încît se năpusti din șanț spre omul de paie înjurînd sălbatic, ca să-i facă felul cu propriile lui mîini. N-a fost greu să pună atunci mai mulți mîna pe el.

Mai tîrziu se minunau toți cum de nu văzuse sergentul că e un om de buruieni, mai ales că era lucrat ca din topor. După cum povesteau mai tîrziu, doctorul spusese că sergentul știuse bineînțeles totul. Omul mai avea minte, dar nu și rațiune. Și tocmai asta-i nebunia.

După ce povestitorul isprăvi, unul dintre oameni spuse: „Uite, și afară în hol stă unul din ăsta, dar crezi că mi-ai putea spune ce-i cu el? Eu unul nu-mi dau seama."

— Păi bețivanii ăștia sînt un neam aparte.

— O fi și asta un fel de nebunie. Rachiu sau otravă, tot una e, zise soldatul care povestise și se întinse pe jos să tragă un pui de somn. Și ceilalți simțeau nevoia să se odihnească. Trenul se hîțîna ca un leagăn gigantic.

— Dacă stau și mă gîndesc bine nu există nici măcar un singur om în toate mințile. Spunem că sînt nebuni numai de cei care nu-și cunosc nebunia. Deștepți sînt ceilalți, tot nebuni și ei, dar care știu acest lucru. Cu nebunii nu poți vorbi, dar încă și mai puțin însă cu cei deștepți. Nebunul crede că toți ceilalți sînt deștepți, deșteptul că toți ceilalți sînt nebuni. Cu alte cuvinte e la fel de absurd să fii deșteptul unui nebun sau nebunul unui deștept. Mai bine e să-i lași pe toți în pace, și pe deștepți, și pe nebuni... Cineva crezuse de cuviință să mai murmure această mică cuvîntare.

V

UN TREN MILITAR GERMAN TREBUISE SĂ FIE oprit din motive tehnice, în gara satului lui Joose ; aștepta sosirea unui rapid dinspre nord. Comandantul transportului coborî să-și mai dezmorțească picioarele. Judecînd după trese era ofițer. Telegrafistul gării, care-l examina, nu prea cunoștea gradele germane. Ofițerul era un om cam la cincizeci de ani, gras, cu o față mare ; casca legată strîns sub bărbie părea mult prea mică. Mergea cu mîinile la spate de-a lungul peronului de scîndură, deasupra unui canal de beton cu sîrmele care duceau de la postul de comadă la macazuri și la semnale.

Din tren se vedea bine băcănia satului, nu erau mai mult de cincizeci de metri pînă acolo. Oprirea asta se cam prelungea, așa că o parte din soldați profitară de ocazie ca să facă unele cumpărături. Plăteau în bani buni finlandezi, nu exista deci nici o dificultate. Se aprovizionau mai ales cu oale, cazane de aluminiu, ibrice de cupru, cu căni de tablă și ligheane smălțuite. Restul se vindea pe cartelă. Unul se întorcea de la cumpărături cu nu mai puțin de patru ligheane. Nici măcar nu erau învelite, pentru că atît cumpărătorul cît și vînzătorul erau la fel de grăbiți.

Magazinul era filiala unui alt magazin din localitate, care ținea la rîndul lui de o cooperativă. Telegrafistului i se părea ciudat că soldații germani intrau într-o asemenea cocioabă, în care un om onorabil ca el nu ar fi pus piciorul. Dacă ar fi știut nemțește i-ar fi atras fără doar și poate ofițerului atenția asupra acestui lucru.

Înainte de a fugi la băcănie oamenii se aliniară în fața ofițerului, bătură din călcîie, salutară și cerură permisiunea să plece. Ofițerul se plimba în sus și în jos, așa că nu le era prea ușor să se oprească la distanța reglementară. Trebuiau să treacă de el ca să se alinieze, dar se putea întîmpla ca ofițerul să se întoarcă înainte de a apuca să-i vorbească. Ce altceva le rămînea de făcut decît să i-o ia din nou înainte și să i se pună în cale. Toți erau flăcăi tineri, frumoși, nu le-o putea contesta nimeni, adevărați vînători de munte. Purtau căști înalte, insignă era un *edelweiss* [1], care dăduse naștere cîntecului :

---

[1] Floarea de colț.

Albăstrele și *edelweiss*,
florile Germaniei și Finlandei,
culorile lor ne obligă
să fim tovarăși de arme!

Aveau cizme solide, cu tălpi țintuite. Cînd porniră în marș de-a lungul peronului de scînduri aveai impresia că trec niște cai la trap. Pasul lor părea irevocabil și ferm. Și totuși în cîntecul despre femeile frumoase se spunea că în urma cizmelor de munte nu rămîneau decît urmele, iar vîntul ștergea urmele.

Dacă haina vreunui soldat făcea cute sub centură, ofițerul îl îndemna să-și îndrepte ținuta, părea că ține foarte mult ca ei să facă cinste țării prin ținuta lor. Aveau dealtfel uniforme bune, noi, iar pantalonii le erau călcați impecabil. În armata lor nu trebuia să cîrpești și să peticești. Nici un om nu avea turul pantalonului peticit sau rupt. Singura excepție era chiar ofițerul: de la fund în jos îi atîrna o fîșie de stofă lată de vreo doi, trei țoli și lungă de cîteva palme, ca o coadă scurtă care se ascuțea la vîrf. Se vede că nu bănuia nimic, fiindcă se plimba țanțoș în sus și în jos. Probabil că inferiorii nu îndrăzneau sau nu voiau să-i atragă atenția că îmbrăcămintea lui nu e nici regulamentară și nici decentă. Mai ales că avea gradul cel mai înalt din tren.

Rapidul trecu ca o umbră goală și, timp de o secundă, limba de stofă flutură la fundul pantalonului ofițerului ca un steguleț de semnalizare în curentul pe care-l lăsase trenul în urma sa. Telegrafistul îndrăzni să se apropie de ofițer și să ducă mîna la cozorocul chipiului. De fapt el ținea în momentul acela locul șefului de gară. Ofițerul răspunse la salut cu o rapiditate surprinzătoare. Nu voia să fie cu nimic mai prejos. Începu apoi să-și zorească oamenii care se întorceau de la cumpărături. Le arunca niște cuvinte scurte, care sunau însă așa de tare, și de repezit, de-ți venea să crezi că dintr-un motiv sau altul e nemulțumit de oamenii lui și că-i ocărăște. Unul dintre soldații care soseau de-a lungul drumului se întoarse și fugi înapoi la magazin să-și anunțe camarazii care mai erau încă acolo. Soldații veneau în pas alergător, îndrumați permanent de ofițerul care striga la ei imediat ce voiau să încetinească ritmul. Telegrafistul își dădu și el seama că ar trebui să acționeze repede: dădu fuga în casă și chemă stația următoare. Comunică plecarea unui tren militar cu trupe din gara lui și îi anunță că trenul acesta și următorul rapid urmau să se încrucișeze de abia la a patra stație, așa că nu trebuia să-l oprească fără nici un motiv special. Apoi se năpusti afară, luă un steguleț verde din rastel și se uită să vadă care este situația. Ultimii oameni tocmai se urcau, dar ofițerul stătea tot în fața clădirii gării și striga mai departe, voia probabil să se asigure că nu a rămas nici un soldat în sat. Fiind așa de evident că-și face datoria, telegrafistul ezita să-l deranjeze, sperînd că ofițerul va urca la timp în tren. Dar nici vorbă de așa ceva, ofițerul stătea de parcă era bătut în cuie. De acum nu mai striga, se uita numai de la un capăt al trenului la celălalt, ca și cum ar fi vrut să se asigure că

sînt toate vagoanele acolo. Telegrafistul nu prea mai ştia ce trebuie să facă.

— Atenţiune ! pleacă trenul ! strigă el cu voce răsunătoare, deşi pe peron nu era nici un om în afara ofiţerului german şi a unui băiat de vreo zece ani care se holba cu gura căscată la ofiţer. Strigătul nu folosi la nimic. Ofiţerul nu se mişcă şi continua să se uite la cer. Din cînd în cînd mai arunca cîte o privire telegrafistului. Acesta se gîndi să-l salute şi mormăi ceva ce voia să însemne : vă rog să urcaţi, linia e liberă. Ofiţerul duse şi el neaşteptat de repede mîna la chipiu, dar nu făcu nici un pas spre tren. Telegrafistul interpretă schimbul de semne în favoarea sa şi începu să mişte steguleţul. Locomotiva răspunse cu un fluierat şi trenul porni. Atunci s-a produs nenorocirea.

Ofiţerul coborîse din vagonul conductorului care era ultimul, ca de obicei. Probabil că tot în acela voia să se urce, dar în calitate de comandant al convoiului credea că datoria lui sacră e să fie ultimul om care mai are piciorul pe pămînt, după cum căpitanul trebuie să rămînă ultimul pe puntea de comandă a unui vas care se scufundă. Trenul mergea deja mai repede, dar ofiţerul stătea şi se uita liniştit, ca la paradă. Nu făcu nici măcar un pas în direcţia propriului său vagon. Acesta trebuia să vină la el. Lucrul cel mai grav era că se dăduse jos de pe peronul de scînduri în timp ce striga la oamenii lui.

Cînd ajunse partea din faţă a vagonului în dreptul său, ofiţerul se puse în mişcare perpendicular faţă de şine, ca să sară pe scările vagonului. Aruncă mai întîi o privire spre stînga pentru a se asigura că nu se aplecase nimeni afară prin vreo fereastră sau prin vreo uşă. Cu privirea îndreptată spre stînga începu să parcurgă aşadar cei cinci, şase paşi, dar după al doilea se împiedică de peronul de scînduri. Căzu cît era de lung, de-i trosniră genunchii şi coatele pe scînduri. Partea din faţă a căştii se lovi aşa de violent, încît se părea că ofiţerul îşi pierduse conştiinţa. Rămase aşa întins cel puţin cinci secunde. Zăcea înmărmurit cu ochii cît cepele, cu faţa în direcţia în care mergea trenul. Apoi se ridică încet şi se uită ţintă la telegrafistul care stătea la vreo cinci metri de el. Probabil se gîndea că acesta l-a atacat pe la spate cu vreun obiect greu. Deodată începu să se gîndească la altceva. Era dealtfel şi timpul.

În direcţia trenului, la vreo zece metri, era capătul rampei de încărcare de la depozit. Vagonul conductorului tocmai trecea de rampă. Dar nu s-a întîmplat totul numai datorită vitezei trenului. Ofiţerul n-ar fi avut altceva de făcut decît să fugă pe rampă. Peronul de scînduri de care se împiedicase în faţa gării continua de-a lungul liniilor, numai că aici era cu aproape jumătate de metru mai înalt.

Telegrafistul văzu negru înaintea ochilor cînd îl zări pe ofiţer fugind *în spatele* depozitului. Ofiţerul făcuse o greşeală fatală : voise să ocolească depozitul şi să prindă trenul în partea cealaltă. Din păcate depozitul nu putea fi înconjurat. Aici era un gard roşu de scînduri, înalt de doi metri, care mergea pînă la celălalt capăt al depozitului. Şeful gării pusese să-l facă tocmai pentru a împiedica oamenii să treacă peste liniile

triajului. Așa că intenția ofițerului nu avea nici o șansă de realizare. Încercă să sară gardul sau să se tîrască pe sub el, dar pentru calea de sus era prea slab iar pentru cea de jos nu mai era destul de suplu. În cele din urmă se izbi de gard, însă nu era nici suficient de mare, nici suficient de greu pentru așa ceva. Cînd ajunse la punctul de plecare — locul unde căzuse — trenul nu se mai vedea și mergea în plus așa de repede, încît numai un Paavo Nurmi al anilor douăzeci l-ar mai fi putut ajunge.

Ofițerul voia totuși să încerce. Zbură spre rampă. Mult noroc, se gîndi telegrafistul cu răutate și chiar și cu puțină speranță, crezînd că va scăpa definitiv de ofițer. Dar acesta făcu atunci o săritură cu totul surprinzătoare. Nu apucase încă să ajungă pe rampă, cînd își ridică deodată mîinile în sus, la înălțimea pieptului, își făcu cu ele vînt și aruncîndu-și corpul înainte spre dreapta căzu cu un zgomot surd pe rampa înclinată, cu capul în jos cu tocul cizmelor chiar lîngă rampa propriu-zisă. Telegrafistul se sperie așa de rău, încît tremura pentru inima lui slăbită. Nu știa dacă are sau nu de a face cu un nebun, dacă trebuie să-l ridice pe ofițer sau să-l doboare definitiv, în caz că reușește să se scoale singur. După ce își roti partea de jos a corpului în jos cu aproape o sută optzeci de grade, neamțul se puse din nou pe picioare. Înjurînd ca un birjar se adresă telegrafistului. Arătă spre rampă cu gesturi furioase, pentru a-l lămuri pe telegrafist că despre ea e vorba. Îi demonstră apoi cu palma ridicată că rampa nu avea capătul drept. Într-adevăr, numai drept nu era, ci se înălța într-un unghi de treizeci

de grade. Privit de jos capul rămpii putea să pară vertical. Rampa fiind ceva mai înaltă de un metru, neamțul, om greoi, nu crezuse că ar putea ajunge acolo sus. Fără îndoială că i se păruse mai ușor să ocolească depozitul care nu era de fapt decît o simplă baracă. Nu îndrăznise să se avînte printre șine, îi era frică să nu se împiedice, sau să nu înainteze prea încet.

De abia acum realiză telegrafistul tragicul situației. Era într-adevăr așa de neobișnuită și de incredibilă, încît de abia după ce trecu puțin timp văzu imaginea aceasta îngrozitoare.

Ofițerul începu să-i vorbească în germana lui. Telegrafistul nu înțelese decît un singur cuvînt: AUTO. Era în cea mai curată finlandeză. Telegrafistul nu știa nemțește. Ștrengarul acela de zece ani tot se mai fîțîia prin gară și se holba la ofițer cu gura căscată.

— *Wir haben hier ein Auto,* spuse deodată băiatul și arătă în direcția cooperativei. Telegrafistului cît pe-aci să-i sară ochii din cap. Va să zică pușlamaua știa nemțește. Apucă băiatul și-l propti în fața ofițerului. Cel puțin aveau un translator.

— Întreabă-l ce vrea, îl îndemnă telegrafistul.

— Vrea o mașină, încercă să explice băiatul.

— Da' întreabă-l odată !

Telegrafistul îl găsea pe băiat destul de obraznic.

— *Haben Sie ein Auto?* întrebă băiatul.

— *Nein, nein!* Neamțul negă vehement, dădu din cap și începu din nou să explice ceva, mai repede și mai cu înțeles ca mai înainte. Doar se grăbea.

— Ce zice ? voi să ştie telegrafistul.

— *Ich binein Schüler. Ich bin in dritter Klasse. Ich kann nicht viel Deutsch..* spuse băiatul cu o mutră nevinovată.

Telegrafistul îşi dădu seama că ştie şi el puţină germană. Împinse băiatul la o parte şi îi făcu semn neamţului să-l urmeze. După aceea se duse la el în birou şi începu să caute prin telefon o maşină pentru ofiţerul german. În sat nu mai era decît o singură maşină, camionul cooperativei. Şi maşinile fuseseră trimise pe front.

— Cine plăteşte drumul ? voi să ştie gestionarul.

Telegrafistul se înfurie.

— Am să vă plătesc eu, urlă el.

De abia atunci îi explică vînzătorul că pentru moment camionul nu era disponibil. Plecase într-un cătun la douăzeci şi cinci de kilometri să aducă marfă din depozitul cooperativei.

— Cînd se întoarce ?

— De unde să ştiu.

Asta era situaţia. Telegrafistul dădu din cap şi se uită la neamţ, care parcă voia să sfărîme telefonul cu privirea. Chiar atunci apăru, ca la comandă, într-o drezină, un muncitor care lucrase pînă atunci la un macaz mai îndepărtat. Cum îl văzu, ofiţerul se şi gîndi să prindă trenul cu drezina. Fără să se mai sinchisească de telegrafist se năpusti afară, îl apucă pe muncitor şi începu să-i explice prin semne se dorea : scoală, lasă-mă pe mine să conduc ! Muncitorul nu părea să priceapă ceva. Ridică foarte liniştit maşina de pe şine şi intră în magazie ; de frica unor eventuale neînţelegeri nu îndrăznea să spună nimic.

Neamţul ridică maşina şi o puse înapoi pe şine, se aşeză, puse mîna şi piciorul pe pedale şi porni cu viteză nebună spre sud. Telegrafistul era încă la telefon.

— Să aflaţi. Doar aveţi telefon, spuse el cu ton de comandă.

— Dar camionul nu are.

— Sunaţi-i cel puţin pe cei de acolo, să-l trimită cît mai repede.

— Asta pot face, răspunse vînzătorul şi închise.

Asta era prea de tot. Telegrafistul sună din nou.

— Ţin să vă atrag atenţia că aşa nu merge. Ţin să vă atrag atenţia că nu puteţi să-mi trîntiţi telefonul în nas. De mine nu scăpaţi aşa uşor. Aştept la aparat în timp ce sunaţi.

— Da' cu ce dracu ai vrea să sun.

Telegrafistul se făcu roşu ca racul, de data aceasta trînti el receptorul. Rămase însă în birou pînă ce veni răspunsul.

Nu ieşi decît după ce îl anunţă vînzătorul că maşina tocmai se întorcea. Cum va fi descărcat, camionul va sta la dispoziţie, bineînţeles, numai dacă şoferul va fi dispus să mai facă o asemenea cursă. Neamţul parcursese deja cîteva sute de metri. Telegrafistul acţionă surprinzător de repede şi abia apucă să schimbe macazul înainte de a trece neamţul de el. Neamţul zbură cu aceeaşi viteză pe linia laterală a fabricii de cărămidă, fără să bănuiască ceva. Telegrafistul sună după aceea imediat şi-i anunţă pe cei de la macaz să-l aducă pe neamţ înapoi.

Neamţul merse cu drezina pînă la capătul liniei, la un kilometru şi jumătate. Şi cu asta basta. Şinele se ridicau în faţa lui, în adevăratul sens al cuvîntului. La fabrica de cărămizi lucrau cinci prizonieri. Aceştia împingeau o căruţă plină cu lut spre locul unde se terminase în momentul acela călătoria neamţului. Se făcură însă că nu-l văd, se uitau înaintea lor fără să ridice ochii şi împingeau căruţa mai departe, în timp ce neamţul, mai furios ca niciodată, sări în drezină pînă ce o desfăcu în cel puţin zece bucăţi. Dar nu era chiar aşa de simplu să scape de neamţ: i se păru că rîd de el, îşi ieşi complet din fire, se repezi la ei şi începu să le care la pumni, de le săriră bonetele cît colo. Doi prizonieri de abia apucaseră să fugă. După aceea neamţul alergă din nou de-a lungul liniei spre gară. La macaz stătea muncitorul şi-i arătă drumul cel bun, ca un miliţian de la circulaţie. Neamţul se opri în mijlocul gării şi începu să dea din mîini ca o moară de vînt. Telegrafistul nu ştia ce să facă, ce să zică. Intră iarăşi în birou şi chemă magazinul să întrebe dacă a sosit camionul. Încă nu. Chemă apoi cantonul din sud şi-i spuse impiegatului să aducă drezina, pe care neamţul o lăsase undeva de-a lungul liniei laterale. După aceea ieşi din nou afară. Gara mai avea de fapt încă o drezină şi neamţul tocmai o punea pe şine. Drezina era a inspectorului de şine care plecase în sat să bea o ceaşcă de surogat, dar telegrafistului nici prin gînd nu-i trecea să pună piedici în calea neamţului, voia să scape de el odată pentru totdeauna. Însă înainte de a pleca voia să-l prevină pe ofiţer că peste o jumătate de oră urmează să sosească rapidul dinspre nord.

— *Schnellzug, Schnellzug!* spuse el fără să observe că vorbeşte nemţeşte. De bine de rău urmase cinci ani de liceu, aşa că ar fi trebuit să ştie mai multă germană, dar se pare că îi scăpau toate cuvintele pe care le ştia. Şi în ciuda disperării cu care încerca să le pescuiască cu tentaculele memoriei, nu reuşi să prindă decît două, trei complet inutilizabile: *der Fussboden, der Tisch, die Tafel, die Tür, die Schelle, das Klassenbuch, das Podium.* Astea erau toate. Ridică mîna şi făcu un gest larg dinspre nord către sud.

— *Des Schnellzug!*

Întinse apoi repede mîinile ca să arate cum poate fi călcată o drezină de un rapid.

— Să trăiţi, domnule colonel, să trăiţi... murmură neamţul absent, în timp ce ridica picioarele pe pedale, dar acestea nu păreau să fie la locul lor. Voia probabil să spună că ştie să aprecieze sfaturile şi avertismentele telegrafistului.

După ce neamţul dispăru a doua oară telegrafistul răsufla uşurat. Dar sentimentul acesta nu avea să dureze prea mult. Sună magazinul şi-i comunică vînzătorului că nu mai are nevoie de camion. După aceea cîntări avantajele camionului şi ale drezinei şi constată că trenul nu mai putea fi ajuns în nici un caz cu camionul. Pe şosea trebuia să facă un ocol de cel puţin zece kilometri înainte de a merge paralel cu calea ferată. Trenul ar fi ajuns pînă atunci în staţia lui de trecere, la douăzeci şi cinci de kilometri, poate şi mai departe. La gîndul acesta se sperie: uitase să le spună celor de la gara următoare să oprească

trenul. Se repezi la telefon. Vocea de la stația următoare îi răspunse că trenul trecuse de mult, de cel puțin douăzeci de minute. Chemă atunci direct gara de trecere : să nu plece trenul și de acolo în timp ce-l caută din gară în gară. În orice caz trenul nu sosise încă. După aceea chemă ultima stație înaintea gării de trecere ; trenul plecase chiar atunci. Bun ! Trenul ajungea oricum în gara de trecere, toate calculele și telefoanele telegrafistului nu-l mai puteau opri. Chemă încă o dată gara de trecere și îi rugă, îi conjură pe cei de acolo să oprească trenul pînă ce va ajunge acolo comandantul transportului care rămăsese în stația lui din cauza unei neînțelegeri și care sosea acum cu o drezină. Drezina trebuia să fie trimisă cu un marfar proprietarilor ei obișnuiți.

O piatră grea căzu de pe inima telegrafistului care cuteză să-și aprindă o țigară. Era însă prea devreme, muncitorul intră în birou și îi comunică ce s-a întîmplat cu cealaltă drezină. Telegrafistul începu să înjure ca un birjar, deși știa că nu rezolvă nimic în felul acesta. Cunoștea mult prea bine procedura Căilor Ferate de stat în cazul unor daune. După un timp apăru inspectorul și îi întrebă unde a dispărut drezina *lui*. Telegrafistul bătu din palme jenat și îi propuse inspectorului să meargă și el odată acasă cu trenul, doar nu mai era așa tînăr și după cîte se pare avea să și plouă. Drezina lui fusese dealtfel rechiziționată pentru scopuri militare, tocmai acum era dusă la bun sfîrșit cu ajutorul ei o operație militară importantă. Inspectorul, de bună credință, crezu totul, întrebă numai cînd va primi drezina înapoi.

— Numai bunul dumnezeu știe, zise telegrafistul.

Rapidul dinspre nord avea o jumătate de oră întîrziere. Se întîmpla de multe ori în timpul războiului. După aceea vîjîi prin fața telegrafistului.

O jumătate de oră mai tîrziu cei de la gara de trecere îi comunicară telegrafistului prin telefon că între gara aceasta și prima stație înspre nord rapidul călcase un om. În stare gravă, fusese dus cu rapidul direct la gara de trecere și de acolo la cel mai apropiat spital. Telegrafistul, dărîmat, voia să știe și alte amănunte.

— Omul circula cu o drezină ?

— Da.

— Doamne-dumnezeule ! Și dacă o fi fost inspectorul nostru !?

La celălalt capăt al firului nu mai știau alte amănunte.

Neamțul intrase direct sub tren. Mecanicul locomotivei îl văzuse și îl avertizase cu niște semnale, dar era evident că neamțul fie nu le auzise, fie nu le înțelesese. Tampoanele locomotivei îl aruncaseră cu drezină cu tot pe terasament. Își rupsese piciorul drept. Fără nici o îndoială casca îi salvase viața ; oțelul de la creștet era turtit.

Problema fu cercetată regulamentar și se întocmi un raport. Se constată că ofițerul părăsise trenul militar în gara cu pricina, că luase o drezină fără să ceară voie și că făcuse praf înainte de a pleca din gară încă o drezină, pentru care Căile Ferate ale statului finlandez îi pretindeau plata unor daune. Spre sfîrșitul interogatoriului

veni și un ofițer german care se purtă extrem de corect.

Dar cele mai mari bătăi de cap le dădu autorităților feroviare trenul militar. A fost tras în gara de trecere pe o linie moartă, ca să stînjenească cît mai puțin traficul. În dimineața următoare mecanicii locomotivei primiră învoirea să stingă focul de sub cazanul cu aburi. Toată afacerea părea să se complice și să se tărăgăneze așa de mult, încît nu se știa dacă călătoria va mai putea fi continuată sau nu. Încă în seara acelei zile plină de necazuri autoritățile militare finlandeze fuseseră încunoștințate de incident și ordonaseră să nu se schimbe nimic în toată situația, pînă la noi ordine.

Comandantul transportului era maior. Se rănise așa grav, încît putea să mai dureze multe luni pînă să vină din nou la datorie. Colonelul german care luase parte la cercetări știa însă că urma să fie eliberat din funcția de comandant de transport pe motiv de incapacitate și trimis pe frontul din est cu gradul de căpitan.

Trenul nu putu să-și continue călătoria decît a patra zi. Noul său comandant fu adus cu avionul de la Königsberg la Pori și de acolo cu rapidul pînă la stația de destinație.

Aprovizionarea nemților s-a făcut în modul următor : jumătate din personalul unui punct de aprovizionare german, care staționa mai la sud, doi soldați bătrîni și un vagon cu bucătărie și cămară, au fost atașați la un marfar și adus pînă la haltă, unde nemții l-au împins singuri pe linia lor.

Purtarea exemplară a nemților a fost admirată de localnici. N-au deranjat pe nimeni și nici măcar n-au călcat lanurile în picioare în timpul exercițiilor. Cei care au trecut în zilele acelea pe acolo au putut urmări exercițiile pe care le făceau în formație strînsă pe șosea. Aceasta merge mai bine de un kilometru de-a lungul căii ferate, de care o desparte doar cîmpul. Pe toată distanța puteau fi văzute grupe care mărșăluiau, făceau întoarceri și exerciții cu pușca. Atunci cînd ferestrele vagonului erau deschise se puteau auzi foarte clar ordinele comandanților.

Nemții și-au făcut closetul în spatele gării, cîteva sute de metri înăuntrul pădurii. În prima dimineață după plecarea lor s-a constatat că dispăruse cu desăvîrșire. Nici pînă azi nu se știe ce s-a întîmplat cu parii și celelalte bucăți de lemn. Poate le luaseră cu ei. Groapa fusese umplută și acoperită cu mare grijă cu iarbă. Pe jos nici o singură bucată de hîrtie, nici un muc de țigară, nici un chibrit ars. Groapa cu resturi de lîngă linie fusese acoperită și ea. Ce mai tura-vura, nemții dispăruseră peste noapte fără urmă. Autoritățile militare scăpară de necazuri, dar se hotărîră să fie extrem de atente cu trenurile militare. Telegrafistul, care văzuse întîmplarea din imediata apropiere, își propuse să fie cel mai vigilent dintre toți.

Pe la două și jumătate după amiază sosi în gară dinspre sud un tren militar finlandez. Telegrafistul îl dirijă la linia doi, deoarece urma să sosească iarăși rapidul dinspre nord, același tren care depășise în această stație trenul nemțesc. Fusese curată neglijență atunci cînd lăsase trenul nem-

țesc să intre la linia întîi, de vreme ce linia se cuvenea după toate instrucțiunile și după toate uzanțele rapidului. Poate că tocmai de aici pornise toată nenorocirea. Poate că ofițerul german nu s-ar mai fi plimbat pe peron atît de sigur de sine și atît de țanțoș dacă trenul lui ar fi staționat la linia doi și poate că atunci ar fi urcat la timp în vagon.

Nici urmă de comandant de tren de data asta. Din primul vagon coborî un singur soldat cu un rucsac mare pe umăr. Telegrafistul văzu că era de prin partea locului, fiu de țăran, nu-l știa însă decît din vedere. Din capătul din spate al trenului coborî un alt soldat, leit primul, numai că rucsacul era gol. Trecu un timp pînă ce îl recunoscu telegrafistul pe al doilea, nu poți recunoaște un om în uniformă decît dacă îi vezi fața. În mod cu totul surprinzător toți soldații păreau la fel de mari și la fel de grași, sau mai degrabă la fel de slabi : difereau numai măsurile. Omul cu rucsacul gol era într-adevăr fratele mai mic al celui cu rucsacul plin. Da' bine se mai potriviseră permisiile celor doi frați. Fratele mai mare era căsătorit, așa că primea o permisie o dată la trei luni, cel mic era holtei și era învoit o dată la patru luni. Aceasta era explicația matematică a coincidenței. Se spune că permisia era acordată celor căsătoriți o dată la trei luni în mod intenționat : tăticu' putea participa din trei în trei permisii la botezul celui mai mic vlăstar al său. Se mai spunea că tot sistemul de permisii era legat de anumite calcule din calendarul femeilor, dar toate acestea nu erau decît vorbe goale.

Amîndoi trecură de linia întîi și urcară pe peron. După aceea se îndreptară amîndoi spre mijlocul peronului, unul de-a lungul clădirii, iar celălalt frate, cel mai vîrstnic, pe rampa de încărcare a magaziei. Ajunseră amîndoi aproape deodată la capătul celor două clădiri, făcură amîndoi o întoarcere de nouăzeci de grade și se îndreptară spre drumul care ducea din mijlocul peronului spre cooperativă. Telegrafistul se întoarse cu spatele la tren și așteptă încordat să vadă ce avea să se petreacă cu cei doi frați.

— Dacă ești camarad bun, dai o țigară, ale mele s-au terminat. Tutunul l-am fumat, monezile le-am cheltuit și le-am băut ! îi strigă fratele mai tînăr celui mai vîrstnic.

Mergeau acum aproape, unul lîngă altul. Cel mai vîrstnic îl salută în partea cealaltă pe telegrafist. Trecuse aproape de el, așa că nu apucase să se uite la cerșetor. Scoase din buzunar cutia cu țigări.

— Tot ce-mi doresc mai mult e un război pe cinste în care să piară toți milogii... Da o țigară tot mai am, dacă mi se cere frumos. Cerșetoria e așa de respingătoare și de dezonorantă, încît nu se apucă de ea decît cei care au ajuns rău de tot.

— Doamne ajută, Jussi, zise fratele mai tînăr. Fără să i se observe ceva pe față. Cel mai în vîrstă se întoarse spre el, băgă țigările în buzunar și se uită la el.

— Doamne ajută, doamne ajută, zise el cu simplitate. Vii în permisie sau pleci ?

— Plec, spuse cel mai tînăr, se întoarse și păși din nou spre tren. Fratele mai vîrstnic se uită un timp după el, dădu apoi din cap, se în-

toarse și el din nou și-și continuă drumul spre casă. Telegrafistul urmărea scena cu gura căscată.

— Și acum la Tampere, spuse fratele mai mic cîtorva soldați care-și dezmorțeau picioarele în fața trenului. Noaptea asta stau la hotel. Cer două camere duble. Să am și eu în noaptea asta spațiu destul ca să respir. Ce-ați zice fraților de o țigară. Tutunul l-am fumat, monezile le-am cheltuit...

Îi vîrîră o țigară în colțul gurii și urcă din nou, pufăind bucuros.

Telegrafistul văzu în fața magaziei trei soldați pe care-i distra un țigan bătrîn cu glumele lui răsuflate. Tocmai era la o poveste oarecare cu tîlhari :

— Hei, Manne ! Vino, repede, țăranul are un pușcoci !

— Merg la biserică. Într-un butoiaș un om negru spunea lucruri groaznice : s-a zis cu lumea iar cerul crapă. Da' după aia a venit unul cu o pungă, a împărțit bani, chiar și eu am primit una de cincizeci.

— Urcați vă rog. Vine rapidul iar trenul vostru pleacă imediat după aceea, începu să se agite telegrafistul. Îi îndemna spre tren cu brațele larg desfăcute, de parcă ar fi băgat găinile în coteț. Dar oamenii nu se lăsau îndemnați.

— Cît mai stă aici trenu' ?

— V-am spus o dată. Doar cîteva minute, pînă ce trece rapidul dinspre nord.

— După cît se vede aici se încrucișează trenurile, spuse un soldat camaradului său și întrebă :

— E vreo farmacie pe aici ?

Telegrafistul îi spuse că nu.

— Sau măcar o drogherie ?

— Nici, spuse telegrafistul. Spre stupefacția lui văzu o mulțime de soldați, fără bonete, care mergeau printre casele satului, în spatele triajului. Uitîndu-se mai atent observă că peste tot, pe la toate colțurile, hoinăreau soldați, singuri sau în grupuri. Unii traversaseră curțile caselor și vorbeau acum cu locatarii. Alții rămăseseră în drum. Rapidul sosi, peste o clipă era din nou departe. Telegrafistul stătea ca pe foc. Cînd naiba coborîseră ăștia din tren ? Sigur că da : în timpul celor cîteva secunde cît se lăsase furat de întîlnirea celor doi frați.

— N-are rost să vă enervați, îl consolă un soldat. Vin toți, da' trebuie timp. N-au nimic altceva în cap decît țuică, caută și sub pietre pînă ce o găsesc. Ar trebui să fie în fiecare gară cîte un chioșc în care să poți cumpăra așa ceva.

— Da' trenul ăsta nu are un comandant sau o pază, se enervă totuși telegrafistul.

— Nu i-am observat, răspunse soldatul și începu să cînte cu voce duioasă un cîntecel de război :

Tunurile bombardează orașul Madrid,
își sfîrtecă jertfele în noapte.
Dar poporul muncitor își pune puternicul coif
și luptă pentru roșul său Madrid.

Telegrafistul nu-și crezu urechilor. Înfuriat se întoarse de la triaj pe peron și voi să-i zorească pe cei cîțiva soldați care se întorceau din sat.

— Grăbiți-vă, pleacă trenul.

— Lasă, lasă, nu pleacă niciodată fără noi. Dealtfel mai sînt camarazi în sat.

— Aduceți-i, spuneți-le că rămîn aici dacă nu vin imediat și se urcă.

— Nu te necăji, trenul ăsta mai stă aici.

— Cred că știu mai bine ca dumneata. Dacă-i vorba pe așa trenul pleacă peste cîteva secunde. Ridică furios stegulețul și se uită țintă la oameni, de parcă ar fi vrut într-adevăr să-l agite.

— Uite așa îi gemeau ăleia șoldurile cînd a întins-o secretarul gării pe Maria noastră, vorbi mai departe un soldat fără să se uite măcar la telegrafist. Nici ceilalți nu-i acordau mai multă atenție.

Telegrafistul constată că nu merită să vorbească cu soldățoii ăștia ordinari. Urcă în tren să găsească pe cineva care să aibă cît de cît autoritate în ochii acestor soldați. Începu de la spate, cu vagonul conducătorului. Nu găsi decît un soldat care stătea pe o bancă cu bărbia în piept crezînd că trenul pornise deja. Partea de sus a corpului se mișca înainte și înapoi, în ritmul respirației. Vagonul era plin cu bagaje ; la mijloc mai erau niște coșuri mari, în care erau altele din ce în ce mai mici. Chiar la mijloc era unul așa de mic, încît nu încăpea în el nici măcar un ou. Își omorau și ei timpul. Diferite obiecte împletite mai erau în niște saci mari și în niște saltele. Într-un colț era o grapă, cuiele erau legate cu nuiele mlădioase, avea tot ce-i trebuia, nu lipsea decît un cal, niște hamuri, un om și un cîmp cu cartofi ca să se pună pe treabă...

— Unde-i comandantul transportului ? Unde-i patrula ? Telegrafistul se repezi la soldat și începu să-l scuture ca să-l trezească.

— Ușurel, că mă vărs, îl preveni soldatul prietenos.

Telegrafistul îl lăsă în pace, nu era decît un soldat obosit, care îl prevenise probabil pe bună dreptate. În orice caz, telegrafistului i se păru că simte în aer niște aburi de alcool. Se duse în vagonul următor, unde oamenii stăteau tolăniți pe bănci, pe culoar era o învălmășeală de picioare, telegrafistul trebuia să facă pași mari și înalți ca să poată înainta.

— E vreun bufet în gara asta ? îl întrebă un soldat.

— Știe cumva cineva unde s-au ascuns comandantul trenului și patrula ?

— Îi cauți ?

— Da' trenul ăsta n-are comandant ? Cine răspunde de trenul acesta ?

— Eu. Eu. Suhonen, îl informă un soldat care vorbea foarte repede.

— Dumneata ? se îngrozi telegrafistul. Dumneata ești comandantul trenului ?

— Nu eu, Suhonen.

— Cum ai spus, Suhonen ?

— Da, Ville Suhonen.

— Cine-i ăsta ? Tizul dumitale ? Răspunde mai clar măi omule.

— Nu, căpitanul Ville Suhonen.

— Nu i-am dat de urmă, deși alerg pe aici de vreo jumătate de oră.

— Nici eu nu l-am văzut. Nu-i nimic. Ultima dată l-am văzut în Poventsa, în 1942. Înota Ville prin apă ca o așchie de brad. Îmi striga să o salut pe bătrîna mea. Am auzit că Ville Suhonen ar fi aici în tren. Da' nu cred. Ăla mai mult ca sigur s-a înecat în Ääninen.

Telegrafistul începu să gonească prin tot trenul. Nu mai vorbea cu nimeni ; să-și țină tîmpeniile pentru ei. În unele vagoane nu era nici un singur om treaz. Pe un coridor văzu un om ; se hotărî să-l chestioneze, părea mai bătrîn și mai cu scaun la cap.

Dar și omul ăsta dormea. Nu scotea nici un sunet. Numai pleoapele i se ridicară puțin, dar în spatele lor nu se vedea decît albul ochilor.

— Ia te uită, păi dumneavoastră sînteți Keppilä. Ce faceți aici ? se minună telegrafistul. Hei, hei ! Îl scutură pe Joose. Cît pe-aci să treceți de satul dumneavoastră. Sculați-vă !

Joose mai dădea semne de viață, așa că telegrafistul se apucă să-l dea jos din tren.

— Da' unde vă e boneta, rucsacul ? îl întrebă el plin de îngrijorare.

Joose nu răspunse, se învîrti numai pe peron ca un cerc care face ultima rotire.

— Nu știți unde sînt boneta și rucsacul omului ăstuia ? îi întrebă telegrafistul pe doi soldați care stăteau afară.

— Ale ăluia ? întrebă unul dintre soldați cu o expresie de groază și dezgust pe față. Amîndoi urmăreau comportarea lui Joose cu adîncă uimire.

— N-am văzut niciodată așa ceva, spuse celălalt categoric. Dumnezeu știe ce-i și cu bețivul ăsta.

Telegrafistul urcă din nou în vagon și găsi după cîteva întrebări echipamentul lui Joose. Luă fiecare bonetă la rînd și-i întrebă pe toți cei care ședeau sau zăceau întinși acolo dacă e boneta lor. Din întîmplare începu din capătul unde șezuse Joose atîta timp cît mai putuse sta într-o astfel de poziție. Așa că strînse totul destul de repede. Se duse apoi din nou afară, îl ajută pe Joose să apuce rucsacul și-i puse boneta pe cap.

— Mai găsiți drumul spre casă ? îl întrebă el. Dar Joose era încă pe altă lume, deși aerul proaspăt îl înviorase puțin. Deschise ochii.

— Drumul spre casă îl găsește orice animal, dar-mi-te un om, spuse unul dintre soldații de afară. Așa că telegrafistul îl lăsă pe Joose să meargă spre casă. Îl conduse de siguranță pînă la capătul drumului spre cooperativă. Aici încetau autoritatea și responsabilitatea sa.

— După mine n-are decît să stea trenul aici pînă dimineață, spuse el cu glas tare, ca să-l audă soldații din jur. După mine poate să putrezească și să se descompună în locul ăsta. Nu mai mișc măcar degetul cel mic.

Supărat, telegrafistul intră în birou. După o jumătate de oră trebui să iasă totuși afară ca să dea semnalul de plecare ; în cameră apăruse un căpitan cu fața mare, cu pielea măslinie, care voia să știe de ce nu mai pleacă trenul din gara aceasta.

— Sînteți căpitanul Suhonen ? întrebă telegrafistul plin de curiozitate ; aproape că-i dispăruse supărarea.

— A sosit vreo telegramă sau ce-i ? se răsti căpitanul.

— Sînteți comandantul acestui tren ? întrebă din nou telegrafistul.

— Da.

— Atunci sînteți căpitanul Suhonen.

— Ia mai lasă-mă, nu sînt eu Suhonen. Căpitanul începuse să se înfurie.
— Așa mi s-a spus.
— Trebuie să fi fost un zvon, domnul meu.
— Dar așa mi s-a spus.
— Cine v-a spus ?
— O păsărică. O codobatură dacă chiar vreți să știți. Căpitanul se făcu roșu ca racul și începu să drăcuiască ca un apucat. După ce se mai liniști puțin întrebă, dumnezeu știe pentru a cîta oară :
— Cînd va putea pleca trenul acesta ?
— Trenul pleacă exact în momentul în care ați urcat în vagonul dumneavoastră.
Mirat, căpitanul se întoarse pe călcîie și se urcă, iar în aceeași secundă trenul se urni. În ultima ușă a vagonului se mai vedea fața uluită a căpitanului.

VI

CÎND JOOSE APĂRU ÎNTRE CÎMPURILE SATULUI, vecinii erau ocupați cu semănatul cartofilor. Mersul îi era așa de straniu, încît le sări tuturor în ochi. Aveai impresia că vrea să măsoare ba lățimea drumului, ba cea a rigolei, fiindcă mergea împleticindu-se de-a latul drumului pînă în cîmp și înapoi. Lungimea drumului nu părea să-l intereseze, în orice caz nu se grăbea să o constate. Poate se gîndea că în lumea asta drumurile sînt fără sfîrșit, și așa nu le poți măsura pe toate cu o singură pereche de picioare, cel

mult te alegi cu un platfus pînă la genunchi.
— După cîte se pare Joose al lui Keppilä s-a făcut inspector de drumuri. O fi avînd nevoie canalul de scurgere de niscai reparații ? întrebă țăranul cel mai apropiat în timp ce pășea în spatele grapei.
Semănătorii profitară de ocazie ca să-și mai îndrepte spinările, în timp ce urmăreau mersul chinuit al lui Joose. Cîmpul se întindea paralel cu drumul, iar după ce se îndreptară cu toți, de la un capăt la altul, nu rămase nimic neobservat din înaintarea lui Joose.
Făcea totul numai ca să-și dea aere. Localnicii știau cît de ușor se preface. Mergea prin pădure de parcă era proprietatea lui, unde nu putea întîlni nici un străin. Dar cum intră în cîmpul din spatele pădurii i se schimbă întreaga ținută : umărul drept se ridică pînă la ureche, capul se întoarse vreo șaizeci de grade spre stînga cu ochiul drept închis, bărbia se ridică cîțiva centimetri, chiar și mișcarea mîinilor era cu totul neobișnuită. Cînd cineva merge, mîna dreaptă însoțește mișcarea piciorului stîng și invers. Dar la Joose mîna dreaptă urma piciorul drept, iar mîna stîngă piciorul stîng. Cîțiva oameni, care-l observau pitiți la marginea cîmpului, povesteau mai tîrziu că priveliștea unei asemenea transformări era impresionantă.
— Așa ne macină pe toți războiul, zise țăranul. Dar cu Joose i-a trebuit mult pînă să-l aducă în halul ăsta. Joose nu mai are nici o urmă de bun simț. Mai rău chiar că nu putea să ajungă.
Un argat vedea lucrurile puțin mai altfel.

— De la război i se trage, da, da. Păi Joose nu bea niciodată, nu ţi-ar fi pus un strop în gură nici să-l fi plătit.

— Nu-i de mirare, ăia beau pe front pînă şi benzină.

Cît eşti pe cîmp se uită o lume întreagă la tine. În pădure însă ai impresia că te poţi feri de toate privirile, nu te mai zăreşte nici ochiul lui dumnezeu. Cînd stai sub un copac, în timpul unei furtuni îngrozitoare, te înspăimîntă gîndul că fulgerul va lovi cu totul întîmplător tocmai copacul acela, fără ca providenţa să cunoască întîmplarea sau să afle vreodată despre ea.

Soarele pîrjolea cîmpul ; nu sufla nici o boare. Tot felul de gîze bîzîiau în aerul plin de sclipiri minuscule, aproape imperceptibile, lumina soarelui reflectată în elitrele şi aripile invizibile ale insectelor. Dincolo de cîmp începea o pădure de brazi, în care pătrundea doar ici şi colo cîte un fascicol de lumină, rămînea suspendat în aer ca o fereastră prin care puteai recunoaşte adevărata natură a brazilor.

Cînd Joose intră în pădure, printre arbori, se petrecu cu el o schimbare bruscă. Se aruncă pe burtă, îşi îngropă faţa în muşchi şi se zvîrcoli scoţînd nişte urlete înăbuşite. Cizmele lucrau ca două sape ai căror proprietari munceau în acord la defrişarea pădurii. Se întreceau care să zdrobească şi să smulgă mai multe rădăcini groase. Mîinile smulseră cîţiva metri pătraţi din covorul de muşchi. Îţi venea să crezi că e asediat şi posedat de o liotă de duhuri rele. Se lovi la falcă de ciotul ascuţit al unui arin tăiat cu o singură lovitură de topor. Îi căzu boneta din cap ; piciorul o azvîrli în acelaşi moment dincolo de potecă la umbra unui brad. Curelele rucsacului se rupseră şi acesta căzu. Bucăţi de pesmet se zdrobeau sub el. Prin păr mişunau furnici : le blocase strada principală şi acum căutau o modalitate să-l înlăture de acolo. Cizma stîngă căzu ca o bombă într-un cuib de furnici mare cît omul şi provocă pierderi grele acestei fragile construcţii. Fără îndoială, le dăduse multă bătaie de cap furnicilor.

Cu faţa, mîinile şi pieptul pline de sînge şi de pămînt îmbibat în sînge, fără cizmă în piciorul stîng, fără bonetă şi rucsac, cu aproape toţi nasturii de la veston căzuţi şi cu un buzunar pe jumătate rupt — aşa a mers Joose mai departe şchiopătînd. Din gură îi ieşeau înjurături grele, ca nişte stînci. Furnicile se aruncau în grabă mare de pe el, ca şobolanii cînd părăsesc vasul care se scufundă.

Viţelul lui Joose păştea la marginea pădurii, într-un vechi ţarc de oi. Cînd îl văzu pe Joose tîrîndu-se pe sub gard ca să intre pe cîmp scoase un sunet aşa de puternic, încît burta lui păroasă tresări.

— INIMÖ ! INIMÖ ! urlă viţelul ca o trompetă, dar Joose nu-i acordă nici o atenţie.

Băieţii lui Joose şi fetiţa mai mare se jucau în curte. Băieţii aveau opt, şase şi patru ani, fetiţa numai unul. Cea mai mică nu împlinise încă anul, aşa că stătea mai tot timpul în casă. Copiii se repeziră cu mare hărmălaie să-şi întîmpine tatăl. Ştiau că vine.

— Da cine vine ? întrebă agitat mijlociul.

— Mă prostule, e tata ! îl repezi cel mai mare şi o luă la goană spre Joose.

Băieții alergau spre tatăl lor cu părul în vînt, cel mai mare înainte, apoi ceilalți doi, la distanțe tot mai mari.

Cel mai mare era în mare viteză și nu se opri decît înaintea lui Joose. Deodată nu mai scoase nici un sunet și se înroși de atîta dezamăgire. Frații mai mici îl ajunseră din urmă, același lucru li se întîmplă și lor. Se mai auzi însă încă un țipăt sălbatic. Venea surioara. Apăru ca un punct alb la capătul drumului de țară, fugea așa de încet, încît aveai impresia că nu vrea să se mai mărească, pînă ce fu deodată foarte aproape. La primul pas al lui Joose băieții o luară la fugă ca niște oi speriate, și se opriră la o oarecare distanță fără să scoată nici un cuvînt. Joose trecuse de mult, iar ei tot acolo erau. Numai sora cea mică fugea doar așa, ca să fugă, guița ca un purceluș și aproape că-l atinse pe Joose, fără să-l observe măcar. Cînd își ajunse frații căzu, numai bine ca s-o ridice ei.

— Termină odată! Acum n-ai voie să țipi, o certă fratele cel mai mare.

Dar fetița striga mai departe fără să-i pese. Fratele încercă atunci să-i astupe gura. „Dacă nu încetezi imediat iei bătaie“, o amenință el furios. Fetița tăcu, dar cînd o lăsă începu din nou să urle. De data asta era prea mult.

— Acum o încasezi. Cu venele frunții umflate de furie începu să-și tîrască surioara spre pădure. Fata țipa de mama focului. Frații mai mici veneau după ei fără să spună nimic, situația lor era puțin cam neplăcută. Vedeau deodată în fratele mai mare un alt om, un adult învestit cu autoritatea părinților. Se înghesuiră unul în altul ținîndu-se

de mînă și încercînd să treacă cît mai neobservați posibil. Dar primul născut rupse o nuia de plop, îi dădu jos frunzele și-i arse micuței Rita o bătaie zdravănă.

Viira stătea la fereastră și îl văzu pe Joose cum se apropie. Se repezi să mai aranjeze covoarele, să pună lemne în soba pe care fierbea deja niște surogat, să împingă la loc lavițele și să aducă din casă o fața de masă curată.

— Doamne dumnezeule! Probabil că nu s-ar fi speriat mai mult dacă apărea dumnezeu în carne și oase. Repetă cuvintele acestea timp de cîteva minute, altceva nu-i trecea prin minte.

Joose se așeză direct pe podea și începu să-și descheie hainele, deși nu mai prea avea ce descheia. Singurii nasturi care mai rămăseseră la veston zburau acum în jurul lui. După ce reuși să-și scoată cu chiu cu vai cămașa, Viira lăsă să-i cadă mîinile cu care se ținuse de obraji.

— Doamne, da' ce-i cu tine? se bîlbîi ea.

Joose ședea pe jos cu pieptul gol și acum se vedea totul. Apoi se lăsă încet într-o parte, ca un muribund, o clipă mai tîrziu era lungit pe burtă.

Viira înlemnise. Se uita la corpul lui Joose cu ochi mari, deși încerca din răsputeri să-și smulgă privirea de la el. Avea impresia că Joose a fost victima unei molimi îngrozitoare, rușinoase, a unei boli incurabile, necunoscute pînă acum. Se întîmplă uneori în vis să pierzi părți importante ale corpului și te apucă atunci, în somn, o stare de maximă disperare, de maximă înfricoșare. Din cauza acestui sentiment nevasta rămăsese cu privirea încremenită la soțul ei.

Servitoarea intră și spuse ceva, o frază oare-

care, apoi împietri și încercă să-și dea seama ce e pe jos. Dar Viira nu-i lăsă timp, o îmbrînci afară și trînti ușa așa de tare, încît era cît pe-aci să o izbească.

— Om fără rușine, îi strigă ea dinăuntru. Să nu te mai prind pe-aci.

Fata rămase alături, bineînțeles că îi fusese trezită curiozitatea. Dacă nu putea să vadă, avea măcar dreptul să audă. Dar stăpîna ei se năpusti afară și o alungă în bucătărie.

Viira recăpătă capacitatea de a acționa mai repede decît o pierduse. Probabil că nu-l mai putea scăpa pe Joose, dar tot mai putea salva cinstea și bunul nume al casei. Începu să umble cu Joose ca un vînător de urși cu prada sa. Joose pierduse probabil orice speranță, toată încrederea. Se apucase de cap, ca și cum ar fi vrut să-l păstreze cît mai mult cu putință. Mîinile îi erau așa de mari și capul așa de mic, încît dispărea cu totul în spatele lor. Viira trăgea de el și-l împingea de parcă trebuia să lupte pentru viața întregii familii. Aveai impresia că se hotărîse să salveze cu orice preț tot ce mai era de salvat și încă ceva pe deasupra, dacă nu pe întregul Joose, atunci măcar jumătate din el. Îl tîrî pînă în camera din fund și zăvorî ușa pe dinăuntru. Preîntîmpinase ce era mai rău. Fie cu el ce o fi, dar lumea din jur n-o să mai aibă ce cleveti. După un timp văzu și Viira că e numai o funie. Joose deveni dintr-o dată o ființă vrednică de milă, o victimă, un om suferind care avea nevoie de ajutor, un om căruia i s-a făcut o monstruoasă nedreptate. Viira luă un cuțit și tăie cu el funia de la subsoară pînă la șolduri. În timp ce îl tot întorcea pe podea și

desfăcea capetele de jos ale funiei care intraseră adînc în carne, Joose leșinase, după toate aparențele, fiindcă nu mai scotea nici un geamăt. Corpul era negru-vinețiu, cum e carnea unui mort care a apucat să zacă un timp în mormînt. Puteau fi văzute cu ușurință urmele lăsate de funie. După cîteva săptămîni carnea s-a făcut verde. Viira luă o cămașă curată, îl îmbrăcă pe Joose și-l urcă în pat. Zăcu așa, cu fața spre perete, pe cuvertură, pînă seara. Viira îl duse la sauna încinsă în cinstea sosirii lui, îl spălă și-l îmbrăcă din nou. Joose intră pe propriile-i picioare, pe vîrfuri ce-i drept, și se culcă din nou. Pe la nouă se trezi și veni să stea împreună cu ceilalți. Cît despre bucățile de funie, Viira le duse sub șorț pînă în spatele grajdului și le îngropă acolo, cu călcîiul ghetei, în grămada de gunoi, unde erau ascunse găinile moarte și alte lucruri scîrboase. Nimeni n-a mai pomenit povestea asta în casa lui Joose, nici atunci și nici mai tîrziu. Vecinii știu totuși că Joose s-a întors acasă de pe front cu o funie în jurul pieptului. Tovarășii lui de război mai vorbesc și astăzi despre asta. Alții povestesc cum s-a întors Joose odată beat acasă, beat mort, și alta nu.

Dar cînd apăru în seara aceea în cercul intim al familiei nu se mai observa nimic ciudat la el.

Tatăl lui Joose era singurul care văzuse cît de greu se mișcă Joose. Îl întrebă dacă n-a pățit ceva acolo pe front, dacă nu e cumva rănit.

Joose susținea că l-a lovit coada unui tun. Mare minune că nu s-a ales cu altceva și mai rău. Ăia trăseseră fără să-l prevină iar el se găsea din întîmplare tocmai în spatele tunului. Așa îl izbise reculul.

— Tragi şi tu cu tunul la război ? voi să ştie un vecin bătrîn şi ramolit, avea mai bine de optzeci de ani, care venea în fiecare seară în vizită. Era un vechi prieten de-al tatălui lui Joose şi în plus naşul lui Joose.

— Sîntem întotdeauna mai mulţi care tragem, îl lămuri Joose.

— N-am apucat niciodată să văd cum se trage cu tunul, dar tunuri am văzut. Da' sigur ai văzut cum lasă avionul bombele, de sus, de acolo.

— Nu te prea uiţi mult la ele cînd îşi lasă ouăle, zise Joose cu tonul măsurat al unui războinic cu experienţă.

— Şi Vilho e pe front ! adăugă tatăl lui Joose. I se părea că vecinul e tot aşa de străin de război ca şi de toate celelate. Îi spunea fiului său întotdeauna Vilho : numele lui adevărat era Vilho Jooseppi. Numai pe tată îl chema doar Jooseppi. Se considera singurul Jooseppi adevărat şi nu voia să i se spună fiului la fel ca tatălui. În plus, Joose semăna după el mult prea mult cu maică-sa, o femeie din acelea care rîd tot timpul fără rost. El unul nu rîdea niciodată, nici măcar din greşeală. N-ai decît să rîzi, imediat se preface în plîns, obişnuia să le spună celor care îndrăzneau să rîdă.

— Da' unde ai vrea să fie, mormăi bătrînul. E un soldat adevărat Joose al nostru. Dar eu am văzut cum au aruncat aici, în Finlanda, prima bombă, vreau să spun din avion.

— Probabil că tu ai descoperit primul toată Finlanda. Cel puţin asta-i impresia pe care mi-au lăsat-o poveştile tale, preciză tatăl lui Joose. De bine de rău era şi el aproape la fel de bătrîn ca

vecinul, cam cu patru ani mai tînăr, şi nu văzuse niciodată ceva întîmplîndu-se pentru prima oară ; nici nu credea că aşa ceva e posibil.

Joose şedea la geam şi se uita dincolo de cîmpul lui, spre marginea de sud a pădurii. Soarele tocmai dispăruse în spatele unei creste care din faţă arăta ca un acoperiş ascuţit. Printre copacii care o încoronau se vedea cum arde marginea vestică a cerului, de parcă ar fi luat foc pădurea. Însă treptat focul se stinse, pădurea se închise şi ea, nici nu-ţi puteai imagina că merge cineva prin ea sau că ar dori să ajungă acolo. Aceasta era prima imagine de care-şi aducea Joose aminte. Era complet neschimbată, privită cel puţin de la această distanţă. Serile acestea erau toate la fel, de parcă le-ai fi dat an după an numai zile diferite, într-o ordine nelogică. După ce cîmpul se ridică şi se apropie pădurea de o puteai atinge cu mîna, Joose se întoarse din nou spre cameră. Copil fiind, îl cuprindea la vederea acestui fenomen de neînţeles o frică grozavă, clipa aceasta a înserării îi îndrepta însă acum atenţia spre alte lucruri. Asculta vorbăria bătrînului, urmărea schimbările din expresia feţei lui, care părea nouă la fiecare mişcare, ca şi cum n-ar fi fost niciodată prezentă. În cameră se lăsase acum o penumbră uniformă care se întindea pînă în cel mai îndepărtat colţ, de un galben maroniu ciudat, iar înăuntru părea să fie mai multă lumină decît în faţa casei, ca şi cum lumina ar fi devenit tot mai intensă, pînă ce fu copleşită dintr-o dată de o umbră mare, ca cea a unui uriaş necunoscut şi misterios. Fără să aprindă lumina au ascultat

POVESTEA PRIMEI BOMBE CARE A CĂZUT ÎN FINLANDA

În timpul primului război mondial au fost efectuate în ținutul Helsinki mari lucrări pentru artilerie. Le făceau de fapt rușii, care-și consolidau acolo pozițiile. Voiau să construiască un turn uriaș pentru tunuri, dar nu la suprafață ci îngropat în pămînt. Urma să aibă patru etaje, jos de tot niște pivnițe mari, totul trebuia să fie din beton armat. Trebuia săpată o groapă enormă. Au început cu sapa și cu lopata, unii săpau, alții cărau pămîntul în saci. Au fost angajați pentru treaba asta mai mult de o sută de oameni, așa că de fapt erau cărăuși destui. Dar cărau ăștia ceva ? Da de unde. Își umpleau sacii cu buruieni și făceau cu sacii plini pe umăr, într-un du-te-vino permanent, cursa dintre groapă și păduricea în care trebuia dus lutul și pămîntul. Numai un dobitoc oarecare ducea într-adevăr pămînt, așa că pe cîmp apăru cu timpul o gaură mică. Supraveghetorilor nu le păsa de nimic. Dacă ar fi fost cît de cît atenți, dacă ar fi aruncat o singură privire spre șantier, ar fi constatat imediat că oamenii se întorceau la groapă tot cu sacul plin.

După aceea au fost aduse concasoarele, ca să facă găuri în stîncile din jur. Trebuiau să arunce în aer blocuri mari de piatră pentru fundația clădirii. Dar crezi că dinamitau ceva ? Aiurea ! Aduceau sau făceau chiar ei plăci de piatră subțiri pe care le îndesau bine în pămînt cu picioarele, de-ți venea să crezi că au ajuns la pietrele cele mai de jos. Făceau după aceea niște găuri în

plăci pe care le adînceau în pămînt pe distanță de mai mulți metri. Erau plătiți după adîncimea găurilor : măsurătorul venea cu rigla, o băga în gaură și se entuziasma cînd vedea ce muncitori formidabili mai sînt finlandezii ăștia.

Dulgherii lucrau în acord, dar nici ei nu făceau mare scofală. Lucrau chiar numai atît cît să nu ruginească scula.

Dar bani aveau toți, cu duiumul. În ziua plății cei mai șmecheri încasau chiar și de cîte cinci ori : dispăreau repede din curte, își întorceau căciulile sau și le luau de pe cap, își strîmbau fețele, acum într-un fel, apoi în altul, își dădeau părul în ochi și arătau ca niște pudeli cărora nu li se văd ochii.

Era limpede ca țuica : groapa nu se mai adîncea și pace. Șefului șantierului îi veni atunci ideea să termine toată treaba cu niște explozibil — îi scutea și de căratul lutului. Explozia îl va împrăștia dintr-o singură lovitură pe tot cîmpul, un strat gros și întins de lut bun, spre bucuria țăranilor. Din păcate nu avea la dispoziție suficient explozibil, și tot ce avea îi trebuia pentru dinamitarea stîncilor.

În vremea aceea se afla la Helsinki o escadrilă de avioane și o mare cantitate de bombe în depozitul de muniții. Cu ele trebuia scufundată toată flota germană, dacă ar fi apărut în apele finlandeze. Dar fiindcă nu apărea nici o urmă de flotă oamenii nu aveau unde să-și arunce bombele. Șeful șantierului credea de aceea că își va putea procura de acolo explozibilul necesar. Se duse la comandantul escadrilei și îi ceru două bombe : voia să

o arunce pe a doua în gaura pe care o făcuse prima. Gaura ar fi fost în felul acesta destul de adîncă.

Colonelul care comanda escadrila jubila. În sfîrşit putea să organizeze un bombardament şi să le demonstreze celor neîncrezători ce efect are o bombă aruncată din avion şi ce efect are pe pămînt, după ce ajunge jos.

Şeful şantierului avea unele îndoieli. Ce se întîmpla dacă bomba nu ajungea jos, ci o lua pe lîngă.

Colonelul îl asigură că toate bombele aruncate de el ajunseseră pînă acum jos.

Şeful şantierului îi explică că de fapt avusese intenţia să îngroape bomba şi s-o facă să explodeze în pămînt cu un fitil sau chiar cu un foc de lemne.

Colonelul îi explică atunci natura unei bombe. O bombă nu poate exploda decît prin aruncare, aşa-i făcută. Altminteri n-ar mai fi bombă de avion.

— Da' o să cadă unde trebuie? N-o să-mi omoare oamenii? se înfricoşă şeful de şantier.

Colonelul rîse din toată inima şi îşi mîngîie mustaţa. El garantă că bomba va cădea exact acolo unde trebuie. Era gata să parieze pe zece mii de ruble.

Şeful şantierului nu primi pariul: superiorii lui s-ar fi putut întreba de unde scoate el aşa uşor zece mii de ruble.

După aceea colonelul îi explică amănunţit cum trebuie să marcheze locul cu pricina, pentru ca pilotul să ştie acolo sus la el, în avion, unde trebuie să arunce bomba. Colonelul credea că un

cerc mare de hîrtie cu un diametru de aproximativ douăzeci de metri ar fi exact ceea ce trebuie.

Şeful şantierului nu avea hîrtie, probabil că nu întrebuinţa aşa ceva nici măcar pentru actele de contabilitate. N-ar fi mai simplu să se înfigă ţăruşi în jurul gropii?

Colonelul îi explică însă că obiectele verticale, cum sînt ţăruşii, nu pot fi văzuţi din avion, vizibile sînt numai cele întinse pe pămînt, lungi şi late, şi eventual vopsite în culori ţipătoare, în alb de exemplu. Nu şi iarna, cînd nu poţi însemna ceva închis cu alb. Atunci dispare cu desăvîrşire. Dealtfel e greu să zbori iarna, cînd toate, pămîntul şi marea, chiar şi cerul sînt albe. Pilotul nu mai ştie unde e pămîntul, crede pînă la urmă că nici nu mai există, se încurcă aşa de rău încît zboară în jos crezînd că urcă, pînă ce observă că se îndreaptă spre un nor enorm. Pilotul crede atunci că nu-i bună distanţa. Probabil că se găseşte acum deasupra şi nu sub norul acesta mare, de vreme ce soarele îl bate din spate. Se hotărăşte să treacă prin nor, poate apare atunci din nou pămîntul. Aşa că se aruncă în nor, dar nu e un nor, ci în majoritatea cazurilor marea acoperită de gheaţă. Au fost mai mulţi piloţi care au plătit greşeala aceasta cu viaţa. Dar în Finlanda nu există acest pericol. Aici sînt întotdeauna păduri. Nu există nici stepe, nici ţinuturi cu gheţari. Da' da, e aşa de greu să zbori, dar ce farmec ar mai avea dacă n-ar fi aşa de greu! Aterizarea, de exemplu, e aşa de complicată, încît unii aviatori tineri nici nu îndrăznesc să aterizeze. Indiferent că e vară sau iarnă, pilotul care se îndreaptă vertiginos spre pămînt îi este imposibil să stabilească la metru

distanța care îl desparte de pămîntul de sub el. Poate avea impresia că e cu zece metri mai mare decît este în realitate. Atunci se trezește că aterizează în gol și n-ar fi grav dacă nu stinge motorul ; dar dacă o face, cade ceilalți zece metri ca o piatră. Altădată poate subaprecia înălțimea cu zece metri. În cazul acesta e pierdut fără scăpare.

Directorul lucrărilor de fortificare ascultă un timp și spuse apoi că mai bine ar încerca să procure cîteva mine de la marină. Cel puțin n-ar mai exista pericolul ca submarinul să se zdrobească de peretele de stîncă, ceea ce ar fi catastrofal din punct de vedere al tacticii de război.

Colonelul nici nu voia să audă de așa ceva. Promisese că rezolvă problema, nu-și călcase niciodată cuvîntul și și-l va ține și acum. Cît de dificil și de periculos era zburatul, totuși imposibil nu era. În cazul de față n-ar exista nici un pericol. Numai groapa trebuia însemnată cu o țintă mare, rotundă și albă. Zăpada se topise, se mai vedea puțină numai prin păduri și pe la colțurile caselor. Deci nu putea să intervină nici o greșeală, iar misiunea va fi încredințată celui mai bun pilot din escadrilă. Se merge la sigur.

Directorul șantierului procură de la fabrică zece baloturi de hîrtie, care a fost întinsă pe cîmp, așa cum era înțelegerea.

În ziua următoare apăru chiar colonelul, cu toată suita, să asiste la atacul cu bomba. Și-l însoțeau granguri mari, ofițeri superiori de la marină și de la trupele terestre și frumoasele lor doamne cu umbrele de soare.

Muncitorii, care nu mai aveau ce lucra, se trăseseră cît mai departe cu putință, dar într-un loc

de unde puteau să vadă totul. N-aveau nici un fel de experiență cu bombe și lucruri asemănătoare ; majoritatea nu văzuseră niciodată un avion și mulți dintre cei mai vîrstnici nici nu credeau că o să vadă vreunul. Nu era cît un miraj, în cel mai bun caz o iluzie optică.

Și ofițerii stăteau cu soțiile lor la distanță, în curtea unei case, la vreo patru sute de metri de țintă. Stăteau acolo, se uitau la cer și așteptau să apară avionul dintr-o direcție sau alta. Dar colonelul se urcă pe acoperișul grajdului. Ofițerii începuseră deja să se neliniștească. Clipa cea mare se apropia și le era teamă să nu fie și ultima. Te pomenești că o să cadă bomba prea devreme din avion, sau prea tîrziu, sau pilotul... Da, da se mai întîmplase. Un pilot nesocotit întorsese avionul, zburase cu capul în jos, ca să-i explice pasagerului său că se poate bea o sticlă cu bere și în poziția aceasta. Probabil că uitase să se țină, deoarece căzu din avion și trecu printr-un acoperiș de tablă și două plafoane din beton înainte de a se opri în biroul unui om de afaceri. Era întreg, adică îi erau măcinate numai oasele. Lucrul cel mai de mirare era că sticla de bere rămăsese întreagă și plină. Pilotul nu apucase să o destupe. Tocmai cu asta se ocupa cînd căzuse din avion.

— De unde știi asta ? se interesă tatăl lui Joose.

— Am văzut cu ochii mei.

— Da' chiar tu ai spus că ai asistat la aruncarea bombei, acolo, unde ziceai că s-a întîmplat, da, la Helsinki.

— Și-acolo am fost.

— Acolo s-a întîmplat asta ?

— Nu, la Viipuri.

— Doar nu puteai fi în acelaşi timp şi la Helsinki şi la Viipuri.

— Am spus eu că am fost la Helsinki ? N-am spus nici un singur cuvînt despre Helsinki.

— Nu-i adevărat. Chiar acum ai spus că escadrila de avioane, sau cum îi spune, era la Helsinki.

— Da, dar n-am fost eu.

— Stai, că nu mai are nici cap nici coadă. Aşadar, n-ai fost la Helsinki ?

— Lasă-mă să spun povestea pînă la capăt. Omul celălalt, pe care voise să-l impresioneze pilotul cu sticla de bere, nu ştia să zboare, nu ştia să zboare nici măcar cu un avion. În plus stătea pe locul din spate, aşa că nu putea apuca cîrma. Povestea mai tîrziu că şi-a dat deodată seama că i-a dispărut camaradul ; nu s-a speriat imediat. Se gîndea că o fi sub fuselaj sau în spatele aripei şi strînge vreun şurub, se putea face şi asta la avioanele din timpul acela. Şedea liniştit ca un preot în sanie şi continua zig-zagul deasupra oraşului. Cînd stai aşa cu capul în jos în aparat, nu prea poţi constata unde merge. „Da' de mult timp mai are nevoie pentru un şurub", se gîndi el. După aceea veni însă şi aterizarea, foarte lină, doar o singură zdruncinătură şi cu asta gata. Sigur că nu era un aerodrom, doar un cîmp mic cu o căsuţă minusculă la celălalt capăt. În fine, omul coborî să-şi mai dezmorţească puţin picioarele şi să vadă unde dispăruse camaradul, că nu mai dădea nici un semn de viaţă. Dar nu era de găsit. O fi intrat în casă să facă ceva, se gîndi omul şi se îndreptă şi el într-acolo. În căsuţă nu

era decît o femeie bătrînă care nu-l lăsă înăuntru, îi era frică.

— Să plecaţi imediat, altfel deschid uşa. Am aici un nebun.

— Doar nu sînt ţigan, zise omul. Ţiganii sînt speriaţi de obicei cu „nebunii". Dar bătrîna tot nu a deschis.

„Unde naiba s-o fi ascuns ? S-o fi dus să cumpere benzină ? Da' repede a mai dispărut." Buun ! Omul rămase lîngă aparat, probabil de aceea l-a lăsat camaradul aici. „Prin ce parte a ţării oi fi" se întrebă el, dar nu mai voia s-o necăjească pe bătrînă. Îşi aprinse o ţigară, se plimbă în jurul aparatului şi se întreba cum de încă nu a sosit camaradul. Da pînă unde s-a dus ăla după benzină ? Poate că nu era nici o prăvălie prin apropiere. Ţinutul părea cam pustiu. Începuse să se sature de toată povestea asta, dar ce era să facă ? A rămas. Seara veni şi stăpînul casei, fiul bătrînei, de la muncă, ajutase nişte vecini la strînsul recoltei. Se porni o discuţie lungă, în timpul căreia a fost clarificată şi poziţia locului. Era ţinutul Kivennapa. Prima prăvălie era la trei kilometri, într-un sat mare. Omul se hotărî să meargă pînă acolo să-şi întîmpine camaradul. Îl rugă pe proprietarul căsuţei să aibă grijă de aparat, să nu-l strice cineva, şi-l preveni de mai multe ori să nu atingă motorul sau vreo altă parte. Putea să iasă prost, un aparat ca acesta nu-i o jucărie. Elicea mai tăiase în două oameni care au învîrtit-o. Acestea fiind spuse, o luă spre casă. Camaradul nu şi-l întîlni. În sat întrebă în dreapta şi în stînga, dar nimeni nu văzuse vreun pilot. Pe nimeni care să arate a aşa ceva. Ciudat, se gîndi

omul, toată povestea e destul de sinistră. Fiindcă se făcuse tîrziu înnoptă la un han. Nu pomeni de avion, altminteri s-ar fi pornit mai mult ca sigur un adevărat pelerinaj. Dormi toată noaptea, se trezi dimineața proaspăt și bine dispus și se gîndi la ce avea de făcut. Pentru început se întoarse la căsuță, gîndindu-se că poate venise între timp și camaradul. Fiul bătrînei ședea în prag, spunea că a stat acolo toată noaptea și a păzit mașina. Omul îi dădu drept răsplată două piese de zece mărci și îi spuse că va veghea el mai departe, pentru ca să se poată odihni. „Așa, pe la prînz, povestea el mai tîrziu, m-am gîndit că ceva nu-i în ordine." Intră iarăși în casă, îl trezi pe somnoros, îi încredință mașina și se înapoie în sat, de unde chemă baza aero-navală și le explică celor de acolo toată situația.

„Pentru numele lui dumnezeu, nu vă mișcați de acolo !" urlă cineva de la bază. „Venim imediat. Nu atingeți nimic. Nu faceți nimic pînă nu sosim". Cling ! Închisese. Omul povestea mai tîrziu că fusese destul de nedumerit. Ce nu avea voie să atingă, ce să nu facă ? Doar nu era voie să atingă nimic și nici să facă nimic. Merse în stradă și așteptă. Curînd sosi un cortegiu impresionant : trei mașini pline cu ofițeri, piloți-șefi, mecanici și cine mai știe ce fel de alți specialiști.

— În orice caz nu-i vina mea, le comunică el imediat.

— Bine, bine.

— Unde-i avionul ? Ne puteți duce acolo ?

Omul descoperi acum un mijloc de salvare. Îi duse pe anchetatori spre aparat și le arătă acolo hidroavionul, în mijlocul cîmpului.

— Ce știți despre ce s-a întîmplat ?

— Ce vreți să știu ? Ce se vede aici și nimic mai mult, răspunse omul.

— Unde-i celălalt ?

— Care ?

— Cel care a adus avionul aici. Doar n-o să spuneți că a ajuns aici singur-singurel, fără pilot.

Omul spuse că nu vrea să convingă pe nimeni, nici măcar pe sine însuși. Habar n-avea cum se zboară.

— Atunci nu mai avem nevoie de dumneavoastră. Vă mulțumim pentru ajutor.

— Eu vă mulțumesc, le răspunse el. Se întoarse în sat, comandă un taxi și plecă la Viipuri. Află din ziar soarta camaradului său. „Nu mai intru în vecii vecilor într-un avion sau într-un dirijabil iar de locuit voi locui numai la subsol", asta a fost hotărîrea lui solemnă și se spune că s-a ținut de ea. Dirijabile n-au existat niciodată în Finlanda. Asta a fost. O fi timpul să mergem acasă și să ne culcăm, zise bătrînul. Destul cu vorbăria.

— Ia stai puțin, dragul meu, ce-i cu tine, spuse tatăl lui Joose care observase că ceva nu e în ordine. Te-ai ramolit de tot, asta să fie povestea ?

— Care poveste ?

— Aia cu cazemata.

— Care cazemată ?

— Aceea unde au vrut să facă o groapă cu avionul.

— Aa, povestea *aceea*. Asta-i altă poveste.

— O mai poți spune. Doar seara-i lungă, chiar dacă a început noaptea.

— Într-adevăr, de ce nu.

— Da' nu trebuie s-o iei de la capăt. Începe cu sosirea avionului.

— De ce tocmai de acolo ?

— D-aia.

„Pariez cu oricine pe zece mii de ruble că bomba va nimeri cercul ! strigă colonelul care stătea pe acoperiş

Printre cei prezenţi era şi un maior de la armata terestră care, după cîte se vede, nu putea respinge niciodată o asemenea propunere. Colonelul trebui să coboare de pe acoperiş ca să întărească pariul cu o strîngere de mînă. Maiorul nu îndrăznea să se urce pe acoperiş, aşa de sus ; era un om al pămîntului neted, obişnuit de mic să se mişte pe suprafaţa cea mai joasă. Încercă, ce-i drept, însă odată ajuns sus, pe treapta a treia, închise ochii şi coborî de pe scară. În momentul în care se auzi avionul, colonelul urcă înapoi şi făcu un asemenea tărăboi, încît aşchii şi şipci întregi săreau în toate părţile. Proprietarii se evacuaseră benevol, luaseră pînă şi vitele din grajd. Nu le putea duce încă la păşune, era doar începutul lui mai. Nimeni nu voia să se expună primejdiei de a fi lovit de o bombă. Dar colonelul stătea pe acoperiş şi rîdea de-i sălta burta, călărea pe coama acoperişului şi se uita prin binoclu în direcţia zgomotului de motor care era din ce în ce mai puternic. Ca să poată vedea peste pădurea care începea la vreo trei kilometri se ridică în picioare. Un om care nu ştia ce-i ameţeala. Dar ceilalţi ofiţeri şi soţiile lor fugeau deja peste cîmp cu pulpanele hainelor fluturînd în vînt. Femeile nu puteau fugi în fustele lor strîmte nici măcar în urma bărbaţilor. Cîte doi ofiţeri luară o doamnă

la mijloc şi fugeau în felul acesta cu ea. Doamnele rîdeau şi se strigau una pe alta. S-au oprit la o distanţă suficientă de mare, după părerea lor, în spatele unei şuri. Ofiţerii au adus nişte braţe de fîn, l-au pus pe o mică ridicătură de lîngă un capăt al şurii, şi-au întins deasupra mantalele şi, galanţi, le-au ajutat pe doamne să se aşeze.

Şi deodată avionul apăru în mijlocul cerului ; se furişase la adăpostul zgomotului său şi acum era dintr-o dată acolo, de parcă ar fi ţîşnit dintr-un nor. Făcu un opt deasupra lor, aşa că au putut distinge foarte bine pilotul. Ofiţerii izbucniseră în urale, făceau semne cu chipiurile, iar doamnele cu umbreluţele. Doamnele îi trimeteau curajosului pilot bezele şi îl strigau pe nume, de parcă putea să le audă. „Serghei !"

După acest tur de onoare, avionul se înapoie în direcţia din care venise, întoarse, se apropie din nou şi lansă o bombă. Cîţiva lucrători se speriară că a căzut omul. Ofiţerii dădeau semne de enervare. Apoi se auzi explozia, pămîntul se ridică în aer ca un nor, cel puţin la înălţimea unui copac. Cîţiva ofiţeri fugeau deja de la şură, dar se înapoiară repede, cînd li se strigă că a doua bombă nu fusese încă aruncată. Maiorul care pariase cu colonelul scormonea cu vîrful cizmei iarba de lîngă şură. Era evident că pierduse banii, deoarece în momentul acela, cînd norul de praf se aşezase deja, plutea încă în aer o mulţime imensă de hîrtii zdrenţuite.

Avionul mai făcu un tur de onoare şi se întoarse la punctul de plecare. Pe acoperişul grajdului putea fi văzut colonelul. Îşi agita chipiul.

Avionul venea din nou. Cînd se apropie de ţintă bărbaţii îşi băgară degetele în urechi iar femeile îşi acoperiră ochii. Dar pilotul nu aruncă nici o bombă. Credeau că avionul va mai face un tur de onoare, sau că bomba nu căzuse, dintr-un motiv sau altul. Dar atunci răsună şi explozia, fără ca cineva să fi văzut bomba. Dar unde ? Pe cîmp nu se vedea nimic. Deodată acoperişul grajdului se umflă la mijloc şi sub ochii lor întreaga clădire se dizlocă într-o singură clipă. Bîrnele zburau prin aer şi cădeau din loc în loc la pămînt, bucăţile de şindrilă formau un nor impresionant deasupra casei, ca păsările migratoare, cînd sînt gata de plecare. Dar stolul căzu pieziş în spatele celei mai mari case din curte. Cînd se potoli tot haosul nu se mai văzu nici urmă de grajd.

Avionul îşi continuă liniştit zborul şi se clătină puţin pe aripi, dînd impresia că se va prăbuşi : asta ar mai fi lipsit. Toţi spectatorii alergau acum nebuneşte peste cîmp, să vadă rămăşiţele grajdului. Ofiţerii uitaseră să-şi mai ridice soţiile. Acestea urlau aproape isterice în spatele şurii, plîngeau — dumnezeu ştie ce mai făceau. Singurul bărbat care mai rămăsese cu ele, era maiorul. Pur şi simplu nu se putea dezlipi de şură, se ţinea de un colţ şi rîdea, să se prăpădească : pînă la urmă tot nu pierduse cele zece mii de ruble ! Redeveni dintr-o dată foarte serios. Le cîştigase !

Grajdul era praf. Pietre din fundaţie se rostogoleau încă în calea lucrătorilor şi ofiţerilor care fugeau. Lîngă groapa în care căzuse prima bombă era acum o gaură imensă. Dacă intra cineva înăuntru, nu i se mai vedea decît vîrful capului. Pe fundul acestei gropi zăcea colonelul în mare ţinută. Lucru de mirare — părea să fie neatins, nici nu se murdărise măcar. Cînd l-au scos însă afară de-abia l-au putut ţine : se întindea şi se scurgea, voia să se întoarcă în groapă ! Oamenii care au văzut leşul din imediata apropiere povesteau, că atunci cînd l-au pus pe targă, piciorul era ca un S.

Colonelul zburase aproape patru sute de metri, de pe acoperişul grajdului pînă la groapă. Avionul dispăru dincolo de pădure, deşi pilotul ar fi făcut mai bine să intre în primul copac, care-i ieşea în cale, sau să zboare în străinătate. N-a durat mult şi l-au adus cu cătuşe la mîini, să-l vadă pe colonel. Serghei era şi el ofiţer, aşa că nu a fost executat pe loc. L-au lăsat să se explice. Crezuse că grajdul e a doua ţintă, deoarece în jurul lui era încă un cerc de gheaţă şi zăpadă. În timpul iernii surplusul de bălegar fusese aruncat fără întrerupere în spatele şurii. Ţăranul, care se pregătea pentru lucrările de primăvară, cărase tocmai atunci bălegarul pe cîmp : aşa apăruse la suprafaţă zăpada rămasă sub bălegar. La un capăt al grajdului şi lîngă peretele din faţă fuseseră îngrămădite crengi de brad, pentru a fi aşternute în grajd. Crengile fuseseră întrebuinţate, zăpada pe care o acoperiseră era tot acolo. După aruncarea primei bombe dispăruse cercul de hîrtie. Ce altceva putea crede pilotul, decît că a doua ţintă e grajdul ? L-au întrebat insistent dacă nu-l văzuse pe colonel pe acoperiş. Nu-l văzuse, era imposibil să vezi de la înălţime un colonel în uniformă gri pe un acoperiş cu şindrilă gri. L-au întrebat pe

Serghei, dacă știe ce-i rămîne de făcut. Se părea că știe și dădu din cap. Se duse apoi în spatele rămășițelor triste ale grajdului și își zbură creierii.

Lucrările de fortificație n-au mai fost terminate în vara aceea, deoarece trebuia construit un grajd nou, iar alte mărunțișuri trebuiau reconstruite. Pereții clădirii principale se mișcaseră, casa se deplasase vreo cîțiva metri și amenința să se prăbușească. Trebuia să fie reconstruită și ea. Țăranul depuse o plîngere la Senat, sau dumnezeu știe unde, și ceru despăgubiri. Deoarece n-au putut sau n-au vrut să-i satisfacă cererile, țarul a hotărît ca în locul clădirilor distruse să fie construite altele noi. Țăranul prezentă niște planuri, de-ți venea să crezi că e vorba de reședința unei familii princiare. Mai voia să i se înlocuiască o saună dărăpănată cu una nouă, același lucru și în cazul șurii. I le-au și construit. Unde s-au mai văzut două saune și două șuri în aceeași curte. Se vedeau acum. Se făcu toamnă, se făcu iarnă, veni revoluția și independența și războiul civil și bateria n-a mai fost terminată. În locul ei apăru pe colină o casă nouă, frumoasă, cu douăsprezece geamuri la fațadă. Lîngă casă, în coastă, două saune una lîngă alta. Dar pentru ca țăranului să nu i se urce la cap, iau făcut șura cea nouă peste cea veche, așa că nu putea fi văzută decît una dintre cele două șuri.

Tatăl lui Joose se înfurie, așa cum îi era felul.

— Minți de îngheață apele. Nu cred nici un cuvînt. Mincinos ca tine nu mai găsești cît e lumea de mare.

— N-ai decît să nu crezi. Nimeni nu te obligă să crezi. Nu ești zdravăn dacă gîndești că trebuie

să crezi poveștile mele. Vă spun numai ce-am văzut cu ochii mei.

— Ești un mincinos fără pereche, strigă tatăl lui Joose.

— Cum poți să spui că sînt mincinos ? Dovedește. Mai spune și tu o dată povestea, dar așa, ca să fie adevărată. Dacă o istorioară e mincinoasă trebuie să existe și una adevărată ; da, da ; dar în cazul ăsteia nu există decît una singură. Mă crezi ?

— Nu !

— Nici nu mă așteptam. Însă treaba asta cu mincinosul fără pereche îmi aduce aminte de vremea cînd eram tînăr și mă aflam în parohia Liperi. De fapt nu aveam ce căuta acolo, voiam numai să văd cum își aleg un nou pastor. Oamenii locului au un fel de-a vorbi foarte hazliu. Dacă o casă e mare și spațioasă, atunci e o adevărată casă fără pereche. „Fără pereche, fără pereche", pun ăia înainte de tot ce e mare și frumos. În aceeași casă aveau un taur mare și puternic, era bineînțeles un taur fără pereche. Aveau și fete frumoase, voinice, niște fetișcane strașnice.

— E o fată fără pereche, spuneau ăia pe drept cuvînt. Chiar că erau fără pereche, femei pur sînge, încă neîntrebuințate, negricioase și cu mustăcioară. Într-o casă aveau două fete, Sandra și Aliina. Femei mai grozave nu există, puteți fi siguri de asta. Sandra era mai frumoasă și mai în vîrstă, era de două picioare și jumătate, Aliina trecea cu un picior de linia celor trei metri...

Joose izbucni în rîs, dar o nimeri prost. Tatăl său se sculă înfuriat și părăsi încăperea trîntind

ușa, de parcă nu mai voia să se întoarcă. Bătrînul îi făcu cu ochiul finului său.

— Un prăpădit ca mine trebuie să sară sus de tot ca să poată adulmeca dosul unei astfel de frumuseți, nu-i așa ?

— Așa-i, așa-i, zise Joose.

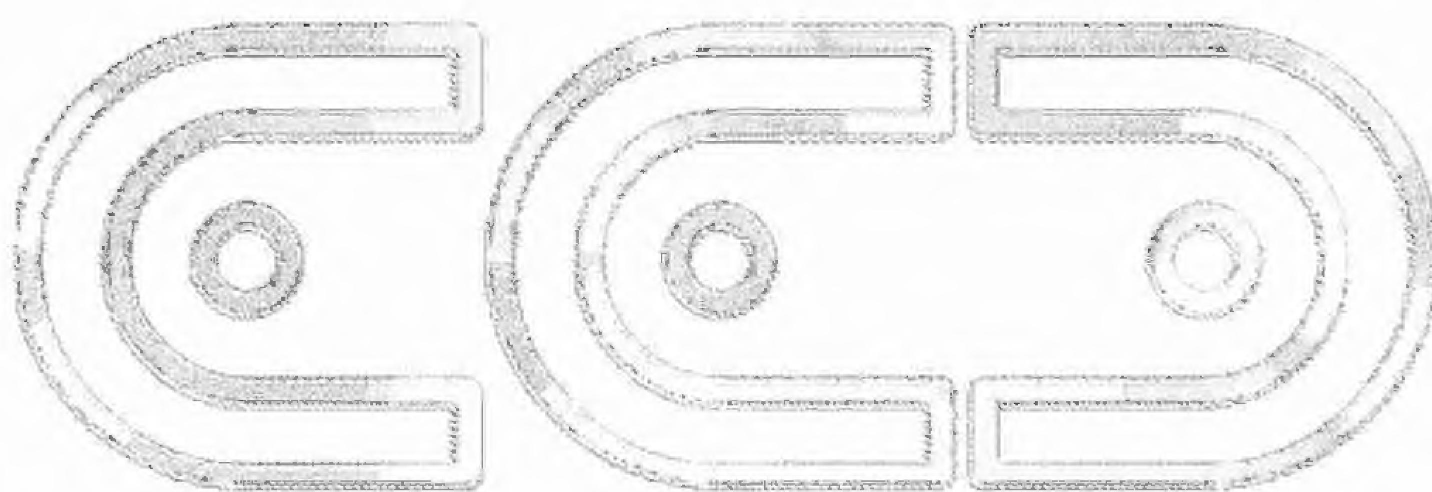
Lector : MIRCEA BUCURESCU
Tehnoredactor : ELENA BABY

Tiraj 9.430 Bun de tipar : 29.10.1974 Coli tipar 3,875



Tiparul executat sub comanda nr. 1/570 la Intreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918" Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97 București Republica Socialistă România







Scanare și prelucrare digitală





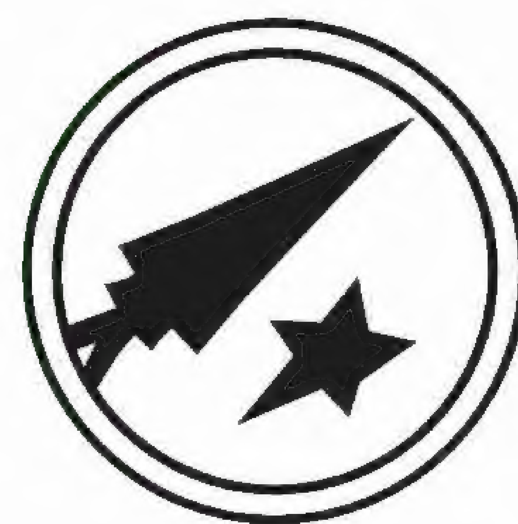


de

Anonim



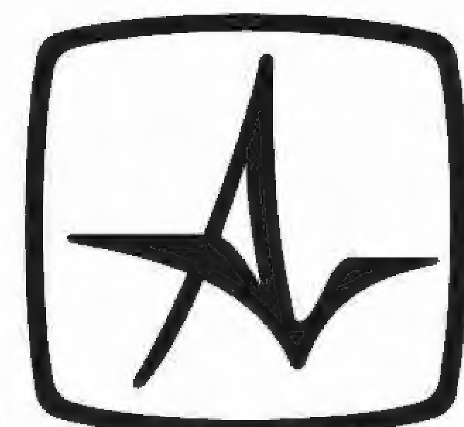
și



CAT Graur



Antwerpen







2024

